

ZJ 2025-2026-1037

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

no. 5

De ondergetekenden hebben met belangstelling kennisgenomen van de vragen en opmerkingen van de fracties van de MEP en de PPA inzake het onderhavige ontwerp en de daarmee samenhangende aangelegenheden. Op deze vragen en opmerkingen wordt hieronder zoveel mogelijk in dezelfde volgorde als die van het verslag ingegaan. Voor het overzicht zijn de vragen uit het verslag in deze nota genummerd en cursief afgedrukt. Aangetekend zij hierbij dat de vragen en opmerkingen waarop niet is ingegaan, bespreking zullen vinden tijdens de openbare behandeling van het onderhavige ontwerp.

De leden van de MEP-fractie hebben de volgende vragen gesteld.

Ministerie van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidsorganisatie, Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening

1. *Kunt u aan de Staten een overzicht verstrekken van:
Alle functies en bijbehorende salarissen binnen het bureau van de minister?*

Verwezen wordt naar de beantwoording van de vragen van de nota naar aanleiding van het verslag met betrekking tot de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2026 (ontwerp-Landsbegroting 2026). Daarin is een uiteenzetting gegeven van aantallen werknemers voor alle diensten van het ministerie en de daarbij behorende inschaling. Hieronder volgen de tabellen.

Tabel 1

Departementen onder ministerie AZ	Ambtenaren	Contractanten	Totaal
Archivo Nacional Aruba	18	5	23
Bureau Interne Diensten	39	1	40
Bureau Multifunctionele Accommodaties	5	3	8
Bureau Rampenbestrijding	12	2	14
Bureau van de minister Algemene Zaken	13	9	22
Bureau van de secretaris van de ministerraad	10	22	32
Bureau Voorlichting	5		5

Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister	30	5	35
Directie Buitenlandse Betrekkingen	9	4	13
Directie Cultuur Aruba	34	13	47
Directie Natuur en Milieu	12		12
Gevolmachtigde minister van de VS	1		1
Hulpbestuurskantoor Noord	7		7
Hulpbestuurskantoor Paradera	5	1	6
Hulpbestuurskantoor San Nicolas	5	2	7
Hulpbestuurskantoor Santa Cruz	7		7
Hulpbestuurskantoor Savaneta	5	1	6
Kustwacht	60	1	61
Monumentenbureau	8	1	9
Overige Algemene Zaken	32	3	35
Secretariaat van de Arubaanse UNESCO-commissie	6	1	7
Secretariaat van de Sociaal Economische Raad	7		7
Totaal	330	74	404

Bron: PSA, payroll oktober 2025

Tabel 2

Schaal	Aantal
2	6
3	14
4	19
5	24
6	22
7	33
8	21
9	45
10	34
11	15
12	18
13	23
14	7
15	6
16	3

Schaal	Aantal
C04	1
C13	1
GB	10
GD	4
GE	1
K01	9
K02	11
K03	10
K04	5
K05	7
K06	8
K07	1
K08	2
K10	1
K11	1
L	22
Bedongen	20
Totaal	404

2. *Alle (rechts)personen aan wie in 2025 betalingen zijn gedaan onder de post 'deskundig advies' binnen het ministerie en de onderliggende diensten/directies/bureaus, inclusief een aanduiding van de aard van de verstrekte adviezen of diensten?*

De namen van individuele adviseurs of specifieke bedrijven kunnen niet openbaar worden gemaakt wegens privacy- en vertrouwelijkheidsverplichtingen. Verder valt deze informatie buiten de reikwijdte van de suppletoire begroting 2025 en laat het tijdsbestek voor beantwoording niet toe om geanonimiseerde gegevens op zorgvuldige wijze te verzamelen. Opgemerkt wordt dat vragen met dit algemene karakter beter passen in de jaarlijkse behandeling van de algemene begroting.

3. *Alle (rechts)personen aan wie in 2025 betalingen zijn gedaan onder de post 'voorlichting en promotie' binnen het ministerie en de onderliggende diensten/directies/bureaus, inclusief een aanduiding van de aard van de verstrekte adviezen of diensten?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 2.

4. *Waarom persisteert de regering in het niet beantwoorden van meer dan 80% van de vragen die statenleden op grond van de staatsregeling stellen aan de ministers? Dit is een ondermijning van de democratie. Onderschrijft u dit standpunt?*

De regering herkent zich niet in de stelling dat zij 'meer dan 80% van de vragen' niet zou beantwoorden en benadrukt dat zij het vragenrecht van de Staten volledig respecteert.

5. *HOFA-internetconsultatie is op 28 september 2025 gesloten, dat is meer dan 2 maanden geleden. Er zijn 13 reacties ingestuurd. Wat is de status van de rijkswet, en wat zal de regering van Aruba gaan doen aan de hand van de ingediende reacties?*

De fractie vraagt naar de status van de concept-ontwerp Rijkswet HOFA na de gehouden internetconsultatie en wat met de resultaten hiervan gedaan zal

worden. Vooropgesteld zij dat internetconsultatie een instrument is die in Nederland gangbaar is om de mening van burgers te vernemen over een voorgenomen wetsvoorstel voordat dit in het formele wetgevingstraject wordt gebracht. Aruba zelf kent nog geen internetconsultatie ten aanzien van voorgenomen wetgeving. Zoals bekend is dit onderdeel inmiddels afgesloten en wordt thans in ambtelijk commissieverband de inhoud van het geleverde commentaar bestudeerd. Het commentaar kan mogelijk aanleiding geven tot directe aanpassingen in het concept, dan wel de memorie van toelichting. Daarnaast wordt in de memorie van toelichting op het concept-ontwerp een paragraaf opgenomen waarin inhoudelijk wordt ingegaan op de reacties uit de consultatie. Dit zal leiden tot een aangepaste versie van de toelichting en eventueel het concept-ontwerp, waarmee het wetgevingsproces zal worden vervolgd.

6. *Wat is de status van het e-Government project, en zijn de EU-fondsen inmiddels ontvangen?*

Het e-Government project bevindt zich momenteel in de voorbereidings- en aanbestedingsfase. Er wordt gewerkt aan de RfP's voor zowel de Lead Architect als de Project Manager van het programma. Daarnaast wordt het contract met Cybernetica voor de implementatie van de UXP-interoperabiliteitslaag afgerond. Parallel hieraan wordt samen met DIA gewerkt aan de inrichting en betaling van het Central System waarop de UXP zal draaien binnen het SETAR-datacenter. De EU-fondsen zijn momenteel nog niet ontvangen.

7. *Zo ja, wat is er met de fondsen gedaan?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 6.

8. *Zo niet, wat is het probleem?*

Er heeft zich een technisch-administratieve complicatie voorgedaan bij het ontvangen van de middelen via de Arubaanse bankrekening in New York. Dit wordt momenteel opgelost zodat de fondsen alsnog correct kunnen worden overgemaakt.

9. *Welke entiteit/groep is belast met dit project?*

De uitvoering en sturing van het e-Government project ligt bij een interdepartementale groep bestaande uit:

- SDIA:
- CENSO/DBSB
- DIMP
- DEACI
- National CISO
- DIA (voor technische ondersteuning)

10. *Investeringsproject VDA: om welk project gaat het?*

Dit betreft de vervanging van het Camera-Beveiligingssysteem (CCTV).

11. *Waarom gaat het investeringsproject van VDA niet door?*

Het project is uitgesteld in verband met vertraging in de geplande verhuizing van VDA.

12. *Waarom wordt de post "on- en minvermogen" bij Overig TV Verhoogd?*

13. *Wanneer kan de Staten de concept landsverordening Corporate Governance verwachten?*

De regering streeft ernaar het concept zo spoedig mogelijk, conform de reguliere wetgevingsprocedure, ter behandeling aan de Staten aan te bieden.

14. *Wat is de visie van de regering op het gebied van innovatie?*

Het ministerie onderzoekt actief waar beleidsmatige innovatie en digitalisering kunnen worden doorgevoerd binnen alle ministeries, zodat de gehele overheid toekomstbestendig en efficiënt kan opereren. Tegelijkertijd richt de regering zich op een moderne, efficiënte en digitale overheid waarbij dienstverlening aan de burger centraal staat. Innovatie wordt ingezet om processen te vereenvoudigen, te versnellen, bureaucratie te verminderen en digitale middelen zoals digitale identiteit, digitale handtekening en interoperabiliteit veilig en betrouwbaar te implementeren.

15. *Wat is uw visie op innovatie binnen het overheidsapparaat, met name in samenwerking met de Directie Innovatie (DIA)?*

Innovatie binnen het overheidsapparaat moet overkoepelend worden aangestuurd en niet uitsluitend vanuit de technische hoek. DIA blijft van belang voor de ICT-infrastructuur, maar innovatie vraagt om beleidsmatige coördinatie, procesmodernisering en samenwerking tussen alle ministeries. Het streven is een overheid die slimmer, sneller en meer data gedreven werkt.

16. *Wat is uw visie op de rol en toekomst van de DIA?*

DIA speelt een belangrijke rol in het beheren van de ICT-basisinfrastructuur. Tegelijkertijd is het noodzakelijk om te evalueren of de huidige structuur volstaat voor de toekomstige digitale ambities, of dat een herinrichting aangewezen is. Deze evaluatie maakt deel uit van het bredere transformatietraject.

17. *Waarom heeft u de DIA verwijderd uit de stuurgroep voor het e-government project?*

De samenstelling van de stuurgroep is aangepast aansluitend op de strategische doelstellingen van het e-Government programma. De nadruk binnen de stuurgroep ligt op beleidsontwikkeling, governance, interoperabiliteit en digitale identiteit. Daarnaast zullen alle uitvoerende verantwoordelijkheden verdeeld worden onder betrokken diensten

18. *Aangezien DIA voorheen belast was met de ICT-infrastructuur, wie draagt deze verantwoordelijkheid in de nieuwe stuurgroep?*

De technische verantwoordelijkheid ligt bij het technisch team van SDIA, dat belast is met het ontwerp, beheer en de ondersteuning van de gedeelde digitale infrastructuur waarop de e-Government componenten draaien. Wat is de visie van de regering op het gebied van infrastructuur?

19. *Wat is de huidige stand van zaken met betrekking tot de reorganisatie binnen het ministerie van Infrastructuur?*

De regering streeft naar een Aruba dat zijn schaarse land- en natuurlijke hulpbronnen zorgvuldig beheert, waarbij het milieu wordt gerespecteerd en onze

open ruimte wordt beschermd. Gezamenlijk bouwen aan een eiland met moderne fysieke en digitale infrastructuur die mobiliteit, innovatie en economische groei ondersteunt. Elke familie moet toegang hebben tot een waardige en betaalbare woning. De woningmarkt is momenteel gespannen: de vraag overstijgt het aanbod. Daarom zet de regering in op wijken bouwen — meer betaalbare woningen, sterkere en leefbare gemeenschappen. Huisvesting is een basisrecht, ondersteund door transparante gronduitgifte en beleid dat gezinnen met lage en middeninkomens helpt toegang te krijgen tot een passende woning. Voorts investeren we in het herstellen en verduurzamen van onze wijken en steden. Oranjestad en San Nicolas moeten uitgroeien tot veilige, groene en inclusieve centra, gedragen door sterke en veerkrachtige gemeenschappen waar mensen kunnen wonen, werken en floreren.

20. *Wat is de stand van zaken betreffende de reorganisatie van DOW?*

De reorganisatie van de Dienst Openbare Werken (DOW), de Dienst Infrastructuur en Planning (DIP) en Dienst Landmeetkunde en vastgoedregistratie (DLV), bevinden zich in een pril stadium. In de komende maanden wordt meer duidelijkheid verwacht over de planning en verdere stappen in het proces.

21. *Is de machtiging aan de directeur van DIP gehandhaafd? Zo niet, waarom niet?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 20.

22. *Wat zijn de plannen mbt de benoeming van de Gevolmachtigde Minister in Nederland?*

23. *Waarom heeft minister Gerlien Croes geen bewijs overhandigd van haar reis in een privévliegtuig, ondanks de maatschappelijke ophef?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

24. *Wie heeft de kosten van het privévliegtuig betaald, en waar staat dit verantwoord in de begroting?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

25. *Waarom werd de reis niet vooraf gemeld aan de Staten, zoals gebruikelijk bij reizen van ministers?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

26. *Wat was de officiële reden voor het gebruik van een privévliegtuig en waarom kon de minister niet met een lijnvlucht reizen?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

27. *Waarom geeft de regering geen duidelijkheid terwijl de kwestie al dagenlang speelt?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

28. *Kan de regering bevestigen of de reis enig verband heeft met privébelangen of persoonlijke relaties?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

29. *Waarom wordt er geen documentatie overgelegd zoals boarding passes, facturen of toestemming van de ministerraad?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

30. *Hoe beoordeelt de regering het risico dat dit precedent creëert voor misbruik van publieke middelen?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

31. *Waarom is er geen intern onderzoek gestart naar de omstandigheden van deze reis?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

32. *Hoe denkt de regering het vertrouwen van de burger te herstellen wanneer een minister niet transparant is over haar reisgedrag?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

33. *Is het waar dat er ambtenaren hebben meegereisd, en zo ja, op welke gronden?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

34. *Waarom duurde het dagen voordat de minister reageerde op de publieke verontwaardiging?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

35. *Welke beleidsmatige urgentie rechtvaardigde volgens de minister een privévlucht?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

36. *Hoe verklaart de regering dat Aruba jarenlang bezuinigt, maar er wél middelen lijken te zijn voor luxe reizen?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

37. *Wat zegt deze gebeurtenis volgens de regering over de integriteitscultuur binnen het huidige kabinet?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

38. *Waarom kiest de regering ervoor om de Rijkswet niet integraal te herzien, terwijl meerdere evaluaties aangeven dat de uitvoering tekortschiet?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

39. *Welke gevolgen heeft de Rijkswet concreet voor de beleidsruimte van Aruba?*

De fractie vraagt naar de effecten van de mogelijke totstandkoming van de Rijkswet voor de beschikbare beleidsruimte. Formeel gezien strekt de beoogde Rijkswet niet tot het bepalen van de beleidsruimte van het Land. Het beleid is en blijft namelijk een Landsaangelegenheid. Dat gezegd hebbende biedt de grotere financiële ruimte welke met het nieuwe beoogde begrotingsnormenkader gemoeid is meer mogelijkheden voor het voeren van beleid. Dus formeel heeft het geen effect, functioneel heeft het een beleidsverruimend effect. Onlangs heeft het CAFT advies uitgebracht ten aanzien van de beoogde Rijkswet, waaruit blijkt dat de nieuwe constellatie minder streng is en de regering meer vrijheid zal geven bij de uitvoering van beleid..

40. *Waarom heeft de regering geen duidelijke impactanalyse gemaakt van de Rijkswet op de Arubaanse financiën?*

De fractie vraagt naar een reden voor het ontbreken van een duidelijke impactanalyse van de Rijkswet op de financiën van het Land. Allereerst zij gememoreerd dat wat hier genoemd wordt als zijnde Rijkswet nog niet aangenomen, noch ingevoerd is. Het voornemen bestaat dus om in de nabije toekomst aan de Staten een ontwerp-Rijkswet ter instemming voor te leggen, waarvoor thans een concept is opgesteld welke binnenkort een formeel wetgevingstraject in zal gaan na bekomen overeenstemming met Nederland omtrent de herfinanciering van bestaande buitenlandse schulden van het Land. De financiële impact welke direct uit de mogelijke invoering van de beoogde Rijkswet uitgaat beslaat het begrotingsbeleid, het financieringssaldo en de schuldontwikkeling. Dit via het begrotingsnormenkader. In de memorie van toelichting is hieromtrent toegelicht dat deze analyse uitgebreid door het IMF in haar rapport van februari 2025 is

toegelicht. Het enige punt omtrent de impact van de mogelijke invoering van de beoogde Rijkswet welke nog van aanvullende betekenis is, is het definitieve rentebesparingsresultaat als gevolg van de net genoemde herfinanciering van buitenlandse schulden van het Land. Hierover hoopt de regering zeer binnenkort het resultaat te kunnen presenteren.

41. *Waarom is er geen scenario-analyse opgesteld voor het geval Nederland de Rijkswet strenger gaat handhaven?*

De fractie vraagt zich af waarom er geen scenario is opgesteld voor het geval Nederland de Rijkswet strenger zal handhaven. Hierbij zij allereerst wederom gememoreerd dat er nu alleen sprake is van het voornemen om tot een dergelijke rijkswet te komen en niet van een in werking zijnde wet. Verder biedt het concept geen echte mogelijkheid voor een strenger regime dan hetgeen wettelijk is voorgeschreven. Sterker nog, er is zelfs sprake van een verlicht toezicht onder bepaalde voorwaarden in het ontwerp. Dit onderweg naar het vervallen van de wet. Het ontwerp levert verder een beperkter aantal mogelijkheden voor interventie vanuit de Rijksministerraad ten opzichte van de huidige Landsverordening Aruba Tijdelijk Financieel Toezicht (LAft) en dus een minder strikt regime vergeleken met de LAft. Wederom wordt verwezen naar het recentelijk uitgebrachte advies van het CAFT.

42. *Hoe beoordeelt de regering het feit dat de Rijkswet structureel leidt tot vertraging in beleidsprocessen?*

De fractie verzoekt om het oordeel over de naar haar inzicht door de beoogde Rijkswet veroorzaakte structurele vertraging in beleidsprocessen. De fractie presenteert deze opvatting als een feit. Ondergetekenden kunnen zich echter niet vinden in de stelling dat de beoogde Rijkswet tot vertraging in beleidsprocessen leidt. Aangezien de fractie deze stellige bewering bovendien niet heeft onderbouwd, is het verder niet nodig om inhoudelijk hierop te reageren.

43. *Welke stappen heeft de regering gezet om de positie van Aruba binnen de Rijkswet te versterken?*

De fractie vraagt naar stappen die de regering heeft gezet om de positie van Aruba binnen de Rijkswet te versterken. Hier zij wederom volledigheidshalve gememoreerd dat het eigenlijke onderwerp betrekking heeft op een concept-

ontwerp Rijkswet en niet op een bestaande Rijkswet. Inhoudelijk zij aangegeven dat op consistente wijze sinds het tekenen in mei 2024 van het bestuurlijk akkoord aan de onderhandelingscommissie is meegegeven als opdracht dat binnen de kaders van datzelfde bestuurlijk akkoord getracht moet worden om zoveel mogelijk de “voetdruk” van de Koninkrijksregering op de openbare financiën van het Land te beperken. Verder was sinds die tijd als doelstelling meegegeven zoveel mogelijk rechtszekerheid te betrachten door te komen tot duidelijkheid rond te hanteren spelregels.

44. *Waarom wordt er geen beroep gedaan op externe juridische experts om de Rijkswet opnieuw te onderhandelen?*

De fractie vraagt naar de reden waarom er geen beroep wordt gedaan op juridische experts om de Rijkswet opnieuw te onderhandelen. Naast dat hier herinnert moet worden dat het gaat om een concept-ontwerp waarvan het formele wetgevingstraject nog moet beginnen wordt door de fractie eigenlijk betoogt dat er opnieuw moet worden onderhandeld en wel dat het Land zich hierin moet laten bijstaan door externe juridische expertise. De eerste vraag die dan aan de orde hoort te zijn is de vraag of er opnieuw onderhandeld moet worden. De ondergetekenden onderschrijven deze mening niet. Het voorlopige resultaat is gunstig voor het Land en kan dan doorgezet worden als zijnde een getrouwe weergave van de bedoelingen van de partijen die in mei 2024 het bestuurlijk akkoord hebben ondertekend. Verder vragen de ondergetekenden zich af wat de inzet van externe juridische expertise zegt over hoe de fractie denkt over de eigen interne juridische expertise die sinds mei 2024 werd ingezet door leden van deze fractie, die indertijd ministersposten vervulden en die door het vorige kabinet werd aangewezen.

45. *Hoe verklaart de regering dat de Rijkswet vooral controlerend is, maar nauwelijks bijdraagt aan capaciteitsopbouw?*

De fractie vraagt naar de aard van de ontwerp Rijkswet en dat deze niet zou bijdragen aan capaciteitsopbouw. Hierbij zij aangegeven dat de doelstelling van deze wetgeving nimmer capaciteitsopbouw is noch is geweest. Dat was ook niet de centrale doelstelling van partijen bij het sluiten van het bestuurlijk akkoord in mei 2024. De centrale doelstelling was namelijk de totstandbrenging van een Rijkswet gericht op het bereiken en bestendigen van houdbare overheidsfinanciën. Het gebruiken van wetgeving als instrument in het kader van

houdbare overheidsfinanciën kan haast niet anders dan controlerend, normerend en structurerend van aard zijn. Normstelling zonder controle- en toezichtmechanisme hierop is namelijk zinloos. In de huidige LAft is dat ook het geval. De concept-Rijkswet en de nieuwe ontwerp-landsverordening gaan evenwel uit van het instellen van een Arubaanse begrotingskamer die op termijn de rol van het CAFT zal gaan overnemen. Vooralsnog zal deze begrotingskamer onderdeel worden van de Raad van Advies.

46. *Op welke data heeft de regering op bestuurlijk niveau onderhandeld?*

De fractie vraagt naar de data waarvan gebruik werd gemaakt tijdens onderhandelingen op bestuurlijk niveau. Hierbij wordt allereerst aangegeven dat een groot deel van hetgeen onder onderhandelingen verstaan kan worden, de facto heeft bestaan van het uitwerken door ambtelijke werkgroepen van beide Landen van het bestuurlijk akkoord van mei 2024 en de bevindingen van het IMF, die gebruik heeft gemaakt van de laatst beschikbare financieel-economische data. De rol van het bestuurlijk niveau lag gedurende de hele looptijd hiervan, tussen juni 2024 en nu, in het ontknopen van mogelijke knelpunten en verschillen van mening over de interpretatie van het bestuurlijk akkoord, dan wel de invulling van een beperkt aantal punten die niet expliciet in het bestuurlijk akkoord waren opgenomen.

47. *Hoeveel beleidsdossiers zitten nu vast door interpretatieverschillen tussen Aruba en Nederland binnen het landspakket?*

TWO-Aruba heeft aangegeven dat er op dit moment geen beleidsdossiers vast zitten door interpretatieverschillen.

48. *Waarom komt er geen transparant en onafhankelijk mechanisme om geschillen over de Rijkswet op te lossen?*

De fractie vraagt naar het geschillenmechanisme welke bij de voorgenomen Rijkswet hoort. De voorkeur, ook van deze regering, is om ten aanzien van geschillen van algemene aard tussen Landen in het Koninkrijk, te komen met een algemene geschillenregeling zoals bepaald in artikel 12a van het Statuut van het Koninkrijk. Tot op heden is een dergelijke regeling echter niet gerealiseerd, vanwege uiteenlopende standpunten over de reikwijdte ervan tussen Nederland enerzijds en de Caribische Landen anderzijds. Omdat een algemene regeling

(nog) niet voorhanden is, ligt het voor de hand om voor de gevallen die onder de voorgenomen Rijkswet vallen, een Kroonberoepregeling bij de Raad van State van het Koninkrijk te hanteren.

49. *Waarom ontbreken er evaluatiecriteria om te meten of de Rijkswet daadwerkelijk zal doen wat het zal moeten bereiken volgens de regering?*

De Rijkswet HOFA bevat een evaluatiebepaling. Artikel 34 van de Rijkswet HOFA verplicht Aruba en Nederland namelijk om vijfjaarlijks een verslag uit te brengen over de doeltreffendheid en effecten van de rijkswet in de praktijk. Voor onderzoek komen in ieder geval in aanmerking zowel de mate van verwerkelijking van de doelstellingen en de neveneffecten als de evenredigheid en uitvoerbaarheid van de Rijkswet HOFA. De evaluatie moet ook inzicht geven in de noodzaak en proportionaliteit van de Rijkswet HOFA. Dit sluit volledig aan bij de Aanwijzingen voor de regelgeving, die bepalen dat (rijks)wetten moeten worden geëvalueerd op basis van doeltreffendheid en effecten. Daarmee heeft de Rijkswet HOFA wel degelijk een ingebouwd evaluatiekader: de periodieke beoordeling volgens artikel 34, uitgevoerd volgens de standaardmethodiek die de Aanwijzingen voor de regelgeving voorschrijven.

50. *Waarom is er geen actieplan om de autonomie van Aruba te beschermen binnen de bestaande Rijkswet?*

De fractie vraagt naar de afwezigheid van een actieplan om de autonomie van Aruba te beschermen binnen de bestaande Rijkswet. Hier zij volstaan met de constatering dat er geen sprake is van een bestaande Rijkswet waartegen bescherming moet worden gezocht. In dit kader kan opgemerkt worden dat de Rijkswet een duidelijke exit bepaling bevat, waardoor reeds thans duidelijk is onder welke omstandigheden de Rijkswet zal komen te vervallen en zal het financieel toezicht volledig in Arubaanse handen komen.

51. *Waarom blijft de regering afwachten in plaats van proactief wijzigingsvoorstellen te formuleren richting Nederland?*

De fractie vraagt zich af waarom de regering niet op actieve basis met wijzigingsvoorstellen komt. De fractie gaat kennelijk vanuit dat de regering het standpunt van de fractie deelt dat het ontwerp aangepast moet worden. Dit standpunt wordt niet gedeeld.

52. *A aproba presupuesto di DOW pa 2025; cuanto di e camindanan riba e lista aproba a ser ehecuta pa 2025?*

De uitvoering van een project liep vertraging op omdat de Arubaanse Wegenbouw Maatschappij (AWM) geen asfalt kon leveren. Dat kwam onder meer doordat er nog facturen uit 2024 niet waren betaald. Nu is de levering hervat en kan de uitvoering weer doorgaan.

53. *Cuanto personal Minister tin na su bureau?*

Bij het bureau van de minister zijn 24 personen werkzaam.

54. *Cuanto ta ter beschikking y cuanto riba dvo?*

Er zijn 13 personen ter beschikking gesteld en er zijn 3 DVO's. Er zijn 8 arbeidscontractanten.

55. *Cua ta e compania cu ta hasi mercadeo pa Minister y cuanto e ta costa pa luna?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 2.

Ministerie van Financiën en Cultuur

56. Kunt u aan de Staten een overzicht verstrekken van:
Alle functies en bijbehorende salarissen binnen het bureau van de minister?

De volgende functies zijn werkzaam bij de bureaus van de ministers, overzicht van de maand november 2025:

Functie	Aantal
administratief medewerker	1
archief en personeel medewerker	1
archief medewerker	1
assistent begrotingscoördinator	1
begrotingscoördinator	7
beleidsfunctionaris	1
beleidsmedewerker	1
bode	2
chef de bureau	2
chef dienstverlening	2
chef protocol	1
chef of staff	4
communicatiemedewerker	1
communicatiemedewerker junior	1
communicatiemedewerker medior	10
consulent	5
facilitaire medewerker	4
facilitaire zaken	1
hoofd beveiliging	1
inhoudelijk adviseur	2
inhoudelijk adviseur medior	16
inhoudelijk adviseur senior	22
interieurverzorger	7
IT- medewerker	1
juridisch adviseur	1
juridisch adviseur medior	2
juridisch adviseur senior	8
medewerker advance team	1
medewerker protocol	2
medewerker voortlichting	3
perschef	1
persoonlijk beveiliging/ chauffeur	6
projectcoördinator	1
projectmanager	1
secretariële administratieve ondersteuning junior	12
secretariële administratieve ondersteuning senior	15
secretaris ministerraad	1
secretaris-generaal	1
senior medewerker voortlichting	1
systeembeheerder	1
technische ondersteuner medior	1
Totaal	153

Per 30 november 2025 waren de volgende salarissen uitbetaald:

Salaris per maand	
Afl. 9.990,00	
Afl. 9.665,00	
Afl. 9.665,00	
Afl. 9.385,00	
Afl. 8.991,17	
Afl. 8.785,00	
Afl. 8.694,61	
Afl. 8.190,00	
Afl. 7.835,00	
Afl. 7.625,00	
Afl. 7.160,00	
Afl. 6.925,00	
Afl. 6.700,00	
Afl. 6.600,00	
Afl. 6.552,28	
Afl. 6.400,00	
Afl. 6.210,00	
Afl. 6.000,00	
Afl. 5.965,00	
Afl. 5.760,00	
Afl. 5.525,00	
Afl. 5.305,00	
Afl. 5.250,00	
Afl. 5.135,00	
Afl. 5.000,00	
Afl. 4.995,29	
Afl. 4.968,21	
Afl. 4.720,00	
Afl. 4.540,00	
Afl. 4.345,00	
Afl. 4.165,00	
Afl. 3.985,00	
Afl. 3.845,00	
Afl. 3.660,00	
Afl. 3.525,00	
Afl. 3.500,00	
Afl. 3.495,00	
Afl. 3.466,69	
Afl. 3.320,00	
Afl. 3.275,90	
Afl. 3.250,00	
Afl. 3.195,00	

57. *Alle (rechts)personen aan wie in 2025 betalingen zijn gedaan onder de post 'deskundig advies' binnen het ministerie en de onderliggende diensten/directies/bureaus, inclusief een aanduiding van de aard van de verstrekte adviezen of diensten?*

Hierna volgt een overzicht van de totale geboekte uitgaven onder post 4361 en die per ministerie zijn aangegeven.

Beschrijving	Begroting 2024	Realisatie 2024	Begroting 2025	Voorlopig realisatie 2025
4361 Deskundig advies				
16000001 Bureau Minister-President	525,000	248,844	454,000	375,633
16240001 Bureau minister TINO	392,800	370,295	495,000	481,709
16330001 Bureau Minister ECDO	786,700	682,484	685,000	628,067
16560001 Bureau Minister van TV	892,500	876,507	505,600	174,350
16660001 Bureau Minister van AIE	1,067,800	1,033,138	751,400	774,987
16770001 Bureau Minister van O&S	292,000	304,727	232,000	312,266
16880001 Bureau minister van J&S	940,400	950,986	397,800	425,799
16997001 Overig F&C	858,800	858,740	512,500	639,234
Totaal	5,756,000	5,325,721	4,033,300	3,812,045

Met inachtneming van de privacy- en gegevensbeschermingsregels kan geen informatie over de betreffende (rechts)personen worden verstrekt.

58. *Alle (rechts)personen aan wie in 2025 betalingen zijn gedaan onder de post 'voorlichting en promotie' binnen het ministerie en de onderliggende diensten/directies/bureaus, inclusief een aanduiding van de aard van de verstrekte adviezen of diensten?*

Hierna volgt een overzicht van de totale geboekte uitgaven onder post 4330 en die per ministerie zijn aangegeven.

	Begroting 2024	Realisatie 2024	Begroting 2025	Voorlopig realisatie 2025
4330 Voorlichting en promotie				
16000001 Bureau Minister-President	150,000	121,877	150,000	89,689
16240001 Bureau minister TINO	335,000	280,727	38,500	22,143
16330001 Bureau Minister ECDO	200,000	156,671	89,900	33,441
16560001 Bureau Minister van TV	130,000	44,829	159,000	31,778
16660001 Bureau Minister van AIE	187,600	141,137	105,000	5,000
16770001 Bureau Minister van O&S	403,000	460,765	200,000	131,308
16880001 Bureau minister van J&S	677,000	629,262	55,000	195,563
16990001 Bureau minister van F&C	200,000	198,956	239,000	255,826
Totaal	4,403,900	3,866,092	2,798,100	1,783,479

59. *Op p. 13 staat dat het project voor Musea met Afl. 225.000 wordt bijgesteld en dat dit wordt gefinancierd door "de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed". Kunt u toelichten waarvoor de Afl. 225.000 extra Rijksmiddelen precies worden ingezet binnen de musea?*

De raming van Afl. 225.000 is bestemd voor het project Underwater Cultural Heritage Management Training en betreft een incidentele uitgave die volledig wordt gedekt uit geoormerkte middelen. Het betreft een training voor 16

deelnemers van de 6 eilanden van Caraïbisch Nederland. Aruba heeft deelgenomen met 4 deelnemers, waarvan 2 archeologen van MANA. De besteding van het bedrag is voornamelijk voor trainingshonorarium, reis- en verblijfskosten van deelnemers en huur van duikuitrusting ter uitvoering van de training. Ook wordt een deel van het bedrag besteed aan een Expo UCH (Underwater Cultural Heritage) van juli 2026 tot december 2027 conform een door de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE) goed bevonden projectvoorstel.

60. *Hoe verhouden deze middelen zich tot de meerjarenplannen voor museale modernisering?*

Ter voorbereiding van de ratificatie van het UNESCO Verdrag 2001 inzake bescherming van UCH ondersteunt deze training kennisvergroting van lokale professionals, samenwerking op Aruba en tussen de zes eilanden en RCE. Ook wordt door de training en de geplande expositie informatievoorziening en bewustwording van de Arubaanse gemeenschap ondersteund omtrent het belang en de betekenis van onderwaterarcheologie. MANA zal de komende jaren meer toelagen op uitbouw van onderwaterarcheologie op Aruba.

61. *Zijn er voorwaarden verbonden aan deze Rijksbijdrage? Zo ja, welke?*

De voorwaarden zijn zoals gebruikelijk het afleggen van rekening en verantwoording na afloop van de training en na opening van de aangegeven expositie.

62. *Er wordt op p. 13 vermeld dat Afl. 1.619.000 bovenwaarts is bijgesteld voor activiteiten rond het "Slavernijverleden". Kunt u specificeren hoe het bedrag van Afl. 1.619.000 wordt besteed (educatie, onderzoek, monumenten, evenementen, digitalisering)?*

Nederland heeft voor de uitvoering van de Actieagenda Aruba over de periode Q4 2025 tot en met Q3 2029 een totaalbedrag van USD 6.104.998 toegekend. Dit bedrag wordt volgens een vast schema in vijf tranches overgemaakt, waarvan de eerste tranche in september 2025 USD 843.895 bedraagt (circa Afl. 1.619.000). Bij de nadere planning is gebleken dat dit volledige bedrag te hoog is om in 2025 te verantwoorden, aangezien de uitvoerbare activiteiten dat jaar beperkt blijven tot het vierde kwartaal. Daarom heeft het Archivo Nacional Aruba

een aangepaste spreiding voorgesteld. In de nota van wijziging bij deze tweede suppletoire begroting zal de bijdrage voor 2025 worden bijgesteld naar een realistischer uitvoeringsniveau.

63. *Wat is de verwachte maatschappelijke impact die de regering beoogt?*

De realisatie van het Kennis- en Erfgoedcentrum versterkt het behoud van het nationaal geheugen en ondersteunt de culturele identiteit en natievorming. Door de digitalisering en bredere toegankelijkheid van koloniale archieven wordt het historisch bewustzijn vergroot en wordt het proces van erkenning en maatschappelijke heling bevorderd.

Daarnaast zorgen investeringen in opleidingen, digitaliseringstechnologieën en kennisontwikkeling voor het vergroten van vaardigheden van onze eigen mensen en voor de opbouw van toekomstbestendige capaciteit binnen het erfgoeddomein. De capaciteitsprogramma's, waaronder de herstart van de SOD-opleiding, zijn niet alleen bedoeld voor het personeel van het ANA, maar voor het bredere overheidsapparaat. Hiermee wordt tevens invulling gegeven aan het tegengaan van brain waste, door lokaal talent optimaal te benutten. Verder bevorderen de projecten de samenwerking en kennisuitwisseling binnen het Koninkrijk en de Cariben, en versterken zij Aruba's positie in regionale erfgoednetwerken. De professionalisering van de dienst speelt hierbij een belangrijke rol, waardoor Aruba ook zelf kennis kan doorgeven aan de regio.

Tot slot kan de nieuwe erfgoedinfrastructuur een economische en creatieve impuls geven. Zij draagt bij aan de ontwikkeling van de creatieve sector en biedt nieuwe mogelijkheden voor cultureel toerisme. Ook de aanwezigheid via het digitale platform Coleccion Aruba (coleccion.aw) is van toenemende betekenis voor de promotie van Aruba. Hierdoor is Aruba internationaal zichtbaar geworden door op www.wired.com (met 70 miljoen volgers) www.theverge.com (met 38 miljoen volgers) www.pbs.org/newshour en <https://podcasts.apple.com>.

64. *Zijn lokale culturele organisaties betrokken bij de uitvoering? Zo ja, welke en hoe?*

Deze vraag kan bevestigend worden beantwoord. De projecten uit de Actieagenda worden uitgevoerd in nauwe samenwerking met een breed netwerk van lokale erfgoed- en cultuurpartners. Naast het Archivo Nacional Aruba (ANA), dat een leidende rol vervult bij de realisatie van het Kennis- en Erfgoedcentrum,

de digitalisering, capaciteitsopbouw, depotnormen en de uitvoering van het databaseproject, zijn verschillende andere organisaties betrokken. Het betreft onder meer de Stichting Monumentenfonds Aruba, die optreedt als projectleider voor de restauratie, (ver)bouw en realisatie van het Kennis- en Erfgoedcentrum; de Biblioteca Nacional Aruba, die ondersteuning en advies biedt bij digitaliseringsprocessen en digitale infrastructuur; en Fundacion Amigonan di Archivo, die begeleiding en ondersteuning verzorgt bij de uitbreiding van de database van tot slaafgemaakten en de mapping van (koloniale) archieven in de regio en daarbuiten.

Verder zijn UNESCO-Aruba betrokken bij de inventarisatie van depotbehoeften en advisering vanuit erfgoedperspectief, en de Universiteit van Aruba voor onderzoeksprogramma's en studentenparticipatie, onder meer in de vorm van stages. Ook Plataforma Coleccion Aruba fungeert als klankbordgroep en partner in kennisdeling en netwerkontwikkeling, zowel lokaal als internationaal. Deze instellingen dragen actief bij als uitvoerder, adviseur, kennispartner en verbinder naar de gemeenschap. Belangengroepen worden eveneens betrokken via outreachprogramma's en de actieve bevordering van "community archiving". Hiermee wordt lokaal eigenaarschap, deskundigheid en duurzaamheid van de projecten gewaarborgd.

65. *Is er al een evaluatiekader vastgesteld om het succes van dit project te meten?*

De basis voor monitoring en evaluatie is vastgelegd in de beschikking van de Staatssecretaris van Koninkrijksrelaties van 8 augustus 2025. Conform deze beschikking gelden de volgende verantwoordings- en evaluatie-instrumenten:

1. Jaarlijkse tussentijdse voortgangsrapportages: Uiterlijk op 1 augustus van ieder jaar wordt gerapporteerd over de financiële besteding en de inhoudelijke voortgang van de activiteiten.
2. Naleving van de meerjarige activiteitenplanning: De voortgang wordt beoordeeld aan de hand van de in de Actieagenda opgenomen activiteitenoverzichten, resultaten en tijdschema's voor de periode 2025–2029.
3. Eindverantwoording met accountantscontrole: Na afronding van de activiteiten wordt een eindverslag en een accountantsverklaring ingediend, conform artikel 24 van het Kaderbesluit BZK-subsidies. Deze controle omvat zowel de rechtmatigheid als de doelmatigheid van de besteding.
4. Projectmatig evaluatieraamwerk binnen de Actieagenda: De Actieagenda bevat een raamwerk van output- en outcome-doelen volgens de categorieën

“Control–Influence–Concern” (o.a. digitalisering, capaciteitsopbouw, infrastructuur, participatie en bewustwording), dat richting geeft aan de evaluatie. Het ANA werkt momenteel aan een intern monitoring- en evaluatiekader ter ondersteuning van de uitvoeringsfase.

66. *Het document vermeldt dat middelen worden toegevoegd voor activiteiten bij het Archivo Nacional Aruba. Op welke specifieke activiteiten van het Landsarchief ziet deze bijstelling?*

De begrotingsbijstelling bij het ANA heeft betrekking op de uitvoering van de onderdelen uit de Actieagenda die onder de verantwoordelijkheid van het ANA vallen, waaronder:

1. Digitalisering en digitale ontsluiting van koloniale archieven: De reeds gestarte digitaliseringswerkzaamheden worden voortgezet en uitgebreid, onder meer met de toepassing van handschriftherkenning (HTR) en de verdere ontwikkeling van metadata.
2. Uitbreiding van de database ‘Tot Slaafgemaakten op Aruba’ (versie 3.0): De bestaande database wordt verrijkt met nieuwe bronnen uit de regio, Zuid-Amerika en het Koninkrijk. Hierbij wordt tevens ingezet op versterking van de samenwerking met lokale en internationale erfgoedpartners.
3. Investerings in apparatuur en software: Dit betreft de aanschaf van scanners, servers, opslag- en digitale beheersystemen, alsook de benodigde softwarelicenties en ondersteunende technologieën.
4. Capaciteitsopbouw van personeel: Het gaat om opleidingen voor overheidspersoneel werkzaam binnen het archief- en erfgoed domein, waaronder SOD-I en SOD-II trajecten. Daarnaast worden voor het ANA specifieke trainingen voorzien ter versterking van digitaliserings- en erfgoedcompetenties.
5. Inhoudelijke betrokkenheid bij het Kibaima Kennis- en Erfgoedcentrum: Dit omvat begeleiding van het restauratieproject, advisering over depotnormen en inrichting, en ondersteuning bij de opzet van de digitaliseringsstraat en de ontwikkeling van community archiving.

Deze activiteiten zijn essentieel voor de uitvoering van de toezeggingen onder de Regeling Beleidsintensivering Slavernijverleden en bestrijken de periode 2025–2029. Voor het resterende deel van het huidige begrotingsjaar — zoals verwerkt zal worden in de Nota van Wijziging — hebben de uitgaven specifiek betrekking op capaciteitsopbouw van personeel (opleidingen en cursussen), een

publieksevenement in het kader van de Actieagenda, de aanschaf van apparatuur en credits voor de toepassing van HTR-technologie.

67. *In hoeverre gaat het om digitaliseringsprojecten die al langer op de planning stonden?*

De digitalisering van archieven is inderdaad een traject dat reeds gaande was binnen het ANA. De bestaande digitaliseringslijn vormt de basis waarop nu verder wordt gebouwd. Het huidige project betreft echter een substantiële opschaling en structurele verankering van dit proces. Dankzij de middelen uit de Actieagenda kunnen onder meer de digitale infrastructuur worden uitgebreid, geavanceerde technologieën zoals handschriftherkenning worden ingezet, menskracht en kennis worden opgeschaald, en internationale samenwerking en uitwisseling worden versterkt. Verder zullen, naast de toepassing van HTR, ook andere AI-technologieën worden ingezet om nieuwe, op Aruba toegesneden algoritmemodellen te ontwikkelen. Dit gebeurt in samenwerking met buitenlandse instellingen en met ondersteuning van de Universiteit van Aruba, en kan daarmee impact hebben niet alleen in de regio, maar ook daarbuiten.

Daarnaast wordt de slavernijdatabase verder uitgebreid en wordt duurzame online toegankelijkheid via Coleccion.aw gegarandeerd. Het betreft dus zowel voortzetting van bestaand beleid als een nieuwe ontwikkelingsfase waarmee een volledig en toekomstbestendig digitaliseringsprogramma wordt gerealiseerd.

68. *Worden de bestaande knelpunten bij het archief (capaciteit, infrastructuur, toegankelijkheid) hiermee opgelost?*

Deze vraag kan bevestigen worden beantwoord. De ingezette projecten zijn specifiek ontworpen om de ten dele bestaande structurele knelpunten bij het nationaal archief op te lossen, maar hun effecten reiken verder dan het ANA zelf en versterken ook het bredere overheidsapparaat en de Arubaanse samenleving. Door gerichte opleidingen, uitbreiding van functies en technische capaciteitsopbouw wordt niet alleen de personele capaciteit binnen het ANA versterkt, maar worden tevens nieuwe vaardigheden, digitale kennis en erfgoedcompetenties ontwikkeld die binnen diverse overheidsdiensten inzetbaar zijn. De realisatie van het Kennis- en Erfgoedcentrum Mangashina Nacional biedt daarnaast voor het eerst een infrastructuur die voldoet aan internationale standaarden, waarvan de methodieken en kwaliteitsnormen breder toepasbaar zijn binnen het overheidssysteem. Tegelijkertijd leidt de digitalisering van

archiefmateriaal, de inzet van HTR-technologie en de verbeterde online toegankelijkheid tot een transparanter en informatie gestuurd openbaar bestuur, terwijl burgers, onderzoekers en de diaspora gemakkelijker toegang krijgen tot betrouwbare informatie.

Hoewel deze stappen de belangrijkste knelpunten aanzienlijk terugdringen, blijven er op langere termijn uitdagingen bestaan die om structurele aandacht vragen. Zo is er nog altijd behoefte aan een formele archiefwetgeving, verdere kennisverbreding en professionalisering, en het duurzaam opvangen van onderbezetting en vergrijzing binnen het vakgebied. Ook zal de borging van de geboekte resultaten op termijn afhangen van de beschikbaarheid van voldoende middelen voor continuering en onderhoud. Met het meerjarige traject (2025–2029) wordt echter een solide basis gelegd om deze bredere structurele versterking mogelijk te maken.

69. *Er staat op p. 13 dat:*

er hogere kosten waren vanwege jaarafrekeningen van 2021 en 2022, en Afl. 180.000 wordt herbestemd voor een andere reden.

Kunt u toelichten om welke jaarafrekeningen het gaat en waarom deze nu pas worden verwerkt?

De hogere kosten hebben betrekking op de inhaalslag van de jaarafrekeningen van Land Aruba.

70. *Wat is de onderbouwing voor de herbestemming van de Afl. 180.000?*

Deze middelen zijn geraamd voor een cultuurfonds, welke nog niet in werking is. Derhalve zullen deze middelen niet meer in 2025 worden besteed.

71. *Zijn deze middelen voldoende om de operationele noden van DCA te dekken, gezien de toegenomen culturele activiteiten?*

De toegenomen culturele activiteiten zijn budgetneutraal gedekt.

72. *In het cultureel deel van p. 13 wordt duidelijk dat diverse subsidies worden aangepast.*

In deze ontwerp-Landsverordening tot wijziging van de begroting 2025 zijn geen wijzigingen van de post Subsidies meegenomen.

73. *Welke culturele instellingen ontvangen een verhoogde of verlaagde subsidie in deze begrotingswijziging?*

Verwezen wordt naar het antwoord op de voorgaande vraag.

74. *Is er een evaluatie uitgevoerd van de effectiviteit van eerder verstrekte subsidies?*

De eerder verstrekte subsidies zijn geëvalueerd op basis van de ingediende jaarverslagen, financiële verantwoording en de bereikte doelstellingen. Op basis daarvan worden zowel de effectiviteit als eventuele verbeterpunten in kaart meegenomen bij de beoordeling van nieuwe subsidieaanvragen.

75. *Worden subsidies meer gekoppeld aan meetbare culturele impact of prestaties?*

De subsidies worden zoveel en waar mogelijk gekoppeld aan meetbare doelstellingen, zoals publieksbereik, educatieve activiteiten en bijdrage aan cultureel erfgoed.

76. *Deze begrotingswijziging bevat diverse losse posten. Bestaat er een overkoepelend cultuurbeleid (2025–2030) waarin deze investeringen passen?*

Een overkoepelend cultuurbeleid is een breed, samenhangend beleid waarin alle onderdelen van cultuur (bijv. kunst, historie, materieel en immaterieel erfgoed, cultuurparticipatie, media, creatieve sector en meer) op een gecoördineerde manier worden aangestuurd. Aruba beschikt momenteel nog niet over een overkoepelend cultuurbeleid, voor wat betreft de genoemde periode. De DCA de nota "Integraal Cultuurbeleid" gepresenteerd en het voornemen bestaat een commissie in te stellen die moet komen tot een 'ge-update- integraal cultuurbeleid.

77. *Hoe koppelt de regering cultuuruitgaven aan sociaal-economische doelen, zoals toerisme, onderwijs en sociale cohesie?*

Cultuuruitgaven worden ingezet om bredere sociaal-economische doelen te ondersteunen. Cultuur wordt gebruikt om het toeristisch product te versterken, onder meer via carnaval, musea, festivals en lokale kunst, waardoor Aruba zich kan onderscheiden als culturele bestemming. Kunst- en cultuurprojecten worden

in samenwerking met scholen ingezet om creativiteit, talentontwikkeling en kennis van Arubaanse identiteit te stimuleren. Het voornemen bestaat om een integrale beleidsnota 'Kunst en Cultuureducatie Formeel, Informeel en Non-Formeel Onderwijs' samen te stellen. Culturele activiteiten en erfgoedprojecten zorgen voor sociale cohesie, bevorderen inclusie en ondersteunen de Arubaanse identiteit. Hier kan men denken aan de nationale feestdagen en culturele evenementen zoals Dia di Brazil. De creatieve sector, zoals muziek, design en audiovisuele productie ondersteunt de economische ontwikkeling door het creëren van een mogelijkheid voor diversificatie en nieuwe werkgelegenheid. Cultuur wordt gebruikt om Aruba internationaal te presenteren als een eiland met een unieke taal, geschiedenis en creatieve expressie.

78. *Waarom worden investeringen voor cultuur vooral projectmatig gedaan, en niet structureel?*

Projectmatige investeringen in cultuur zijn niet nadelig zoals deze vraag suggereert. Investeringen in cultuur worden in veel landen (ook in Nederland) vaak projectmatig gedaan. Aruba is een klein eiland met beperkte middelen, en de overheid moet keuzes maken; projectsubsidies geven flexibiliteit om in te spelen op specifieke behoeften of kansen (bijv. cultuureducatie op scholen, tijdelijke evenementen). Projectsubsidies zijn makkelijker af te stemmen op concrete resultaten (onderwijsprojecten, kunstvoorstellingen, festivals) en dat kan aantrekkelijk zijn bij beperkt budget of bij behoefte aan verantwoording.

De Directie Cultuur Aruba (DCA) ondersteunt culturele NGO's met financiële; facilitaire en PR (communicatie) steun, vooral op projectbasis. Er zijn subsidietrajecten zoals de regeling Fonds voor Cultuurparticipatie voor het Caribisch deel van het Koninkrijk (inclusief Aruba), die gelden voor cultuureducatie- en cultuurprojecten, niet voor structurele, doorlopende ondersteuning.

Ook private of semi-private fondsen, bijvoorbeeld het Prins Bernhard Caribbean Culture Funds (PBCCG), verstrekken regelmatig subsidies meestal per project, en niet als structurele basisfinanciering. Dit betekent dat veel culturele initiatieven op Aruba (of het nu theater, muziek, erfgoed, educatie of kunst is) afhankelijk zijn van steeds nieuwe aanvragen.

In Aruba is ook sprake van structurele ondersteuning: de DCA is verantwoordelijk voor het toekennen van subsidies aan culturele instellingen zoals Stichting Arubaanse Muziekschool, Fundacion Museo Historico Arubano, Stichting Schouwburg Aruba, UNOCA en Leerorkest Aruba.

Ten overvloede kan worden opgemerkt dat vanuit het ministerie belast met Toerisme, wordt erkent dat de Aruba Tourism Authority (A.T.A.) in het verleden aanzienlijk heeft geïnvesteerd in diverse culturele projecten en dit onverminderd blijft doen, vanuit de overtuiging dat onze unieke cultuur de cruciale differentiërende factor is die Aruba onderscheidt van concurrerende bestemmingen. Deze strategie manifesteert zich in de actieve ondersteuning van beeldbepalende evenementen zoals het Carnaval, het Festival di Dande en Dia di Brazil, om er een aantal te noemen, welke niet alleen de bezoekerservaring verrijken, maar ook direct bijdragen aan het behoud van ons cultureel erfgoed. Door deze projecten te faciliteren, wordt een directe brug geslagen tussen toeristische inkomsten en het versterken van de lokale identiteit, wat de intrinsieke waarde en authenticiteit van ons toeristisch product voor de lange termijn waarborgt.

79. *Krijgt de Staten een overzicht van alle met Rijksmiddelen gefinancierde culturele projecten?*

De in 2025 met rijksmiddelen gefinancierde culturele projecten zijn de Underwater Cultural Heritage Management Training ad Afl. 225.000,- en het Project Slavernijverleden ad Afl. 1.519.000,-.

80. *Welke rapportageverplichtingen gelden voor de instellingen die middelen ontvangen?*

Bij structurele ondersteuning monitort DCA regelmatig de subsidieactiviteiten van de instellingen en geeft aansturing aan de instellingen waar nodig. DCA toetst daarbij in hoeverre door instellingen aan de afgesproken subsidieactiviteiten worden voldaan en rapporteert hierover. Instellingen leggen verantwoording af via CBOS door middel van jaarlijkse rapportage.

Voor niet-structurele ondersteuning wordt gewerkt met het Beleid Financiële en Facilitaire Ondersteuning NGO's. Dit beleid is opgesteld door DCA en moet nog worden geformaliseerd. Alle projectmatige subsidies worden voorgelegd aan de minister van cultuur. Voor met Rijksmiddelen gefinancierde culturele projecten gelden de in de toekenningsbrieven aangegeven rapportageverplichtingen.

81. *Op welke manier wordt ervoor gezorgd dat culturele gemeenschappen inspraak hebben bij besteding van gelden?*

Bij subsidies vanuit het Fonds voor Cultuurparticipatie (voor het Caribisch deel van het Koninkrijk, inclusief Aruba) is “co-creatie” — dat wil zeggen: actieve en gelijkwaardige betrokkenheid van lokale groepen — expliciet opgenomen als onderdeel van de beleidskaders. Via zulke fondsen kunnen culturele organisaties en gemeenschappen zelf projecten indienen en dus invloed uitoefenen op wat gefinancierd wordt

Programma's zoals CEDE Aruba in samenwerking met culturele fondsen richten zich op participatie, inclusiviteit, en versterken van lokale culturele initiatieven — ook met aandacht voor kwetsbare groepen of groepen die anders misschien minder betrokken zouden worden. Dat wijst erop dat er structuren bestaan om culturele gemeenschappen niet enkel als toeschouwers maar als actieve partners te betrekken.

82. *Tijdens de benefietavond voor Cas di Cultura heeft premier Eman namens de Arubaanse regering een extra bijdrage van Afl. 5 miljoen toegezegd voor de renovatie van Cas di Cultura. In de voorliggende begrotingswijziging (SB2025) is echter geen enkele informatie of budgettaire verwerking van deze toezegging terug te vinden. Kan de regering aangeven of, en zo ja wanneer, deze toegezegde Afl. 5 miljoen alsnog in een aanvullende wijziging van de suppletoire begroting 2025 zal worden opgenomen?*

Dit project is momenteel in voorbereiding en zal in de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2026 opgenomen worden.

83. *Indien dit niet het geval is, wat is de reden dat deze toezegging nog niet is verwerkt?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 82.

84. *Welke specifieke "positieve scenario" lijkt zich voor 2025 te materialiseren, en wat zijn de concrete acties die de regering onderneemt om dit scenario te maximaliseren?*

Opgemerkt dient te worden dat onderhavig ontwerp slecht betrekking heeft op de resterende maanden van het dienstjaar 2025. Zoals in de memorie van toelichting bij dit ontwerp is aangegeven, gaat het Land uit van het materialiseren van een positiever scenario. Dit houdt in dat naar verwachting de verwachte nominale economische groei hoger zal uitvallen dan +3.2%. Uit de realisatiecijfers van de geselecteerde belastingmiddelen, die als indicatoren voor economische groei worden gebruikt, blijkt het volgende. De gerealiseerde inkomsten uit invoerrechten en BBO liggen tot en met september 2025 Afl. 47 miljoen hoger dan in dezelfde periode van 2024. Daarnaast laten de statistieken van de Sociale Verzekeringsbank zien dat het aantal fte's in november 2025 met 7,4 procent is toegenomen ten opzichte van december 2024, terwijl het aantal werkgevers in dezelfde periode met 6,1 procent is gegroeid.

Op 28 november 2025 heeft de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie een update van de Economic Outlook gepresenteerd. In de Economic Outlook van november 2025 wordt de nominale economische groei voor 2025 geraamd op 5,9%, hetgeen een aanzienlijke verbetering is vergeleken met de ramingen uit mei 2025 die neerkwamen op 3,2%.

85. *Gezien de neerwaartse bijstelling van de nominale BBP-groei door de DEZHI naar 3,2% (een daling van -0,7 procentpunten ten opzichte van december 2024), welke maatregelen worden er genomen om deze vertraging in de groei tegen te gaan?*

Verwezen wordt naar het antwoord op de voorgaande vraag.

86. *Het geprojecteerde begrotingsoverschot van het Land voor 2025 wordt verhoogd van +1.2% naar +1.6% van het BBP. Kunt u gedetailleerd aangeven waaruit het verschil van 0,4% BBP precies bestaat (bijvoorbeeld: onvoorziene meevallers, technische correcties of beleidsmatige mutaties)?*

Hierbij wordt verwezen naar pagina's 3 en 4 van de memorie van toelichting voor de uitwerking van het gerealiseerde resultaat. In de algemene toelichting wordt elke wijziging gedetailleerd toegelicht.

87. *Het "brutoresultaat" van de wijzigingsvoorstellen bedraagt een bovenmatig financieringsoverschot van Afl. 122.9 miljoen (+1,7% van het BBP). Dit wordt teruggebracht naar een financieel saldo van Afl. 114.2 miljoen. Hoe is de*

resterende Afl. 8,7 miljoen ingezet, afgezien van de toewijzing aan het nieuwe investeringsfonds?

Verwezen wordt naar de tabel op pagina 3 van de memorie van toelichting.

88. *Het exploitatiesaldo van de Landsbegroting 2025 wordt geraamd op Afl. 185.405 miljoen. Wat is de hoofdreden voor het grote verschil tussen dit exploitatiesaldo en het financieringssaldo van Afl. 114.241 miljoen?*

Het verschil tussen de exploitatiesaldo en het financieringssaldo is het saldo op de kapitaalrekening.

89. *Er wordt Afl. 8.7 miljoen onder het Ministerie van Financiën geraamd voor een nieuw op te richten investeringsfonds. Zijn de specifieke doelstellingen, criteria en governance-structuur van dit investeringsfonds nu wel bekend? Kan de overheid de bovengenoemde informatie aan de Staten doen toekomen?*

Binnenkort zullen de Staten een ontwerp-Landsverordening voor het instellen van een investeringsfonds inclusief doelstelling, criteria en structuur ontvangen. De concept-landsverordening is al naar de Raad van Advies gestuurd en op 3 december jl. heeft de regering het advies van de Raad van Advies ontvangen. Momenteel wordt gewerkt op het nader rapport. Ook heeft CAFT recentelijk een advies uitgebracht ten aanzien van het op te richten investeringsfonds.

90. *Zijn al projecten klaar ter uitvoering middels de nieuw op te richten investeringsfonds? Zo ja, welke?*

Thans wordt onder leiding van de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie, samen met de Ministeries en diensten een meerjarige investeringsagenda opgesteld, die zal worden gefinancierd vanuit het Investeringsfonds. Een aantal van deze projecten zijn gebaseerd op het regeerakkoord van het kabinet AVP-FUTURO. De investeringsagenda is nog niet volledig af.

91. *De prognose is dat een schuldquote van 47% van het BBP reeds in 2029 gerealiseerd kan worden. Heeft de overheid rekening gehouden met de overschotten bij de sociale fondsen? Wat is de verwachte schuldquote als de overschotten bij de sociale fondsen niet strategisch worden ingezet?*

Onderaan het overzicht van de collectieve sector wordt vermeld dat bij de geprojecteerde schuldontwikkeling van 47% van het BBP in 2029 rekening is gehouden met de verwachte meerjarige overschotten van het Land, de AZV en SVb. In geval de verwachte overschotten bij de AZV en SVb niet worden ingezet voor schuldafbouw op het niveau van de collectieve sector, dan wordt onder gelijkblijvende omstandigheden een schuldquote van circa 52% van het BBP geprojecteerd voor 2029.

92. *In hoeverre is de versnelde schuldreductie afhankelijk van het strategisch inzetten van de overschotten van de sociale fondsen (AZV en SVB)?*

De overschotten van de sociale fondsen zijn nog niet ingezet om de staatsschuld sneller af te bouwen. Thans wordt samen met de AZV, de SVB, de CBA, de Directie Financiën en de DWJZ gewerkt aan een constructie die bekend staat als schatkistbankieren, op grond waarvan overschotten van de sociale fondsen die geen rendement opleveren worden ingezet om schulden van de overheid af te lossen, dan wel te herfinancieren, tegen een hoger rendement dan de sociale fondsen ontvangen op hun tegoeden, en hetgeen aanzienlijk lager is dan de rente die de overheid op de commerciële kapitaalmarkt betaalt. Deze constructie is nog niet in werking gezet.

93. *Bestaat de mogelijkheid dat de toekomstige houdbaarheid van deze fondsen in gevaar kan komen door hun bijdrage aan deze versnelde schuldreductieplan?*

Er is geen gevaar. De AZV en de SVB houden uiteraard rekening met de houdbaarheid van de fondsen en kunnen aangeven op welke momenten de leningen dienen te worden terugbetaald en hebben reeds aangegeven slechts onder dergelijke voorwaarden hun overschotten te kunnen inzetten voor schatkistbankieren.

94. *De "de-risking" strategie omvat het inzetten van het bovenmatig batig surplus saldo (> 1,0% collectief niveau) als buffer voor eventuele tegenslagen. Wat is de precieze omvang van deze buffer in absolute bedragen (Afl.)?*

De fractie vraagt naar de omvang van de in verband met de "de-risking"-strategie in de zetten buffer. Hierbij is van belang om allereerst te verduidelijken wat wel en vooral wat niet bedoeld wordt met een buffer. De hier bedoelde buffer is niet een

bedrag aan geld dat apart gezet wordt om ingezet te worden, maar om een aanvullende schuldverlaging op basis van het boven-normatieve saldo welke ertoe leidt dat in de voor het Land op de financieringsmarkten beschikbare financieringsruimte vergroot wordt. Deze vergrote ruimte kan dan als buffer ingezet worden mochten zich moeilijkheden voordoen. Praktisch betekent het dus dat men versnelt tot schuldverlaging komt waarmee de ruimte om te kunnen lenen in gevallen waar dit noodzakelijk mocht blijken wordt geschapen. Deze ruimte is dan de buffer. Deze ruimte is moeilijk precies in te schatten omdat dit immers ook afhankelijk is van de toestand op diezelfde financieringsmarkten.

95. *Indien de surplus-buffer ontoereikend blijkt, overweegt de regering om nog niet-ingezette investeringsmiddelen te heralloceren. Welke concrete investeringsprojecten staan op de nominatie om als eerste te worden uitgesteld of geannuleerd?*

Op dit moment lijkt het geschetste scenario zich niet te zullen verwezenlijken, waardoor er thans geen voorrang lijst is opgesteld met projecten die zullen worden geannuleerd in het geval dat de surplus-buffer ontoereikend blijkt. Afhankelijk van de ernst van de situatie zal de regering beslissen welke investeringsprojecten geen doorgang zullen vinden.

96. *De totale Personeelslasten stijgen naar Afl. 509,558 miljoen. Wat is de specifieke oorzaak van deze stijging, en hoe wordt de productiviteit en efficiëntie binnen de ministeries gewaarborgd om deze kosten te rechtvaardigen?*

De totale personeelslasten stijgen inderdaad van Afl. 509,452 miljoen (Landsverordening van 29 oktober 2025 tot wijziging van de Landsbegroting 2025 (AB 2025 no.31) naar Afl. 509,558 miljoen. Zoals opgenomen op pagina 11 van de memorie van toelichting van het onderhavige ontwerp, is er sprake van een opwaartse bijstelling van Afl. 106.500 voor de kosten van het inhuren van een programma manager ten behoeve van het project Landspakket thema Economie, hetgeen wordt gefinancierd met middelen uit het Landspakket.

97. *Het Ministerie van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidsorganisatie, Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening (AZIOIRO) heeft de hoogste Kapitaaluitgaven (Afl. 23,005 miljoen). Wat zijn de belangrijkste investeringsprojecten die deze uitgaven rechtvaardigen?*

Bouw en verbouw van diverse gebouwen en Infrastructurele werken.

98. *De totale Kapitaaluitgaven worden geraamd op Afl. 111.369 miljoen, waarvan Afl. 79,939 miljoen aan investeringen. Kunt u de vijf grootste investeringen (investeringen > Afl. 10 miljoen) toelichten, inclusief hun verwachte economische en sociale rendement (ROI)?*

Volgens de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie geldt dat elke Afl. 10 miljoen aan investeringen een directe bijdrage van 0,1 procent levert aan het nominale bruto binnenlands product. Een totale investering van Afl. 80 miljoen zou daarmee resulteren in een bijdrage van 0,8 procent aan het nominale bruto binnenlands product. Dit betreft niet het algehele spin-off effect op de gehele economie.

99. *De raming voor Indirecte belastingen bedraagt Afl. 852.615 miljoen. Gezien de verwachte inflatie en de positieve economische signalen, is deze raming niet te laag ingeschat? Zo nee, waarom niet?*

Allereerst wordt opgemerkt dat inflatie en nominale economische groei beide belangrijke macro-economische indicatoren zijn, maar dat uitsluitend de verwachte nominale economische groei wordt gebruikt als basis voor de ramingen. Van nominale economische groei is sprake wanneer de groei niet wordt gecorrigeerd voor inflatie. Het gebruik van de verwachte inflatie als afzonderlijke grondslag voor de raming is daarmee overbodig. In de Economic Outlook van de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie wordt voor 2025 zelfs een lichte deflatie van 0,1 procent verwacht.

De raming voor de indirecte belastingen bedraagt Afl. 852,615 miljoen. Dit moet worden vergeleken met het totaal geraamde bedrag van Afl. 831,015 miljoen in de vastgestelde wijzigingsbegroting 2025 (AB 2025 no. 31). De opwaartse bijstelling van Afl. 21,6 miljoen is het resultaat van analyses door deskundigen van zowel Departamento di Impuesto en Departamento di Aduana, gebaseerd op de maandelijkse realisatiecijfers en de trendontwikkeling van elk belastingmiddel dat onder de indirecte belastingen valt. Er bestaat geen enkele aanleiding om de betrouwbaarheid van deze raming in twijfel te trekken.

100. *Het Ministerie van Financiën en Cultuur heeft een aandeel van Afl. 118.399 miljoen in de niet-belastingopbrengsten. Wat zijn de grootste bronnen van deze opbrengsten, en is de inning ervan geoptimaliseerd?*

Vermeld kan worden dat de twee grootste niet-belastingopbrengsten zijn de Toeristenheffing en de winstuitkering van de Centrale Bank van Aruba.

101. *Het totale effect van de tarieven op de inflatie op Aruba wordt geschat op ongeveer 2.5 procent, deels door de oplopende geopolitieke spanningen en het wijzigende handelsbeleid van de VS. Welke specifieke mitigerende maatregelen (los van het bufferen van overschotten) worden geformuleerd om de inflatiedruk op de Arubaanse huishoudens te verlichten?*

Opgemerkt dient te worden dat onderhavig ontwerp slecht betrekking heeft op de resterende maanden van het dienstjaar 2025. In de Economic Outlook van de Directie Economische Zaken Handel en Industrie van december 2024 werd een inflatie van 1.7 procent geschat voor 2025. Gelet dat onderhavig ontwerp betrekking heeft op het lopende dienstjaar en om de inflatiedruk op de Arubaanse huishoudens te verlichten heeft het kabinet AVP-FUTURO de nodige beleidsaanpassingen doorgevoerd op de Landsverordening tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2025 (lees: Landsbegroting 2025). Deze aanpassing voorziet in een verlaging van de accijnzen op de verkoopprijzen van benzine en diesel met 10 procent per 1 mei 2025 als mitigerende maatregel op de inflatiedruk, ten gunste van alle weggebruikers. Dit komt neer op een prijsdaling van respectievelijk 4,8 procent voor benzine en diesel en draagt bij aan een daling van de inflatie met -0,2 procentpunt, aangezien benzine en diesel een zwaarder gewicht hebben in de totale consumptie-mand.

Tevens heeft het kabinet AVP-FUTURO de reparatietoeslag verhoogd met Afl. 250,- per maand voor circa 21.000 AOV- en AWW-uitkeringsgerechtigden, met ingang van 1 mei 2025. Dit heeft het beschikbare inkomen met Afl. 5,4 miljoen per maand verhoogd en heeft derhalve geleid tot een verbetering van de koopkracht. Daarnaast heeft het kabinet AVP-FUTURO in de derde nota van wijziging ook de verlaging van het inkomstenbelastingtarief van 10% naar 0% verwerkt. Naar verwachting zullen deze fiscale aanpassingen leiden tot een toename van het beschikbare inkomen met ongeveer Afl. 46 miljoen. Uit de realisatiecijfers van de Departamento di Impuesto blijkt dat tot en met de maand

oktober 2025 de inkomsten aan loonbelasting Afl. 47 miljoen lager liggen dan in 2024 als gevolg van het verlagen door het kabinet AVP-FUTURO in de derde nota van wijziging de verlaging van het inkomstenbelastingtarief van 10% naar 0% verwerkt. Gelet op dat deze vraag uitgaat van de inflatiedruk op de Arubaanse huishoudens zijn inzichten op de huidige ontwikkeling van de inflatie van belang. Uit de monitoring van de inflatie op Aruba blijkt dat het algemene prijsniveau ruim onder de 2,5 procent blijft. Hieronder treft u een tabel aan waarin de ontwikkeling van de inflatie wordt weergegeven:

	2024												2025									
Inflatie	jan	feb	mar	apr	mei	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec	jan	feb	mar	apr	mei	juni	jul	aug	sep	okt
End of period: 12 maanden	1.5	0.9	1.8	1.9	2.6	2.4	2.9	2.9	1.5	1.0	0.8	0.3	0.3	0.5	0.1	0.4	0.1	0.6	-0.1	-0.8	0.4	-0.1
Period average inflation: 24 maanden	2.9	2.4	2.1	2.2	1.8	1.7	2.0	2.0	2.0	2.0	1.9	1.7	1.6	1.6	1.4	1.3	1.1	0.9	0.7	0.4	0.2	0.2

Bron: CBS

Per eindoktober bedroeg de “end-of-period” inflatie –0,1 procent. De “period-average” inflatie bedroeg 0,2 procent. Op 28 november 2025 heeft de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie een update van de Economic Outlook gepresenteerd. Hierin wordt het algemeen prijsniveau een deflatie voor 2025 geraamd op -0,1 procent. Een groot deel van deze daling wordt veroorzaakt door de energieprijzen, met name benzine en diesel. De internationale olieprijsen lagen gemiddeld ongeveer 15 procent lager dan in 2024, waardoor de brandstofkosten het hele jaar door onder druk bleven. Verwacht wordt dat de benzine- en dieselprijzen een bijdrage van -0,2 procent leveren aan de totale inflatie, terwijl gas een bijdrage van 0,1 procent levert. De verlaging van de accijnzen met 10 cent versterkt deze neerwaartse druk verder. Ook voor veel andere componenten wordt een gematigde prijsontwikkeling voorzien. Zo wordt verwacht dat de component ‘Aankoop van nieuwe voertuigen’ een bijdrage van 0,2 procent zal leveren aan de totale inflatie.

Table 3: Period average inflation 2025

Period Average inflation	-0.1
Selected components	Effect in pps
Gas	0.1
10 cent decrease in excises	-0.2
Gasoline and diesel	-0.2
Food and non-alcoholic beverages	0.1
Clothing & footwear	0.0
Housing and household operation	-0.1
Purchase of new vehicles	0.2
Rest	0.0

Uit de prognose van de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie blijkt dat het verlagen van de accijnzen op de verkoopprijzen van benzine en diesel met 10 procent per 1 mei 2025 een mitigerend effect heeft op de inflatie. In lijn met de visie en het beleid van het kabinet AVP-FUTURO zal in 2026 een energietoeslag worden ingevoerd als koopkrachtondersteuning aan de burgers. Gezien de inzet van dit beleidsinstrument betrekking heeft op het dienstjaar 2026 zal verder worden ingegaan hierop tijdens de behandeling van de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2026 waarin structureel Afl. 50 miljoen zal worden gealloceerd en ook aan de normen zoals voorgeschreven door de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht wordt voldaan.

102. *De prognoses in de collectieve sector zijn geactualiseerd met de laatste informatie per augustus 2025. Waarom zijn deze cijfers niet gebaseerd op de meest recente economische vooruitzichten van het IMF van april 2025, die een hoger BBP (Afl. 7.339 miljoen) voorspelden?*

De officiële economische vooruitzichten van het Land worden door de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie op basis van het macro-economische model MARUBA uitgebracht. De 'Economic Outlook' van mei 2025 bevat prognoses voor de jaren 2025 en 2026. Om inzicht te geven in de verwachte ontwikkelingen voor de jaren 2027 tot en met 2030, wordt deze reeks aangevuld met de economische prognoses van het Internationaal Monetair Fonds.

103. *Welke lessen zijn er geleerd uit de eerste suppletoire begroting (AB 2025 no. 31) die hebben geleid tot de beleidsmatige en technische mutaties in deze tweede wijziging?*

Er zijn geen algemene lessen geleerd. De redenen voor beleidsmatige en technische mutaties kunnen verschillen. Soms zijn mutaties nodig in verband met nieuw beleid dat later wordt geïmplementeerd, soms als gevolg van meer winsten bij bijvoorbeeld overheidsvennootschappen, dan wel onverwachte tegenslagen etc. Wel blijkt wederom dat de opbrengsten gunstiger zijn dan de ramingen, en op grond van het meevallersbeleid kunnen de extra opbrengsten helaas niet worden aangewend zoals de huidige regering dat zou willen doen, maar dient er rekening te worden gehouden met artikel 14 van de LAft.

104. *Wat is de reden dat de Centrale Bank van Aruba (CBA) in de toelichting wordt vermeld met een nominale groei van 3,8%, maar de BBP-ramingen (de onderliggende basis) in de tabellen uitsluitend die van DEZHI en IMF volgen?*

In tegenstelling tot de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie en het Internationaal Monetair Fonds, publiceert de Centrale Bank van Aruba uitsluitend de groeipercentages en geen bruto binnenlands product-waarden uitgedrukt in marktprijzen in haar 'Economic Outlook' (<https://www.cbaruba.org/readBlob.do?id=17580>). Het gebruik van de prognoses van de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie in de tabellen is een bestuurlijke keuze om binnen het begrotingsproces de beschikbaarheid van betrouwbare economische ramingen te waarborgen. De Economic Outlook wordt, met toepassing van het macro-economisch model MARUBA, opgesteld door de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie in samenwerking met de Commissie MacroModel. Deze commissie bestaat uit vertegenwoordigers van de Directie Financiën, Departamento di Impuesto, Aruba Tourism Authority, Aruba Hotel and Tourism Association, Sociale Verzekeringsbank, Directie Arbeid en Onderzoek en de Centrale Bank van Aruba, en wordt voorgezeten door de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie.

105. *Wat zijn de verwachtingen voor de financiële saldo voor de jaren 2026 t/m 2029 voor de collectieve sector, en op welke beleidswijzigingen zijn deze prognoses gebaseerd, met name de daling bij de SVB vanaf 2026?*

Het verwachte financieringsoverschot voor de collectieve sector voor de periode 2026 t/m 2029 bedraagt per jaar tussen 2.3%-2.5% van het BBP. Deze ramingen zijn met name gebaseerd op macro-economische en demografische vooruitzichten, waaronder BBP-groeiprognozes, inflatievooruitzichten en ontwikkelingen rondom (dubbele) vergrijzing.

106. *Hoe waarborgt de regering dat de identificatie van "potentiële risico's" en de formulering van "mitigerende maatregelen" (onderdeel van de "de-risking" strategie) een continu en transparant proces is, en niet alleen reageert op externe schokken?*

De fractie vraagt naar waarborgen over de transparantie van het risiconavolgingsproces. Het gaat hier in wezen om periodiek melding te maken van

risico-ontwikkelingen. Er wordt overwogen een risicoverklaring te koppelen aan de periodieke uitvoeringsrapportages.

107. *HOFA internetconsultatie is op 28 september 2025 gesloten, dat is meer dan 2 maanden geleden. Er zijn 13 reacties ingestuurd. Wat is de status van de rijkswet, en wat zal de regering van Aruba gaan doen aan de hand van de ingediende reacties?*

Deze vraag is reeds eerder beantwoord.

108. *Afl. 8.7 miljoen wordt geraamd tbv het dit jaar nog in te voeren investeringsfonds. De relevante wetgeving is nog niet ingediend bij de Staten en zal naar alle waarschijnlijkheid dit jaar niet meer worden behandeld. Wat is hiervan het gevolg voor het bedrag van Afl. 8.7 miljoen*

Bij nota van wijziging wordt dit bedrag opgenomen in een dotatie naar een eenmalige bestemmingsreserve ten behoeve van de voeding in 2026 van het investeringsfonds na haar instelling en waaruit in de fondsbegroting van 2026 middelen onttrokken zullen worden.

109. *Volgens de meest recente prognoses zal de schuldquote in 2029 47% bedragen in 2029. Dit is een enorme opgave die Aruba op eigen kracht zal bereiken. En dit zonder de financiële voordelen van een rijkswet. Waarom persisteert de regering in een rijkswet?*

De fractie vraagt zich af waarom de regering, ondanks dat kennelijk de collectieve sector op eigen kracht tot een schuldquote van 47% kan komen, toch persisteert met een Rijkswet. Hier zij aangegeven dat de totstandkoming van een Rijkswet meer waarborgen biedt voor het effectief tegemoet kunnen treden van mogelijke crises en onzekerheden in de toekomst een waarbij de Nederlandse hulp en steun de uitgangspositie van het Land kan versterken. Verder wordt, zoals al een aantal keer is betoogd aan de fractie, de 47% schuldquote behaald onder gelijkblijvende omstandigheden. Nu wil de praktijk nogal weerbarstig zijn en kan men op een groot risico rekenen dat op termijn crisis zullen voordoen, waardoor de beoogde 47% schuldquote al snel buiten zicht kan raken. Verder gaat het om een tijdelijke ondersteuning in het opzetten van de eigen toezichtinstellingen. Men vergeet namelijk al gauw dat samen met de Rijkswet een ontwerp-Landsverordening waarborging houdbare overheidsfinanciën gemoeid is met de

instelling van een begrotingskamer. Einddoel is om op middellange termijn een volledig zelfstandig werkend eigen toezichtstelsel te hebben terwijl in de tussentijd voldoende waarborgen voor zowel de eigen beleidsinvulling van het Land als de algemene ontwikkeling van het Land en haar bevolking voorhanden kunnen zijn. Tot slot dient niet vergeten te worden dat de rentelasten van een aantal leningen die jaarlijks op de begroting drukken, kunnen worden gehalveerd, althans kunnen worden verlaagd van ongeveer 6.5% (gemiddeld) naar 3,2% (gemiddeld), hetgeen een aanzienlijke besparing is.

110. *Is hierbij rekening gehouden met de overschotten SVB en AZV?*

Dit schuldquotepercentage is gebaseerd op de collectieve sector. SVB en AZV vormen onderdeel van de collectieve sector en zijn dus hierin meegenomen.

111. *De personeelslasten zullen vanaf 2027 elk jaar dalen, aldus de meerjarige ramingen. Hoe wordt dit verklaard, en hoe zal de reductie worden bereikt?*

De fractie vraagt naar de totstandkoming van de meerjarige daling in personeelslasten. Hier dient allereerst aangegeven te worden dat de bedoelde daling in relatieve termen is, namelijk in termen van procenten van het Bruto Binnenlands Product (hierna: BBP) en dus niet in absolute termen. Om dit voor elkaar te krijgen dient te procentuele toename van het BBP de eventuele procentuele toename van de nominale personeelslasten te overstijgen. Dit is de verwachting in de komende jaren dus. Als beleidsdoelstelling is gehanteerd om in nominale termen in de aangegeven periode de personeelslasten gelijk te houden, waardoor de waargenomen daling bereikt wordt door de verwachte toename in het BBP.

112. *De vaststelling van de collectieve sector 2023 en 2024 heeft nog niet plaatsgevonden. Waarom niet, en wat is de planning om deze vast te stellen?*

De collectieve sector 2023 en 2024 zal op korte termijn worden vastgesteld. Alle werkzaamheden zijn inmiddels verricht.

113. *Kunt u toelichten waarom van de in 2025 begrote Afl. 71.6 miljoen aan investeringen tot en met het derde kwartaal slechts Afl. 15.1 miljoen is gerealiseerd (21% volgens URK Q3 2025)?*

Opgemerkt dient te worden dat uit de uitvoeringsrapportage voor het jaar 2024, er sprake was van een begrotingsuitputting van 21 procent aan investeringen. De nieuwe regering is pas in april 2025 aangevangen. Vervolgens hebben de ministers de nodige tijd moeten nemen om kennis te maken met hun ressorteerende diensten en om de investeringsprojecten af te stemmen met de prioriteiten en beleid van het kabinet AVP-FUTURO.

114. *Welke investeringsprojecten waren gepland om in 2025 te worden uitgevoerd, en welke daarvan zijn niet of slechts gedeeltelijk opgestart?*

Hierna volgt een overzicht van de projecten goedgekeurd voor Kapitaalinvesteringen in 2025, met een update van de status van ieder project.

Beschrijving per Ministerie	Begroting 2025	Totale kn. en verpl. t/m 24 nov 2025	Restant begroting 2025	Project Kapitaal Investering 2025	Status Update per 30 november 2025
0 AZIOIRO					
Gevolmachtigd Minister NL	5,500,000	1,047,438	4,452,562	Renovatie Arubahuis	In uitvoering
Bureau Rampenbestrijding		18,210	1,011,690	CMO- Early Warning System Fase 2	In voorbereiding
DRHA	2,327,600		2,327,600	Renovatie en verbouw	In voorbereiding
	480,700		480,700	Uitbreiden Software	In voorbereiding
	216,000		216,000	uitbreide parkeerplaats	In voorbereiding
DIVA	294,000		294,000	Project Camara beveiliging	uitvoeren in 2027
DIA	132,900	74,000	58,900	Vervanging netwerk	In uitvoering
Overig AZIOIRO	3,635,000		3,635,000	Renovatie MFA SN	In aanbesteding
	7,733,200	1,493,845	6,239,355	Infrastructuurle werken/ wegen	In uitvoering
	819,300		819,300	Vervanging machines DOW	In aanbesteding
	500,000	454,812	45,188	Centrale investeringsprojecten	In uitvoering
2 TINO					
Overig TINO	307,000	129,500	177,500	Animal Control Department	In uitvoering
	6,000,000		6,000,000	Parkietenbos	In voorbereiding
	1,050,000	115,647	934,353	Animal Control Department	In uitvoering
Directie Luchtvaart	162,500		162,500	Afrastering West en Zuid	Uitvoering in 2026
	57,800		57,800	Vervanging Centrale Airco	Uitvoering in 2026
Directie LVV	500,000	62,800	437,200	Project Renovatie pieren	In uitvoering
3 ECDO					
BIE	661,500		661,500	Digitalisering software en hardware	In aanbesteding
Directie Telecommunicatie	71,900	71,832	68	Aanschaf server	Uitgevoerd
Overig ECDO	498,100	431,533	66,567	Centrale investeringsprojecten	Uitgevoerd
5 Toerisme & Volksgezondheid					
Directie Volksgezondheid	123,400		123,400	DVG- ASP en decos join infectieziekten	In uitvoering
Overig Volksgezondheid & Toerisme	500,000	179,985	320,015	Centrale investeringsprojecten	In uitvoering
Veterinaire Dienst	59,100	41,950	17,150	Vervanging IDEXX systeem	In uitvoering
	121,800	117,269	4,531	Vervanging Boiler	In uitvoering
6 AEI					
Overig AEI	500,000	67,064	432,936	Centrale investeringsprojecten	In uitvoering
7 Onderwijs & Sport					
IBISA	287,900		287,900	Vervanging automatisering IBISA	wordt herbestemd tbv noodprojecten
Directie Onderwijs	75,000		75,000	DEA - ICT Apparatuur	In aanbesteding
Dienst Publieke Scholen	490,000		490,000	EPI Vervanging 5 Noodlokalen	wordt herbestemd tbv noodprojecten
Overig O&S	4,000,000	668,980	3,331,020	Renovatie Beatrixschool	In aanbesteding
Centrale investeringsprojecten	500,000		500,000	wordt herbestemd tbv projectsubsidies	wordt herbestemd tbv noodprojecten
8 Justitie & Soc Zkn					
Advies en Meldpunt Kindermish.	133,000		133,000	vervanging infra ICT BIKa	In voorbereiding
Korps Politie Aruba	1,000,000		1,000,000	Renovatie POI	In voorbereiding
	1,862,500		1,862,500	Vervanging Politie boot en lift	In voorbereiding
Dienst Brandweer	8,500,000	8,488,483	11,517	aankoop crashtenders	Uitgevoerd
	3,000,000		3,000,000	Post Oscar fase 2	In voorbereiding
Korrektie Instituut Aruba	1,058,000		1,058,000	Renovatie buitenmuur	In voorbereiding
Bezwaaradviescommissie LAR	324,600		324,600	Digitalisering software	In voorbereiding
Voogddijraad	390,800	252,386	138,414	Vervanging kantoorautomatisering	In uitvoering
Bur. Orthopedagogisch Centrum	152,500		152,500	Inrichting keuken	In uitvoering
Overig J&SZ	700,000	93,209	606,791	DAC renovatie	In voorbereiding
	1,000,000		1,000,000	Herbestemd tbv RadeX	In uitvoering
9 Financien & Cultuur					
FIU	979,000	943,995	35,005	Vervanging ICT	Uitgevoerd
Departamento di Impuesto	3,800,000	3,771,000	29,000	DIMPLE FASE 4	Uitgevoerd
Departamento di Aduana	2,070,000		2,070,000	Uitbreiding nieuwbouw	Uitvoering in 2026
	365,000		365,000	inrichting nieuwbouw	Uitvoering in 2026
Overig F&C	6,635,000	1,143,800	5,491,200	Renovatie FCCA Wijken	In aanbesteding
Monumentenbureau	616,700	610,000	6,700	Renovatie Kapel Bethania	In uitvoering
Archivo Nacional Arubano	341,300		341,300	Vervanging Archiefrekken	In aanbesteding
00001 Algemene Dienst	71,563,000	20,271,999	51,291,001		

115. Kunt u dit per project specificeren?

Verwezen wordt naar het antwoord bij de voorgaande vraag.

116. *Welke projecten hadden volgens de oorspronkelijke planning uiterlijk in Q3 verplicht moeten zijn, en wat zijn de voornaamste redenen dat dit niet is gebeurd?*

Verwezen wordt naar de antwoorden bij vragen 114 en 115.

117. *De URK Q3 noemt dat uitvoeringscomplexiteit en onvoldoende uitvoeringscapaciteit knelpunten zijn.
Kunt u concreet aangeven welke capaciteitstekorten knelpunten zijn (bijv. projectmanagement, technische expertise, aanbesteding, vergunningverlening)?*

Er zijn bij de uitvoering van kapitaalinvesteringen aan de kant van de overheid en aan de kant van de private sector beperkingen. Bij de overheid is er beperkte capaciteit bij de diensten om projecten degelijk voor te bereiden en te begeleiden tijdens een aanbestedingsprocedure. Als de projecten eenmaal zijn aanbesteed en dient te worden overgegaan naar gunning en uitvoeringen, blijkt vaak dat bijvoorbeeld aannemingsbedrijven geen tijd hebben om het project meteen uit te voeren en dat de uitvoering pas op een later moment kan plaatsvinden.

118. *Welke acties zijn er sinds het begin van 2025 genomen om de uitvoeringscapaciteit te versterken, en welke daarvan hebben wel of niet het gewenste effect gehad?*

Er wordt momenteel binnen het Landspakket gewerkt met programma managers en bij bepaalde projecten worden bepaalde werkzaamheden uitbesteed.

119. *Zijn er interne of externe factoren, zoals trage besluitvorming, aanbestedingsvertragingen, ontwerp- of voorbereidingsproblemen, die structureel bijdragen aan het achterblijven van investeringen?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 117. Naar mening van ondergetekende is trage besluitvorming niet de belangrijkste oorzaak van het structureel achterblijven van investeringen.

120. *Zo ja, welke en wat wordt hieraan gedaan?*

Verwezen wordt naar de antwoorden bij vraag 117 en vraag 119.

121. *Kunt u per investeringsproject aangeven in welke fase het zich momenteel bevindt (initiatief, ontwerp, aanbesteding, uitvoering, of stilstand)?*

Hierbij wordt verwezen naar de antwoorden bij de vragen 114 en 115.

122. *De URK vermeldt dat Afl. 8.9 miljoen aan investeringen betrekking heeft op projecten uit eerdere jaren die nog niet zijn afgerond.*

Dit is een constatering en behoeft geen nadere toelichting.

123. *Kunt u een overzicht geven van deze projecten, inclusief de reden van vertraging en nieuwe verwachte einddatum?*

Hierbij wordt verwezen naar de antwoorden bij de vragen 114 en 115.

124. *Zijn er investeringen die geheel zijn stopgezet, teruggestuurd naar de tekentafel of substantieel zijn gewijzigd?*

Hierbij wordt verwezen naar het antwoord op vraag 114.

125. *Zo ja, welke en waarom?*

Hierbij wordt verwezen naar het antwoord op vraag 114.

127. *Welke gevolgen heeft de lage investeringsrealisatie voor:*
a. de meerjaren-investeringsplanning,

Nog niet, aangezien de regering nog geen meerjareninvesteringsplanning heeft vastgesteld. Hieraan wordt momenteel echter wel gewerkt."

- b. de kwaliteit van publieke infrastructuur, en*

Door vertraging in de uitvoering van projecten kan de kwaliteit van de publieke infrastructuur achteruitgaan, maar dat is niet altijd het geval.

- c. de economische groei?*

Als de investering niet plaatsvindt in een bepaald jaar, dan heeft een dergelijk project geen bijdrage aan de economische groei in dat jaar.

128. *Bestaat het risico dat delen van het voor 2025 gereserveerde investeringsbudget vervallen of moeten worden doorgeschoven naar volgende jaren?*

Er bestaat inderdaad de mogelijkheid dat bepaalde investeringsprojecten in 2025 geen doorgang zullen vinden en moeten worden doorgeschoven naar 2026, via het nog op te richten Investeringsfonds

129. *Kunt u dit specificeren?*

Bij de indiening van de nota van wijziging bij de ontwerp-Landsbegroting 2026 zal een dotatie aan een bestemmingsreserve voor het op te richten investeringsfonds worden opgenomen. Deze dotatie betreft middelen die oorspronkelijk waren bestemd voor projecten die in 2025 zouden worden uitgevoerd, maar die niet tot uitvoering zijn gekomen.

130. *Welke maatregelen neemt u om in Q4 2025 de investeringsuitputting te verhogen en te voorkomen dat het jaar met een zeer lage uitvoering wordt afgesloten?*

Gelet op de beperkte uitvoeringscapaciteit bij de overheid en bij de private sector heeft het geen zin om op dit moment extra druk te zetten. Aanbestedingstrajecten dienen zorgvuldig volgens aanbestedingsregels te worden doorlopen. De projecten die voor het einde van 2025, nadat het aanbestedingstraject is voltooid, kunnen worden gegund zullen uiteraard alsnog worden gegund.

131. *Bent u bereid om in de volgende uitvoeringsrapportage een gedetailleerde lijst op te nemen van alle achterlopende investeringsprojecten, inclusief oorzaken van vertraging, financiële implicaties en een aangepaste planning?*

Een onderdeel van het op te richten investeringsfonds is de periodieke rapportage over de uitvoering van de beoogde projecten.

132. *Zo nee, waarom niet?*

Verwezen wordt naar het antwoord op de voorgaande vraag.

133. *Hoe verantwoordt de overheid belastingverhogingen of nieuwe heffingen, terwijl burgers al worstelen met stijgende kosten van levensonderhoud?*

Deze stelling is onjuist. Er bestaat geen plan en er is geen besluit van de regering om nieuwe heffingen in te voeren of belastingen te verhogen, met uitzondering van de verhoging van de overdrachtsbelasting en de grondbelasting voor non-residents. Deze maatregel maakt deel uit van het beleid om vacation rentals te reguleren en om een evenredige belastingbijdrage te waarborgen.

134. *Waarom wordt er in de begroting geen duidelijke strategie gepresenteerd om belastingdruk eerlijker te verdelen tussen hoge en lage inkomens?*

Aruba heeft een progressief belastingstelsel. Dit betekent dat naarmate in een land meer wordt verdiend, er meer belasting wordt betaald. De beslissing om de reparatietoeslag voor ouderen te verhogen is een dergelijke beslissing.

135. *Hoe garandeert de overheid dat fiscale maatregelen niet leiden tot verdere inflatie en koopkrachtverlies?*

Opgemerkt dient te worden dat onderhavig ontwerp slecht betrekking heeft op de resterende maanden van het dienstjaar 2025. Uit de prognose van de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie zal sprake zijn van deflatie in 2025. Er zijn geen maatregelen in de maak die de inflatie kunnen verhogen en kunnen leiden tot koopkrachtverlies.

136. *Welke stappen worden genomen om belastingontduiking en -ontwijking door grote bedrijven tegen te gaan, zodat de lasten niet onevenredig op burgers drukken?*

De Belastingdienst heeft de afgelopen periode forse vooruitgang geboekt bij het wegwerken van de achterstanden in de aanslagregeling inkomstenbelasting (IB) en winstbelasting (WB). Inmiddels zijn er geen achterstanden meer in de reguliere aanslagregeling. Dit betekent dat burgers en ondernemers hun aanslagen weer binnen de afgesproken termijnen ontvangen.

De uitbetaling van restituties over 2024 verloopt eveneens volgens planning. Tot en met september 2025 is een totaalbedrag van Afl. 14,9 miljoen aan

terugbetalingen aan belastingplichtigen verricht. Hiermee krijgen belastingplichtigen waar zij recht op hebben, en wordt tegelijkertijd de compliance en het vertrouwen in de Belastingdienst versterkt.

Ook bij de bezwaarafhandeling en de inning worden de eerder opgelopen achterstanden stap voor stap teruggebracht. Hiervoor is extra capaciteit ingezet, zijn werkprocessen geoptimaliseerd en is de digitale ondersteuning verder uitgebreid. Hierdoor kunnen bezwaarschriften en invorderingen sneller, consistent en zorgvuldiger worden afgehandeld. Tot en met september 2025 zijn in totaal 76.519 bezwaarschriften afgerond.

De Belastingdienst werkt daarnaast actief aan het in kaart brengen en terugdringen van belastingontduiking. Dit gebeurt door middel van data gedreven risicoselecties, waarbij analyses van aangifte- en betaalgedrag helpen om onregelmatigheden tijdig te signaleren. Ook worden gegevensuitwisseling en samenwerking met andere overheidsinstanties en internationale partners versterkt, zodat grensoverschrijdende constructies beter kunnen worden opgespoord. Door deze gerichte aanpak kan de Belastingdienst sneller optreden tegen bewuste ontduiking.

137. *Waarom blijft de overheid vasthouden aan indirecte belastingen (zoals BTW), die vooral lage inkomens treffen, in plaats van meer progressieve belastingvormen?*

Opgemerkt dient te worden dat onderhavig ontwerp slecht betrekking heeft op de resterende maanden van het dienstjaar 2025. In het middenkader zijn geen inkomsten uit BTW opgenomen: Aruba heeft geen BTW-stelsel. Het Arubaanse belastingstelsel is progressief van aard. De indirecte belasting BBO is sinds 2007 ingevoerd. Per 1 januari 2023 is het tarief van de BBO ingevolge de Landsverordening Belastingplan 2023 (deel I) verhoogd van 1,5% naar 2,5%. Vanwege het inflatoire effect van ongeveer 15%, heeft het Land bewust besloten om voorlopig af te zien van de invoering van een Btw-systeem en een pas op de plaats te maken. Hoewel de introductie van een btw-stelsel is uitgesteld, zijn er per 1 januari 2023 een aantal wijzigingen doorgevoerd in het Arubaanse belastingstelsel. Deze wijzigingen hebben betrekking op onder andere de BBO, de inkomstenbelasting/loonbelasting, de winstbelasting, de dividendbelasting, alsmede de overdrachtsbelasting en toeristenheffing. De genoemde wijzigingen dragen onder andere bij aan een bredere grondslag, waarmee de belastingdruk

ook eerlijker wordt verdeeld. Ook zijn een aantal onvolkomenheden uit het huidige stelsel gecorrigeerd die de handhaving en naleving ondersteunen.

138. *Hoe wordt transparantie in fiscale beleidsvorming gewaarborgd, zodat burgers begrijpen waar hun belastinggeld naartoe gaat?*

Fiscale beleidsvorming, ongeacht of dit budgettair neutraal of niet plaatsvindt, wordt oftewel in de begroting, dan wel in aparte regelgeving opgenomen, waardoor in ieder geval publicatie verplicht is en burgers toegang krijgen tot relevante informatie.

140. *Waarom kiest de regering ervoor om de Rijkswet niet integraal te herzien, terwijl meerdere evaluaties aangeven dat de uitvoering tekortschiet?*

Deze vraag is al eerder beantwoord.

141. *Welke gevolgen heeft de Rijkswet concreet voor de beleidsruimte van Aruba?*

Deze vraag is al eerder beantwoord.

142. *Waarom heeft de regering geen duidelijke impactanalyse gemaakt van de Rijkswet op de Arubaanse financiën?*

Verwezen wordt naar het antwoord dat al eerder is beantwoord.

143. *Waarom is er geen scenario-analyse opgesteld voor het geval Nederland de Rijkswet strenger gaat handhaven?*

Verwezen wordt naar het antwoord dat al eerder is beantwoord.

144. *Hoe beoordeelt de regering het feit dat de Rijkswet structureel leidt tot vertraging in beleidsprocessen?*

Verwezen wordt naar het antwoord dat al eerder is beantwoord.

145. *Welke stappen heeft de regering gezet om de positie van Aruba binnen de Rijkswet te versterken?*

Verwezen wordt naar het antwoord dat al eerder is beantwoord

146. *Waarom wordt er geen beroep gedaan op externe juridische experts om de Rijkswet opnieuw te onderhandelen?*

Deze vraag is al eerder beantwoord.

147. *Hoe verklaart de regering dat de Rijkswet vooral controlerend is, maar nauwelijks bijdraagt aan capaciteitsopbouw?*

Deze vraag is al eerder beantwoord.

148. *Op welke data heeft de regering op bestuurlijk niveau onderhandeld?*

Deze vraag is al eerder beantwoord.

149. *Hoeveel beleidsdossiers zitten nu vast door interpretatieverschillen tussen Aruba en Nederland binnen het landspakket?*

Deze vraag is al eerder beantwoord.

150. *Waarom komt er geen transparant en onafhankelijk mechanisme om geschillen over de Rijkswet op te lossen?*

151. *Waarom ontbreken er evaluatiecriteria om te meten of de Rijkswet daadwerkelijk zal doen wat het zal moeten bereiken volgens de regering?*

Deze vraag is al eerder beantwoord.

152. *Waarom is er geen actieplan om de autonomie van Aruba te beschermen binnen de bestaande Rijkswet?*

Deze vraag is al eerder beantwoord.

153. *Waarom blijft de regering afwachten in plaats van proactief wijzigingsvoorstellen te formuleren richting Nederland?*

Deze vraag is al eerder beantwoord.

154. *Waarom heeft minister Gerlien Croes geen bewijs overhandigd van haar reis in een privévliegtuig, ondanks de maatschappelijke ophef?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

155. *Wie heeft de kosten van het privévliegtuig betaald, en waar staat dit verantwoord in de begroting?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

156. *Waarom werd de reis niet vooraf gemeld aan de Staten, zoals gebruikelijk bij reizen van ministers?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

157. *Wat was de officiële reden voor het gebruik van een privévliegtuig en waarom kon de minister niet met een lijnvlucht reizen?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

158. *Waarom geeft de regering geen duidelijkheid terwijl de kwestie al dagenlang speelt?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

159. *Kan de regering bevestigen of de reis enig verband heeft met privébelangen of persoonlijke relaties?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

160. *Waarom wordt er geen documentatie overgelegd zoals boarding passes, facturen of toestemming van de ministerraad?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

161. *Hoe beoordeelt de regering het risico dat dit precedent creëert voor misbruik van publieke middelen?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

162. *Waarom is er geen intern onderzoek gestart naar de omstandigheden van deze reis?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

163. *Hoe denkt de regering het vertrouwen van de burger te herstellen wanneer een minister niet transparant is over haar reisgedrag?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

164. *Is het waar dat er ambtenaren hebben meegereisd, en zo ja, op welke gronden?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

165. *Waarom duurde het dagen voordat de minister reageerde op de publieke verontwaardiging?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

166. *Welke beleidsmatige urgentie rechtvaardigde volgens de minister een privévlucht?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

167. *Hoe verklaart de regering dat Aruba jarenlang bezuinigt, maar er wél middelen lijken te zijn voor luxe reizen?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

168. *Wat zegt deze gebeurtenis volgens de regering over de integriteitscultuur binnen het huidige kabinet?*

Ten aanzien van deze vraag wordt verwezen naar de beantwoording door de ambtgenoot van Onderwijs en Sport.

169. *Como minister encarga cu finanzas ta pidi un uiteenzetting di tur bureau di cada ministerio incluyendo Ministerraad cuanto esakinan ta costa pa ministerio pa luna na salario?*

Voor de payroll van november is een totaalbedrag van Afl. 1.201.488,25 uitbetaald aan de arbeidscontractanten en ambtenaren ter beschikking bij de bureaus van de ministers. Hierbij wordt opgemerkt dat de payroll van november inclusief de uitbetaling van het gelijkbedrag is.

Bureau	Totaal
BSMR	Afl. 191.718,75
BMAZ	Afl. 183.175,00
BMECDO	-
BMFIC	Afl. 156.329,98
BMAEI	Afl. 95.896,07
BMJSZ	Afl. 150.656,61
BMOS	Afl. 181.296,60
BMTV	Afl. 107.900,00
BMTINO	Afl. 134.515,24

170. *Minister responsabel pa finanzas y control di tur ministerio; por duna nos di conoce cuanto e gasto total ta di cada ministerio na persona(ter beschikking y dvo)?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 169.

171. *Minister por duna nos cuanto minister a gasta na deskundig advies durante 2025?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 57.

172. *Y na cua rechtspersonen minister a paga na deskundig advies?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 57.

173. *Minister por duna nos di conoce cuanto a gasta te november 2025 na Ban Caya Bek?*

Tot en met november 2025 is er ongeveer totaal Afl. 450.000 uitgegeven aan Ban Bek Caya. Voor de promotie van Ban Bek Caya is +/- Afl. 9.500 begroot per editie. Bijna alle grote radiostations werken mee aan de promotie. Daarnaast wordt ook gebruikgemaakt van diverse socialmedia platforms and printbedrijven for flyers en andere marketingmateriaal en campagnes. Verder wordt er ook promotie gericht op toeristen uitgevoerd via de LCD-schermen in taxi's, om het bereik onder bezoekers te vergroten.

174. *Minister por duna un uiteenzetting completo na unda y na cua rechtspersonenen a hasi e gastonan aki?*

De uitgaven zijn verdeeld over een brede lijst van leveranciers en dienstverleners. Rekening houdend met de privacy en gegevensbescherming, kunnen geen informatie van de (rechts)personen gegeven worden.

175. *Minister por duna nos e compania(nana) cu ta encarga cu mercadeo pa Minister y cuanto e ta costa pa luna?*

De minister heeft geen contract met enig marketing bedrijf. Indien er voor een bepaald project, bijvoorbeeld de "Pop up market" in San Nicolas reclame moet worden gemaakt, dan wordt gebruik gemaakt van de radiozenders, televisie, social media en dergelijken.

176. *Minister ta kere cu nos Arubianonan mes por hasi hopi pa Aruba, den bista cu ta gruponan di Hulanda so ta hayando contratonan lucrativo bao di Minister y otro Ministernan?*

Dat slechts Nederlandse bedrijven contracten van het ministerie zouden krijgen is onjuist. Afhankelijk van de expertise wordt nagegaan welke bedrijven worden ingehuurd. Architecten zijn tot en met heden slechts lokale architecten geweest, hetzelfde geldt voor aannemers, juristen en accountants. Er zijn enkele contracten gegund aan niet lokale bedrijven, aangezien die bedrijven meer ervaring hadden op bepaalde gebieden.

Ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame ontwikkeling

177. *Kunt u aan de Staten een overzicht verstrekken van:
Alle functies en bijbehorende salarissen binnen het bureau van de minister?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 56.

178. *Alle (rechts)personen aan wie in 2025 betalingen zijn gedaan onder de post 'deskundig advies' binnen het ministerie en de onderliggende diensten/directies/bureaus, inclusief een aanduiding van de aard van de verstrekte adviezen of diensten?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 57.

179. *Alle (rechts)personen aan wie in 2025 betalingen zijn gedaan onder de post 'voorlichting en promotie' binnen het ministerie en de onderliggende diensten/directies/bureaus, inclusief een aanduiding van de aard van de verstrekte adviezen of diensten?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 58.

180. *Economische groei: wat is de laatste prognose van DEZHI?*

Op 28 november 2025 heeft de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie een update van de Economic Outlook gepresenteerd, waaruit blijkt dat de economische groei voor 2025 geraamd is op 5,9%.

181. *De kostenpost goederen en diensten van Min EZ wordt met Afl. 150.000 naar boven aangepast tbv project revitalisatie Oranjestad: wat wordt hier specifiek mee gedaan?*

De bovenwaartse bijstelling met betrekking tot de revitalisatie van Oranjestad ziet op de voorbereidingswerkzaamheden en de inhuur van een lokaal architectenbureau voor het opstellen van een ontwerp, inclusief de relevante bestekken en tekeningen, ten behoeve van het project Revitalisatie Oranjestad, verfraaiing Wilhelminastraat en omgeving, fase 2.

182. *Gaarne een overzicht van alle kosten die in 2025 zijn gemaakt ten behoeve van dit projecten met een toelichting per opgave.*

De vraag is onduidelijk, het is niet duidelijk naar welke projecten wordt verwezen.

183. *Hoe verklaart de overheid dat de inflatie en stijgende prijzen voor basisbehoeften niet adequaat worden gecompenseerd in de begroting?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 101, waarin de relevante aspecten uitvoerig zijn toegelicht.

184. *Welke stappen worden genomen om de koopkracht van kwetsbare groepen, zoals gepensioneerden en lage inkomens, te beschermen?*

Opgemerkt dient te worden dat onderhavig ontwerp slecht betrekking heeft op de resterende maanden van het dienstjaar 2025. Een eerste concrete maatregel betreft de aanpassing van de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2025. Deze aanpassing voorziet in een verlaging van de accijnzen op de verkoopprijzen van benzine en diesel met 10 procent per 1 mei 2025, ten gunste van alle verbruikers. Dit komt neer op een prijsdaling van respectievelijk 4,8 procent voor benzine en diesel en draagt bij aan een daling van de inflatie met -0,2 procentpunt, aangezien benzine en diesel een zwaarder gewicht hebben in de totale consumptie-mand. Tevens heeft het kabinet AVP-FUTURO de reparatietoeslag verhoogd met Afl. 250,- per maand voor circa 21.000 AOV- en AWW-uitkeringsgerechtigden, met ingang van 1 mei 2025. Dit heeft het beschikbare inkomen met Afl. 5,4 miljoen

per maand verhoogd en heeft derhalve geleid tot een verbetering van de koopkracht. Daarnaast heeft het Kabinet AVP-FUTURO in de derde nota van wijziging ook de verlaging van het inkomstenbelastingtarief van 10% naar 0% verwerkt. Naar verwachting zullen deze fiscale aanpassingen leiden tot een toename van het beschikbare inkomen met ongeveer Afl. 46 miljoen.

185. *Waarom is er geen transparant plan om de stijgende kosten van nutsvoorzieningen en voedsel te beteugelen?*

Om deze vraag te kunnen beantwoorden dient allereerst te worden verwezen dat er geen sprake is van stijgende kosten van de elektriciteits- en waterverbruik. De elektriciteits- en watertarieven zijn niet gestegen in 2025. Daarnaast blijkt uit de monitoring van de jaarlijkse verandering in de consumentenprijsindex voor de sector Voedsel en Niet-alcoholische drank dat deze lager ligt dan in 2024 zoals blijkt uit gepubliceerde cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

De aanname dat er geen transparant plan is bovendien onjuist. Verwezen wordt naar het regeerprogramma 2025-2028. Gelet dat onderhavig ontwerp betrekking heeft op het lopende dienstjaar en om de inflatiedruk op de Arubaanse huishoudens te verlichten heeft het Kabinet AVP-FUTURO de nodige beleidsaanpassingen doorgevoerd op de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2025. Deze aanpassing voorziet in een verlaging van de accijnzen op de verkoopprijzen van benzine en diesel met 10 procent per 1 mei 2025 als mitigerende maatregel op de inflatiedruk, ten gunste van alle weggebruikers. Dit komt neer op een prijsdaling van respectievelijk 4,8 procent voor benzine en diesel en draagt bij aan een daling van de inflatie met -0,2 procentpunt, aangezien benzine en diesel een zwaarder gewicht hebben in de totale consumptie-mand.

Tevens heeft het Kabinet AVP-FUTURO de reparatietoeslag verhoogd met Afl. 250,- per maand voor circa 21.000 AOV- en AWW-uitkeringsgerechtigden, met ingang van 1 mei 2025. Dit heeft het beschikbare inkomen met Afl. 5,4 miljoen per maand verhoogd en heeft derhalve geleid tot een verbetering van de koopkracht. Daarnaast heeft het Kabinet AVP-FUTURO in de derde nota van wijziging ook de verlaging van het inkomstenbelastingtarief van 10% naar 0% verwerkt. Naar verwachting zullen deze fiscale aanpassingen leiden tot een toename van het beschikbare inkomen met ongeveer Afl. 46 miljoen. Uit de realisatiecijfers van de Departamento di Impuesto blijkt dat tot en met de maand

oktober 2025 de inkomsten aan loonbelasting Afl. 47 miljoen lager liggen dan in 2024 als gevolg van het verlagen door het Kabinet AVP-FUTURO in de derde nota van wijziging de verlaging van het inkomstenbelastingtarief van 10% naar 0% verwerkt.

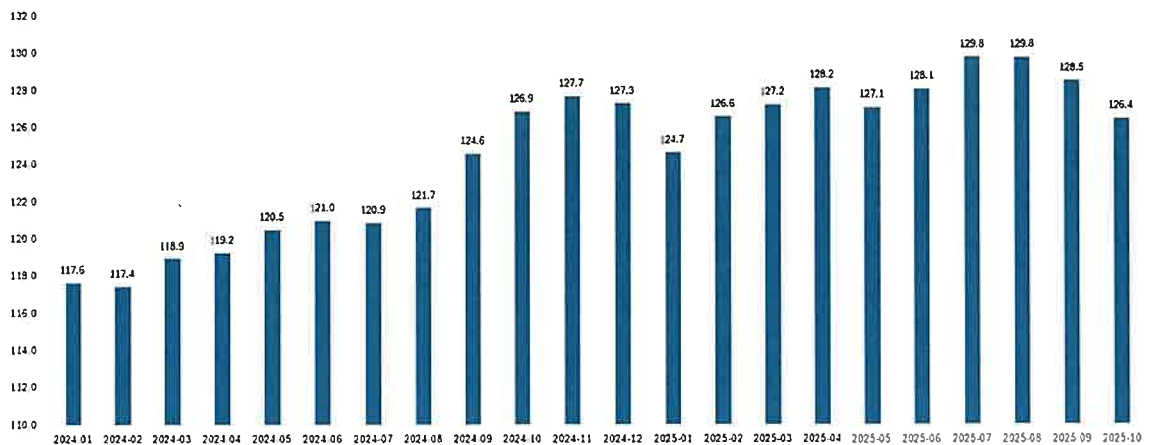
186. *Waarom is de koopkracht van gezinnen in het afgelopen jaar opnieuw gedaald, ondanks economische groei?*

Deze aanname is onjuist. Op pagina 2 van de Economic Outlook November 2025 van de Centrale Bank van Aruba blijkt niet dat de koopkracht van de gezinnen in het afgelopen jaar opnieuw is gedaald, ondanks economische groei: "In 2025 wordt de groei van de reële totale consumptie aangejaagd door een toename van de reële particuliere consumptie (+5,2%), terwijl de reële overheidsconsumptie met 2,9% afneemt. De reële particuliere consumptie stijgt als gevolg van de verwachte groei in zowel werkgelegenheid (+4,4%) als reële gemiddelde lonen (+0,4%). De nieuwe banen die ontstaan door de opening van nieuwe hotels zullen naar verwachting groter zijn dan de uitstroom van vervroegd uittreedende ambtenaren, wat de totale werkgelegenheid versterkt. Werknemers in de private sector profiteren van een krappe arbeidsmarkt, wat leidt tot stijgende lonen.

Ook ambtenaren hebben in 2025 een loonstijging ontvangen, als gevolg van de jaarlijkse 2,0% periodieke verhogingen (periodieken) en een extra loonindexatie van 5,7%. De verwachte daling van de reële overheidsconsumptie wordt voornamelijk veroorzaakt door een krimp in de reële overheidslonen, als gevolg van een kleinere publieke sector in termen van aantal overheidswerknemers.

187. *Hoe verklaart de regering dat basisgoederen duurder blijven worden terwijl internationale prijzen dalen?*

Deze aanname is onjuist. Uit gepubliceerde cijfers van de "Food and Agriculture Organization of the United Nations" blijkt dat de "FAO Food Index Price Index" als indicator voor de ontwikkeling van internationale prijzen, in 2025 relatief hoger ligt dan in 2024.

De maximale verkoopprijzen voor gereguleerde basisproducten worden bepaald op basis van de inkoopfacturen en de vastgestelde marges op de 'landed cost' (de CIF-prijs vermeerderd met invoerrechten). Daarbij worden lokale kosten buiten beschouwing gelaten. De toegepaste groothandel- en kleinhandelsmarges zijn niet veranderd en alleen op drie van de 22 de productgroepen zijnde koffie, thee en babyvoeding is een tarief van 6 procent aan invoerrechten van toepassing. Dit betekent dat de maximale verkoopprijzen voor gereguleerde basisproducten volledig worden bepaald door schommelingen in de internationale inkooprijzen, transportkosten en wisselkoersen, externe factoren die buiten de invloedssfeer van de overheid vallen. Indien de ingeleverde inkoopfacturen van internationale goederen een stijging laten zien zal deze leiden tot een stijging van de maximale verkoopprijzen, bij een daling zal deze leiden tot een daling. Opgemerkt dient te worden dat de toegepaste groothandel- en kleinhandelsmarges als mitigerende factoren worden gezien voor internationale prijschommelingen.

188. *Waarom is er nog steeds geen effectief prijscontrolemechanisme voor essentiële producten?*

Deze aanname is niet juist. Prijscontroles worden wekelijks en maandelijks uitgevoerd door de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie. Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal gecontroleerde levensmiddelenzaken voor de maanden januari tot en met oktober voor 2025:

nota van wijziging de verlaging van het inkomstenbelastingtarief van 10% naar 0% verwerkt.

194. *Hoe verantwoordt de regering dat de inflatie in Aruba structureel hoger blijft dan het regionale gemiddelde?*

Uit de gepubliceerde gegevens van het Internationaal Monetair Fonds blijkt niet dat de inflatie in Aruba structureel hoger ligt dan het regionale gemiddelde. Volgens de World Economic Outlook van oktober 2025 bedraagt de gemiddelde inflatie voor Latin America and the Caribbean 7,6 procent terwijl die van Aruba volgens deze publicatie 2,1 procent bedraagt. Uit dezelfde gegevens blijkt bovendien dat Aruba in 2025 — na Costa Rica en de Bahama's — de laagste inflatie in de regio kent.

Land/ Gebied	2024	2025	2026
Costa Rica	-0.4	0.4	2.0
The Bahamas	0.4	0.5	1.0
Aruba	1.7	0.8	2.1
Grenada	1.1	1.2	1.1
Guatemala	2.9	1.3	3.7
Belize	3.3	1.4	1.9
Peru	3.6	1.7	1.9
St. Kitts and Nevis	1.0	1.7	2.1
Ecuador	1.5	1.9	2.8
Panama	0.8	2.0	2.7
El Salvador	0.6	2.1	2.1
St. Lucia	3.5	2.1	2.1
St. Vincent and the Grenadines	4.5	2.1	2.1
Trinidad and Tobago	4.8	2.2	2.5
Barbados	1.4	2.3	2.5
Dominica	3.1	2.8	2.3
Dominican Republic	4.4	3.3	3.2
Antigua and Barbuda	6.2	3.5	2.4
Mexico	5.5	3.7	3.3
Guyana	4.0	3.9	3.4
Honduras	6.4	4.2	4.0
Chile	3.9	4.3	3.1
Uruguay	4.4	4.7	4.1
Colombia	6.6	4.9	3.5
Brazil	4.4	5.2	4.0
Jamaica	10.5	5.2	4.0
Nicaragua	8.3	5.4	3.4
Paraguay	3.8	6.3	3.7
Latin America and the Caribbean	16.6	7.6	5.0
Suriname	16.0	19.0	9.6
Bolivia	5.1	20.8	...
Haiti	25.8	27.8	26.2
Argentina	219.9	41.3	16.4
Venezuela	49.0	269.9	682.1

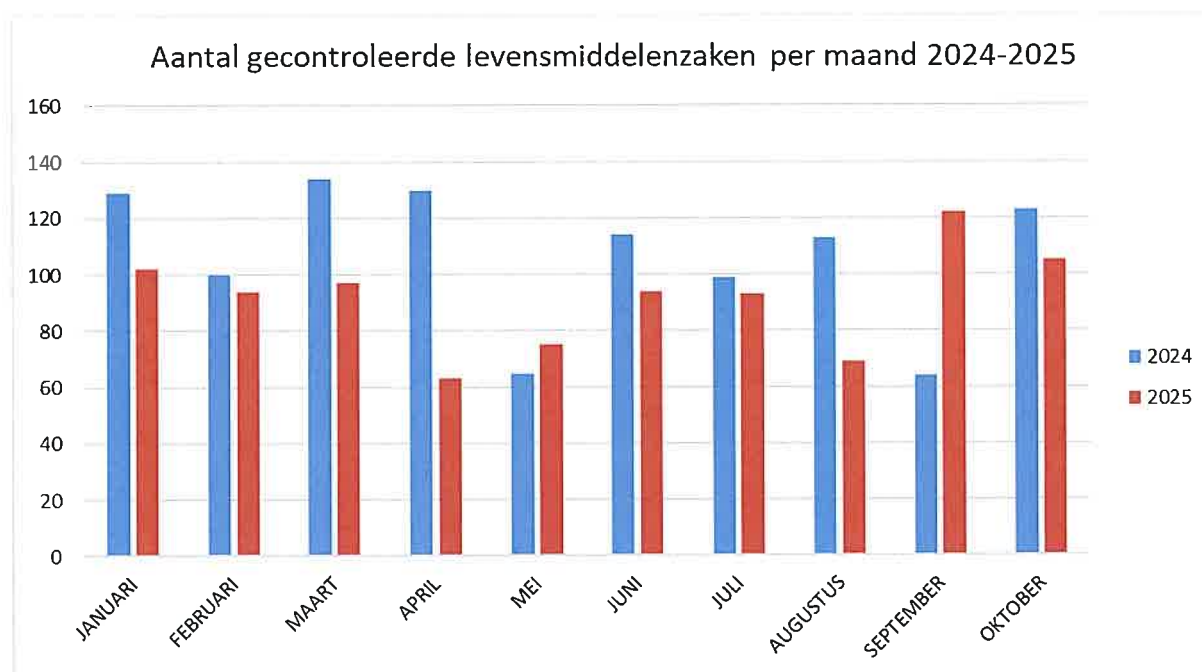
Bron: IMF

195. *Waarom zijn de salarissen in de publieke sector niet geïndexeerd terwijl de kosten van levensonderhoud blijven stijgen?*

RESULTAAT CONTROLE NALEVING VASTGESTELDE MAXIMUMPRIJZEN

2025						
MAAND	AANT. GECONTROLEERDE VERK.PUNTEN 2024	AANTAL WAARNEMINGEN	AANTAL OVERTREDING	AANTAL GELUK	GEMIDD. OVERTREDING/ZAAK	%-OVERTREDING
JANUARI	102	8,703	131	8,572	1.3	1.5
FEBRUARI	94	8649	189	8460	2.0	2.2
MAART	97	8425	62	8363	0.6	0.7
APRIL	63	5761	48	5713	0.8	0.8
MEI	75	5989	93	5896	1.2	1.6
JUNI	94	4529	101	4428	1.1	2.2
JULI	93	9009	89	8920	1.0	1.0
AUGUSTUS	69	7121	73	7048	2.3	2.3
SEPTEMBER	122	11770	67	11703	0.6	0.6
OKTOBER	105	10281	140	10141	1.4	1.4
TOTAAL	914	80237	993	79244	1.1	1.2
GEMIDDELD	91	8024	99	7924	1.1	1.2
%		100.0	1.2	98.8		

Onderstaande grafiek geeft een overzicht van het aantal gecontroleerde levensmiddelenzaken voor de maanden januari tot en met oktober van de jaren 2024 en 2025.

Uit de controlerapporten op de naleving van de vastgestelde verkoopprijzen van de producten behorende tot de eerste levensbehoeften in 2025 blijkt dat de gemiddelde overtreding, 1,1 per verkooppunt bedroeg en 1,2 % uitmaakte van het gemiddelde aantal waarnemingen. Verder was 98,8% gelijk aan de vastgestelde prijzen. Het aantal gecontroleerde levensmiddelenzaken is voor de periode januari tot en met juni in 2025 gedaald ten opzichte van 2024. Reden

Deze vraagstelling is niet juist, verwezen wordt naar het antwoord op vraag 186.

196. *Hoeveel mensen zitten momenteel onder de armoedegrens en wat is het plan om dit aantal te laten dalen?*

Opgemerkt dient te worden dat onderhavig ontwerp slecht betrekking heeft op de resterende maanden van het dienstjaar 2025. Er is nog geen officiële armoedegrens voor Aruba. Een plan van aanpak wordt momenteel in het kader van het Landspakket opgesteld tussen Aruba en Nederland om het project op te zetten voor het bepalen van de armoedegrens voor Aruba met het doel aan de hand van internationaal vastgestelde richtlijnen en op basis van nationale behoeftes en inzichten, te komen tot een definitie van armoede voor Aruba met een daarbij behorende armoedegrens. In lijn met de visie en het beleid van Kabinet AVP- FUTURO gericht op het bieden van koopkrachtondersteuning aan de burger als onderdeel van de strategie op armoedebestrijding heeft het Kabinet AVP-FUTURO de nodige beleidsaanpassingen doorgevoerd op de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2025. Deze beleidsaanpassingen zijn reeds eerder uiteengezet.

197. *Waarom is er geen beleid om lokale productie en voedselzekerheid te stimuleren om prijsdruk te verlagen?*

Opgemerkt dient te worden dat onderhavig ontwerp slecht betrekking heeft op de resterende maanden van het dienstjaar 2025. De aanname dat er geen beleid is om lokale productie en voedselzekerheid te stimuleren is onjuist. De werkgroep lokale productie kippeneieren' is ingesteld voor het bevorderen van de groei van de commerciële productie van lokale eieren.

Voor de ontwikkeling en inrichting van het Agri-Innovation Park is, met het oog op een solide basis, een onderzoek uitgevoerd door het internationaal gerenommeerde bedrijf Priva. Dit onderzoek richtte zich op de economische mogelijkheden voor commerciële kasteelt op Aruba en had als doel een uitvoerbaar plan te ontwerpen waarin technologische, marktgerichte en financiële inzichten worden geïntegreerd. Daarbij is specifiek aandacht besteed aan haalbaarheid, schaalbaarheid en maatschappelijke impact.

hiervoor is dat de controleurs vaker ziekmelden en er is 1 controleur langdurig ziek die halve dag werkt. Tot en met oktober 2025 werden er 119 schriftelijke waarschuwingen uitgereikt aan overtredende levensmiddelenzaken.

189. *Hoeveel procent van het inkomen gaat een gemiddeld huishouden nu op aan boodschappen, vergeleken met twee jaar geleden?*

Wanneer wordt uitgegaan van het door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerde bestaansminimum, besteedt een gemiddeld huishouden momenteel 42 procent aan boodschappen. Dit aandeel is gelijk aan het aandeel dat in oktober 2024 aan boodschappen werd uitgegeven.

Tabel Maandelijks bestaansminimum in Aruba (in Afl.) per sector voor een gezin bestaande uit 2 volwassenen en 2 kinderen (0-14 jaar)

Sector	Okt-23	Okt-24	Okt-25	Okt-23	Okt-24	Okt-25
Voedsel en niet-alcoholische dranken	2,259	2,315	2,325	42%	42%	42%
Kleding en schoeisel	235	254	236	4%	5%	4%
Huisvesting	1,643	1,651	1,666	30%	30%	30%
Meubilair	117	117	111	2%	2%	2%
Gezondheid	84	84	83	2%	2%	2%
Vervoer	339	324	324	6%	6%	6%
Communicatie	160	170	174	3%	3%	3%
Recreatie en cultuur	157	155	151	3%	3%	3%
Onderwijs	97	97	99	2%	2%	2%
Overige goederen en diensten	343	353	352	6%	6%	6%
Totaal	5,434	5,520	5,521	100%	100%	100%

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek Aruba

190. *Waarom stijgen de nutsvoorzieningen sneller dan de inkomens?*

Deze vraag is onduidelijk. Als deze vraag betrekking heeft op de suggestieve stelling naar stijgende kosten van nutsvoorzieningen, wordt verwezen naar het antwoord op vraag 185.

191. *Welke maatregelen uit het sociaal vangnet hebben aantoonbaar bijgedragen aan het verbeteren van de koopkracht?*

De verhoging van de bestandsuitkering van Afl. 450 naar Afl. 600 heeft duidelijk bijgedragen aan het verbeteren van de koopkracht van huishoudens met de laagste inkomens.

192. *Hoeveel huishoudens hebben moeite om rond te komen volgens de laatste cijfers van sociale zaken?*

Actuele cijfers over het aantal huishoudens dat moeite heeft om rond te komen zijn op dit moment niet beschikbaar. Uit het recente koopkrachtplan blijkt echter dat ongeveer een kwart van de huishoudens onder het wettelijk minimumloon valt, wat een indicatie geeft van mogelijke kwetsbaarheid.

193. *Waarom wordt er in de begroting geen extra ruimte voorzien voor gerichte koopkrachtondersteuning?*

Deze aanname is onjuist. Gelet dat onderhavig ontwerp betrekking heeft op het lopende dienstjaar en om de inflatiedruk op de Arubaanse huishoudens te verlichten heeft het Kabinet AVP-FUTURO de nodige beleidsaanpassingen doorgevoerd op de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2025.

Deze aanpassing voorziet in een verlaging van de accijnzen op de verkoopprijzen van benzine en diesel met 10 procent per 1 mei 2025 als mitigerende maatregel op de inflatiedruk, ten gunste van alle weggebruikers. Dit komt neer op een prijsdaling van respectievelijk 4,8 procent voor benzine en diesel en draagt bij aan een daling van de inflatie met -0,2 procentpunt, aangezien benzine en diesel een zwaarder gewicht hebben in de totale consumptie-mand.

Tevens heeft het Kabinet AVP-FUTURO de reparatietoeslag verhoogd met Afl. 250,- per maand voor circa 21.000 AOV- en AWW-uitkeringsgerechtigden, met ingang van 1 mei 2025. Dit heeft het beschikbare inkomen met Afl. 5,4 miljoen per maand verhoogd en heeft derhalve geleid tot een verbetering van de koopkracht. Daarnaast heeft het Kabinet AVP-FUTURO in de derde nota van wijziging ook de verlaging van het inkomstenbelastingtarief van 10% naar 0% verwerkt. Naar verwachting zullen deze fiscale aanpassingen leiden tot een toename van het beschikbare inkomen met ongeveer Afl. 46 miljoen. Uit de realisatiecijfers van de Departamento di Impuesto blijkt dat tot en met de maand oktober 2025 de inkomsten aan loonbelasting Afl. 47 miljoen lager liggen dan in 2024 als gevolg van het verlagen door het Kabinet AVP-FUTURO in de derde

Het onderzoek is mede gefinancierd door Nederland via het Landspakket. Bij de uiteindelijke selectie van gewassen die binnen het Agri-Innovation Park zullen worden geteeld, wordt dan ook nadrukkelijk rekening gehouden met de lokale marktomstandigheden. Het rapport van Priva gaat hier uitgebreid op in. Het rapport van Priva bevestigt, op basis van een uitgebreide marktanalyse en technische haalbaarheidsstudie, welke gewassen het meest potentieel en de hoogste winstgevendheid hebben voor teelt binnen het Agri-Innovation Park. Daarbij is rekening gehouden met lokale klimaatomstandigheden, waterverbruik, teeltcycli en, in het bijzonder, de importcijfers van Aruba om de daadwerkelijke marktvraag te bepalen.

Uit het onderzoek blijkt dat vooral de volgende gewassen rendabel kunnen worden geteeld in gecontroleerde kasomstandigheden: tomaat, komkommer, paprika, diverse slasoorten (met name babyleaf en romaine), kruiden zoals basilicum, koriander en peterselie, evenals aubergine en courgette.

Hoewel deze producten momenteel in grote volumes worden geïmporteerd, zijn ze technisch goed te produceren in high-tech en mid-tech kassen met efficiënte irrigatiesystemen. Lokale productie kan niet alleen de import aanzienlijk verminderen, maar stelt telers ook in staat in te spelen op de toenemende vraag naar verse, lokaal geteelde producten met aantrekkelijke winstmarges. Voor meer traditionele gewassen, zoals bonchi largo en komkommer chikita, biedt het Agri-Innovation Park eveneens ruimte voor experimenten, waarbij wordt ingezet op het verbeteren van databeschikbaarheid over marktvraag, productievolumes en bestaande lokale teelt. De projecten “Technisch Ontwerp en Beheer van het Agri Innovation Park Aruba” “Economische haalbaarheid en Business-case van het Agri Innovation Park Aruba” zijn gegund. De resultaten hiervan zullen bijdragen om lokale productie en voedselzekerheid te stimuleren.

198. *Wat verklaart de stagnatie in de beloofde verlaging van de BBO en importkosten?*

Een verlaging van de BBO en van importkosten is niet toegezegd en maakt geen onderdeel uit van het regeerakkoord van het kabinet AVP-FUTURO. In 2026 zal een fiscaal dialoog worden gestart om een hervorming van het belastingstelsel met alle betrokken partijen bespreekbaar te maken.

199. *Hoeveel jongeren verlaten Aruba omdat zij hier geen betaalbaar leven meer kunnen opbouwen?*

Jongeren verlaten Aruba niet omdat zij op Aruba geen betaalbaar leven kunnen opbouwen.

200. *Wat gaat de regering concreet doen om in 2026 de koopkracht van burgers te herstellen in plaats van te laten verslechteren?*

Deze vraag heeft betrekking op het dienstjaar 2026 en zal worden beantwoord tijdens de behandeling van de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2026 waarin structureel Afl. 50 miljoen zal worden gealloceerd en ook aan de normen zoals voorgeschreven door de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht wordt voldaan.

Ministerie van Onderwijs en Sport

201. *Kunt u aan de Staten een overzicht verstrekken van:
Alle functies en bijbehorende salarissen binnen het bureau van de minister?*

Juridisch en inhoudelijk adviseurs; begroting coördinatoren, PR; Administratieve medewerker, beveiliging medewerker conform salarisindicatie advies van DRH.

202. *Alle (rechts)personen aan wie in 2025 betalingen zijn gedaan onder de post 'deskundig advies' binnen het ministerie en de onderliggende diensten/directies/bureaus, inclusief een aanduiding van de aard van de verstrekte adviezen of diensten?*

Het ministerie kan, gelet op de geldende privacy- en vertrouwelijkheidskaders, geen nadere informatie verstrekken over de bedrijven die in dit kader betrokken zijn. Het is niet toegestaan om gegevens te delen die herleidbaar zijn tot individuele ondernemingen.

203. *Alle (rechts)personen aan wie in 2025 betalingen zijn gedaan onder de post 'voorlichting en promotie' binnen het ministerie en de onderliggende diensten/directies/bureaus, inclusief een aanduiding van de aard van de verstrekte adviezen of diensten?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 202.

204. *Directie voor Innovatie: waar is deze directie mee bezig?*

De status quo blijft vooralsnog gehandhaafd, zoals bij de overdracht is vastgesteld. In januari 2026 zal hierin een definitieve wijziging worden aangebracht

205. *Hoeveel mensen zijn tewerkgesteld bij deze directie?*

Evenveel zoals bij de overdracht is vastgesteld.

206. *Wat is uw visie op concrete stappen inzake innovatie binnen het onderwijs?*

De innovatie wordt vormgegeven via een innovatie-implementatieplan, waarin tevens een change-managementstrategie is opgenomen. Hierin wordt nadruk gelegd op opleiding en bewustwording binnen het ambtelijk apparaat, evenals op digitale weerbaarheid en digitale vaardigheden bij jongeren. Voor deze doelgroep wordt ingezet op digitale geletterdheid, coderen en digitale gereedheid, teneinde de volgende generatie technisch vaardige burgers voor te bereiden.

Daarnaast wordt gewerkt aan de ontwikkeling en transformatie van het onderwijs door middel van een nationaal dashboard, digitalisering van leermiddelen, de inrichting van Tech Labs en de introductie van 'coderen op school'. Tevens wordt geïnvesteerd in docentprofessionalisering op diverse terreinen die het leren van de 21ste eeuw ondersteunen. Tot slot wordt gewerkt aan een nieuw agogisch concept dat de implementatie van deze onderwijsvernieuwingen kan dragen.

207. *De voormalige regering, kabinet Wever-Croes I en II, heeft het EduTech-project opgezet, waarmee meer dan twintig scholen zijn ondersteund met innovatieprojecten. Uw regering heeft deze projecten stopgezet. Wat bent u van plan te doen om dit belangrijke project te vervangen?*

Het project EduTech is tot en met cyclus 8 uitgevoerd, waarbij in totaal 24 scholen zijn ondersteund met digitale leermiddelen, waaronder e-boards, tablets en laptops. De regering beschouwt het programma als succesvol in het bevorderen van innovatie binnen het onderwijs. De regering is voornemens de digitalisering van het onderwijs voort te zetten, zij het niet noodzakelijkerwijs in dezelfde vorm als het oorspronkelijke EduTech-project.

208. *Hoe verklaart de overheid dat er geen substantiële verhoging van het onderwijsbudget zichtbaar is, terwijl de kwaliteit van onderwijs en lerarentekorten al jaren onder druk staan?*

De leerlingenaantallen laten een dalende trend zien. Wanneer de leerlingenpopulatie afneemt en de begroting gelijk blijft of zelfs stijgt, betekent dit dat de beschikbare middelen per leerling toenemen ten opzichte van voorgaande jaren. Momenteel wordt gewerkt aan een uitvoeringsdocument voor het schooljaar 2026/2027, waarin onder meer de klassengrootte wordt meegenomen. Het maximale aantal leerlingen per klas wordt verlaagd van 28 naar 24. Daarnaast zijn extra middelen gealloceerd voor de versterking van de ondersteuning binnen het onderwijs: één extra psycholoog bij het MDC, één extra inspecteur bij de DIO, één extra beleidsmedewerker bij de DEA en één extra schoolmaatschappelijk werker bij de DPS.

Het verbeteren van de onderwijskwaliteit vindt op een holistische wijze plaats. In dat kader zijn aanvullende investeringen gedaan binnen alle betrokken departementen, zodat gezamenlijk aan de noodzakelijke randvoorwaarden voor kwaliteitsverhoging kan worden gewerkt. Tevens wordt gewerkt aan de richtlijnen voor de normjaartaak, waarbij binnen de jaartaak structureel ruimte wordt gecreëerd voor docentprofessionalisering.

209. *Welke maatregelen worden genomen om te voorkomen dat stijgende kosten van levensonderhoud leiden tot hogere schoolkosten en uitsluiting van kwetsbare gezinnen?*

Momenteel wordt gewerkt aan een analyse van de bekostiging per school in relatie tot de huidige leerlingaantallen. Deze analyse moet inzicht geven in de vraag of de huidige subsidies toereikend zijn om het onderwijs per kind te bekostigen. Tevens worden mogelijke oplossingsrichtingen in kaart gebracht om te voorkomen dat er een te grote financiële druk op ouders komt te rusten.

210. *Hoe wordt gegarandeerd dat investeringen in digitale infrastructuur en moderne leermiddelen niet achterblijven, gezien de internationale trend naar digitalisering?*

De innovatie wordt vormgegeven via een innovatie-implementatieplan, waarin tevens een change-managementstrategie is opgenomen. Hierbij wordt nadruk

gelegd op opleiding en bewustwording binnen het ambtelijk apparaat, evenals op digitale weerbaarheid en digitale vaardigheden bij jongeren. Voor deze doelgroep wordt ingezet op digitale geletterdheid, coderen en digitale gereedheid, zodat de volgende generatie technisch vaardige burgers kan worden voorbereid.

Daarnaast wordt gewerkt aan de ontwikkeling en digitalisering van leermiddelen en aan digitale transformatie binnen het onderwijs, onder meer door middel van dashboards, Tech Labs en de introductie van 'coderen op school'. Ook wordt geïnvesteerd in docentprofessionalisering op diverse gebieden die het leren van de 21ste eeuw ondersteunen. Tot slot wordt gewerkt aan een nieuw agogisch concept dat de implementatie van deze onderwijsvernieuwingen structureel kan dragen.

211. *Waarom is er geen duidelijk plan om het tekort aan gekwalificeerde leraren structureel op te lossen?*

Het ministerie is in gesprek met het IPA over de uitbreiding van het opleidingsaanbod. Het IPA treft momenteel de nodige voorbereidingen, waaronder een behoefteanalyse, het in kaart brengen van de soorten opleidingen en het bepalen van de doelgroepen en onderwijstypen.

212. *Waarom kiest de regering ervoor om de Rijkswet niet integraal te herzien, terwijl meerdere evaluaties aangeven dat de uitvoering tekortschiet?*

Verwezen wordt naar het antwoord van de ambtgenoot belast met Financiën en Cultuur.

213. *Welke gevolgen heeft de Rijkswet concreet voor de beleidsruimte van Aruba?*

214. *Waarom heeft de regering geen duidelijke impactanalyse gemaakt van de Rijkswet op de Arubaanse financiën?*

215. *Waarom is er geen scenario-analyse opgesteld voor het geval Nederland de Rijkswet strenger gaat handhaven?*

216. *Hoe beoordeelt de regering het feit dat de Rijkswet structureel leidt tot vertraging in beleidsprocessen?*
217. *Welke stappen heeft de regering gezet om de positie van Aruba binnen de Rijkswet te versterken?*
218. *Waarom wordt er geen beroep gedaan op externe juridische experts om de Rijkswet opnieuw te onderhandelen?*
219. *Hoe verklaart de regering dat de Rijkswet vooral controlerend is, maar nauwelijks bijdraagt aan capaciteitsopbouw?*
220. *Op welke data heeft de regering op bestuurlijk niveau onderhandeld?*
221. *Hoeveel beleidsdossiers zitten nu vast door interpretatieverschillen tussen Aruba en Nederland binnen het landspakket?*
- Momenteel is er geen sprake dat beleidsdossiers vast zitten.
222. *Waarom komt er geen transparant en onafhankelijk mechanisme om geschillen over de Rijkswet op te lossen?*
223. *Waarom ontbreken er evaluatiecriteria om te meten of de Rijkswet daadwerkelijk zal doen wat het zal moeten bereiken volgens de regering?*
224. *Waarom is er geen actieplan om de autonomie van Aruba te beschermen binnen de bestaande Rijkswet?*
225. *Waarom blijft de regering afwachten in plaats van proactief wijzigingsvoorstellen te formuleren richting Nederland?*

226. *Hoe zorgt de overheid ervoor dat onderwijs toegankelijk blijft voor alle kinderen, ondanks bezuinigingen en economische druk?*

Er wordt in 2026 geïnvesteerd in het verhogen van onderwijskwaliteit, leerlingenzorg, leermiddelen ontwikkeling, docentprofessionalisering, uitbreiding van aanbod in het beroepsonderwijs en pilotprogramma's voor Basisonderwijs; de versterking van het leren lezen en schrijven in Papiamentu en de vreemde taaldidactiek voor het aanleren van de Nederlandse taal.

Op het gebied van tweedekansonderwijs is gewerkt aan de flexibilisering van het avondonderwijs met flexibeler overgangsnormen en de gefaseerde introductie van gepersonaliseerd onderwijs. Verder is gewerkt aan een uitbreiding van onderwijsaanbod te Openbare Avondleergangen. Openbare avondleergangen biedt onderwijsprogramma's op ABO niveaus 1 tot en met 4.

Op het gebied van speciale onderwijsbehoeften cluster 1 tot en met 3 wordt gewerkt aan het uitbreiden en verduurzamen van ondersteuning aan de leerlingen. Voor wat betreft Cluster 4 is een verbetertraject gaande om de onderwijskwaliteit te doen verhogen.

Voor wat betreft algemeen voortgezet onderwijs, is het beleid op dit moment in revisie. Er wordt een re-integratie traject te KIA ingevoerd waarbij gedetineerden een entreeopleiding samen met een re-integratie traject kunnen volgen.

Op het gebied van leerlingenzorg en onderwijskwaliteit wordt geïnvesteerd aan de randvoorwaarden door de Dienst Inspectie van het Onderwijs, Directie Onderwijs en Multidisciplinair centrum. Verder wordt gewerkt aan het aanpakken van kansen ongelijkheid vanaf de kinderjaren middels een meer gestructureerde beleidsmatige invoering van voorschoolse educatie.

Voor wat betreft het Hoger Onderwijs wordt momenteel gewerkt aan de randvoorwaarden voor het invoeren van flex study.

Er wordt momenteel ook gewerkt aan een analyse van bekostiging per school ten opzichte van de huidige leerlingaantallen. Het is de bedoeling dat er in zicht wordt gebracht of de huidige subsidies toereikend zijn voor het bekostigen van het

onderwijs per kind en welke de mogelijke oplossingen zijn om te voorkomen dat er te hoge kosten voor de ouders gebracht worden.

227. *Welke strategie is er om beroepsonderwijs en bijscholing te versterken zodat jongeren beter voorbereid zijn op de arbeidsmarkt?*

Op dit moment wordt gewerkt aan een aanbod voor BBL-opleidingen bij de EPI die aansluiten op de behoeftes van de arbeidsmarkt. Verder wordt gewerkt aan het flexibiliseren van tweedekansonderwijs (AVO) en uitbreiding van aanbod binnen het beroepsonderwijs. Ook bij de SPO wordt gewerkt aan de trajecten voor een betere aansluiting op de arbeidsmarkt. Daarnaast werkt het ministerie momenteel, in samenwerking met het ministerie belast met Toerisme, aan de introductie van een Eerder Verworven Competentie-traject voor de horecasector.

Ook wordt op dit moment gewerkt aan de allocatie van middelen voor het uitbreiden van het professionaliseringsaanbod en stimuleren van lifelong learning and development middels non formeel onderwijs via EPE en Center for Lifelong Learning (UA) en de Centro pa Desaroyo Profesional Continuo (IPA). In het beroepsonderwijs wordt met OABA gewerkt aan een aanbod voor gedetineerden in KIA, en BBL-opleidingen niveau 1 en 2. Via de EPI wordt gewerkt aan maatwerk voor verschillende instanties.

Ook zal in 2026 verschillende naschoolse programma's geïntroduceerd worden in verschillende bario's voor jongeren tussen 12-18 jaar.

228. *Hoe wordt transparantie in besteding van onderwijsfondsen gewaarborgd zodat middelen niet verdwijnen in inefficiëntie?*

Samen met de directie Onderwijs wordt gewerkt aan richtlijndocumenten, klassengrootte, docentprofessionalisering en het versterken van de zorgstructuur op scholen. Investerings worden gedaan op basis van vraagstukken die verband houden met formeel en non-formeel onderwijs, verdeeld over de verschillende levensfasen. Deze behoeften worden geanalyseerd met betrekking tot randvoorwaarden, basiskwaliteit en mogelijkheden voor innovatie. Daarnaast zal in 2026 een audit plaatsvinden naar de besteding van financiële middelen in het onderwijs op Aruba.

229. *Waarom heeft minister Gerlien Croes geen bewijs overhandigd van haar reis in een privévliegtuig, ondanks de maatschappelijke ophef?*

De vervroeging van de heenreis van de dienstreis is uit privémiddelen bekostigd. Deze kosten zijn niet bij het Land gedeclareerd en zijn derhalve niet ten laste van de begroting gebracht.

230. *Wie heeft de kosten van het privévliegtuig betaald en waar staat dit verantwoord in de begroting?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 229.

231. *Waarom werd de reis niet vooraf gemeld aan de Staten zoals gebruikelijk bij reizen van ministers?*

De reis is tijdig aan de Staten gemeld door de secretaris van de ministerraad.

232. *Wat was de officiële reden voor het gebruik van een privévliegtuig en waarom kon de minister niet met een lijnvlucht reizen?*

Er waren geen commerciële vluchten beschikbaar, hetgeen de gemaakte reisarrangementen noodzakelijk maakte.

233. *Waarom geeft de regering geen duidelijkheid terwijl de kwestie al dagenlang speelt?*

Dienaangaande wordt opgemerkt dat het dienstreisverslag is direct overlegd aan de Staten.

234. *Kan de regering bevestigen of de reis enig verband heeft met privébelangen of persoonlijke relaties?*

Opgemerkt kan worden dat de reis geen enkel verband heeft met privébelangen of persoonlijke relaties.

235. *Waarom wordt er geen documentatie overgelegd zoals boarding passes, facturen of toestemming van de ministerraad?*

De melding aan de Staten en het direct overgelegde dienstreisverslag waarborgen de gebruikelijke verantwoording aan de Staten.

236. *Hoe beoordeelt de regering het risico dat dit precedent creëert voor misbruik van publieke middelen?*

De regering beoordeelt het risico op het creëren van een precedent voor misbruik van publieke middelen als zeer beperkt. De gemaakte kosten zijn uit privémiddelen betaald en er is geen begrotingsmatige of financiële betrokkenheid van het Land geweest. Bovendien is de gebruikelijke procedure van melding aan de Staten gevolgd en is het dienstreisverslag tijdig overgelegd. Deze maatregelen waarborgen dat er geen precedent wordt geschapen voor het oneigenlijk gebruik van publieke middelen.

237. *Waarom is er geen intern onderzoek gestart naar de omstandigheden van deze reis?*

Gezien deze omstandigheden is er geen aanleiding voor een intern onderzoek.

238. *Hoe denkt de regering het vertrouwen van de burger te herstellen wanneer een minister niet transparant is over haar reisgedrag?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 235.

239. *Is het waar dat er ambtenaren hebben meegereisd, en zo ja, op welke gronden?*

Indien ambtenaren hebben meegereisd, geschiedde dit uitsluitend op basis van een aantoonbare functionele noodzaak, zoals het verlenen van ondersteuning, coördinatie of het waarborgen van de continuïteit van de publieke taak.

240. *Waarom duurde het dagen voordat de minister reageerde op de publieke verontwaardiging?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 235.

241. *Welke beleidsmatige urgentie rechtvaardigde volgens de minister een privévlucht?*

Het betrof het aanvaarden van een uitnodiging van de collega minister van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport van Curaçao, die op het allerlaatste moment werd ontvangen, hetgeen heeft geleid tot de vervroeging van de reis.

242. *Hoe verklaart de regering dat Aruba jarenlang bezuinigt maar er wél middelen lijken te zijn voor luxe reizen?*

Dit kabinet benadrukt dat geen middelen worden ingezet voor persoonlijke luxe, maar dat elke uitgave wordt getoetst aan haar noodzaak en proportionaliteit. Dit kabinet is volledig gecommitteerd aan zorgvuldig financieel beheer en aan transparantie richting de Staten en het publiek.

243. *Wat zegt deze gebeurtenis volgens de regering over de integriteitscultuur binnen het huidige kabinet?*

De regering benadrukt dat deze specifieke gebeurtenis geen indicatie vormt van een gebrek aan integriteitscultuur binnen het huidige kabinet.

244. *Minister por comparti cu nos e factura di e avioneta priva usa pa e biahe di 19 november pa Corsou?*

De heenreis van de dienstreis is uit privémiddelen bekostigd. Persoonlijke gegevens en de dagelijkse financiële administratie van de minister hoeven niet automatisch te worden verstrekt, aan derden worden verstrekt een rechtsgrondslag is hiervoor bepalend.

245. *Minister a duna den Parlamento 2 anochi cu a costa pueblo 2082 florin pues 1041 florin pa anochi, minister por comparti cu nos e costo di hotel dia 19 di November den bista cu a bai un dia prome?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 244.

246. *Minister por comparti su costo pa 2025 na mercadeo (prensa, dvo individual)?*

Hierbij wordt verwezen naar de begrotingspost 4330 waarbij een bedrag van Afl. 200.000,- is begroot.

247. *Cua ta e rechtspersonen cu Minister ta pagando pa haci su mercadeo(prensa, dvo cu compania) y duna un uiteenzetting cuanto a gasta na cada compania desde maart 2025?*

Het ministerie kan, gelet op de geldende privacy- en vertrouwelijkheidskaders, geen nadere informatie verstrekken over de bedrijven die in dit kader betrokken zijn. Het is niet toegestaan om gegevens te delen die herleidbaar zijn tot individuele ondernemingen

248. *Minister por comparti cu nos e gasto total di Minister su biahe pa Rijksministerraad na Hulanda? (pasashi, hotel, representatiekosten un uiteenzetting di cada un).*

De totaal gemoeide kosten bedragen Afl. 10.750,41.

249. *Cuanto personal tin na minister su bureau? Un uiteenzetting di cuanto ter beschikking, cuanto cu dvo y cuanto a paga di maart 2025 pa november 2025 total na gasto?*

In totaal zijn er 20 personen werkzaam bij het bureau van de minister waarvan 7 ambtenaren die ter beschikking zijn gesteld alsmede 13 contractanten.

Ministerie van Arbeid, Energie en Integratie

250. *Kunt u aan de Staten een overzicht verstrekken van:
Alle functies en bijbehorende salarissen binnen het bureau van de minister?*

De functies binnen het Bureau van de minister zijn als volgt:

Chief of Staff; Hoofd Bureauvoering en Projecten; Secretaresse/Telefoniste; Documentatie; Documentatie & Training; PR-medewerker; Schoonmaakster; Project- en Begrotingscoördinator Infrastructuur; Administratie; Jurist (Ambtelijk) en Personeelszaken; Jurist; Begrotingscoördinator; Algemeen Senior Adviseur; Beleidsadviseur Infrastructuur (2); Beleidsadviseur Telecommunicatie; Beleidsadviseur Woning (2); Projectmanager Renovatie Reina Beatrix; Projectcoördinator; Strategisch Project Trekkerschap DLV; Chauffeur/Bode.

Binnen het bureau zijn zowel medewerkers in overheidsdienst als personen die werkzaamheden verrichten via dienstverleningsovereenkomsten (DVO's). Individuele salarissen en vergoedingen worden niet verstrekt, omdat deze

informatie persoonsgebonden en privacygevoelig is en in het geval van DVO's tevens contractueel vertrouwelijk is.

251. *Alle (rechts)personen aan wie in 2025 betalingen zijn gedaan onder de post 'deskundig advies' binnen het ministerie en de onderliggende diensten/directies/bureaus, inclusief een aanduiding van de aard van de verstrekte adviezen of diensten?*

De namen van individuele adviseurs of specifieke bedrijven kunnen niet openbaar worden gemaakt wegens privacy- en vertrouwelijkheidsverplichtingen. Verder valt deze informatie buiten de reikwijdte van de suppletoire begroting 2025.

252. *Alle (rechts)personen aan wie in 2025 betalingen zijn gedaan onder de post 'voorlichting en promotie' binnen het ministerie en de onderliggende diensten/directies/bureaus, inclusief een aanduiding van de aard van de verstrekte adviezen of diensten?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 251.

253. *Minister por duna nos di conoce cuanto personal tin na Minister su bureau?*

Bij het Bureau van de minister zijn 22 formatieplaatsen, waarvan 3 vacant.

254. *Cuanto di e personal aki ta ter beschikking y cuanto ta riba DVO?*

Er zijn 6 ter beschikking gestelden en er zijn 7 DVO's.

255. *Minister por duna nos cua ta e companianan encarga cu Minister su mercadeo (prensa) y cuanto ta costa pa luna?*

Hierbij wordt opgemerkt dat er zijn geen vaste contracten met bedrijven voor pers of communicatie.

256. *Con leu ta cu e ahustacion di ROPV pa por hasi e proyectonan di Molina di biento na Rincon?*

257. *Minister por duna di conoce cu si lo bin manera tabata e plan anterior pa bin cu molinanan nobo cu mas capacidad na Vader Piet?*
258. *Minister lo sigui cu e plan anterior di ampliacion di e solarfarm na refineria?*
259. *Minister por duna di conoce si lo sigui cu e proyecto di gas natural?*
260. *Minister por duna di conoce si lo sigui cu e plan pa usa e tankinan den refineria pa warda petroleo?*
261. *Minister con a para cu e compania Armstrong pa locual ta exploracion di gas y petrolio?*
262. *Minister por duna nos di conoce si a sinta cu e compania y ki fecha esaki tabata?*
263. *Minister por duna nos ki ta e plan cu lamentablemente un biaha mas ta ser hinca den man di Hulanda pa desmanetacion di e refineria?*
264. *Ki dia lo cuminsa e openbare aanbesteding pa esaki?*
265. *AWSS a presenta proyectonan tanto na Parlamento como na AHATA pa un planta nobo, con leu ta cu esaki?*
266. *Minister por duna nos di conoce cuanto personal tin na Minister su bureau y cuanto ter beschikking y cuanto riba dvo?*

Hierbij wordt verwezen naar het antwoord op vraag 253 en 254.

267. *Cua compania di mercadeo Minister tin riba su payroll y cuanto e ta costa pa luna?*

Hierbij wordt verwezen naar het antwoord op vraag 255.

268. *Cuanto personal tin den Ministerraad, cuanto ta ter beschikking y cuanto riba dvo?*

Hierbij wordt verwezen naar het antwoord op vragen 253 en 254.

Ministerie van Volksgezondheid en Toerisme

269. *Kunt u aan de Staten een overzicht verstrekken van:
Alle functies en bijbehorende salarissen binnen het bureau van de minister?*

Ten aanzien van het deel Toerisme onder TTA kan hier vanwege privacy redenen geen concreet antwoord worden gegeven. Bovendien zijn nog niet alle functies (officieel) ingevuld.

270. *Alle (rechts)personen aan wie in 2025 betalingen zijn gedaan onder de post 'deskundig advies' binnen het ministerie en de onderliggende diensten/directies/bureaus, inclusief een aanduiding van de aard van de verstrekte adviezen of diensten?*

Met inachtneming van de privacy- en gegevensbeschermingsregels kan geen informatie over de betreffende (rechts)personen worden verstrekt.

271. *Alle (rechts)personen aan wie in 2025 betalingen zijn gedaan onder de post 'voorlichting en promotie' binnen het ministerie en de onderliggende diensten/directies/bureaus, inclusief een aanduiding van de aard van de verstrekte adviezen of diensten?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 271.

272. *Wat is de visie van de regering op het gebied van gezondheidszorg?*

Voor wat betreft de zorg wordt de Arubaanse gezondheidszorg geconfronteerd met toenemende uitdagingen, waaronder vergrijzing, een groeiend aantal chronische aandoeningen, een tekort aan gekwalificeerd personeel en extra belasting door het toerisme en ongedocumenteerde inwoners. Deze druk maakt structurele hervormingen en gerichte investeringen noodzakelijk om een veerkrachtig stelsel te garanderen waarin preventie en vroege detectie centraal staat, kwaliteit is geborgd en zorg voor iedereen toegankelijk en betaalbaar blijft. Dit vormt de visie van de regering.

273. *De wachttijden bij de specialisten blijven onacceptabel lang. Welke concrete maatregelen gaat u treffen om deze wachttijden te verkorten?*

De signalen over lange wachttijden nemen wij uitermate serieus. Tijdige toegang tot zorg is essentieel voor de gezondheid en het welzijn van onze patiënten. In de ontvangen vraagstelling wordt niet gespecificeerd om welke specialismen het precies gaat. Het is echter belangrijk om te benadrukken dat de wachttijden bij het merendeel van de specialismen binnen het ziekenhuis binnen de Nederlandse norm vallen, en in verschillende gevallen zelfs lager zijn dan die norm. Tegelijkertijd erkennen wij dat er enkele vakgebieden zijn waar de druk structureel hoger is en waar patiënten de wachttijd als te lang ervaren. Een belangrijke nuance hierbij is dat de ervaren wachttijd niet altijd uitsluitend wordt veroorzaakt door capaciteitsproblemen, maar ook door voorkeuren van patiënten voor een specifieke specialist. Hierdoor kan binnen hetzelfde specialisme de wachttijd bij de ene specialist bijvoorbeeld acht weken zijn, terwijl een collega-specialist binnen drie weken terecht kan. Met deze inzichten blijven wij gericht werken aan optimalisatie van de toegang tot zorg, met aandacht voor capaciteit, patiëntvoorkeuren en doelmatige inzet van schaarse middelen.

274. *Welke concrete maatregelen neemt de overheid om preventieve gezondheidszorg te versterken, in plaats van alleen curatieve zorg te financieren?*

Er wordt ingezet op verdere versterking van de eerstelijnszorg. Daarnaast is onlangs, in samenwerking met de Directie Volksgezondheid, het Nationaal Obesitasplan gelanceerd. Dit plan heeft als hoofddoel om het obesitaspercentage op Aruba tegen 2030 met 3–5% te verlagen en richt zich op vier samenhangende actielijnen: (1) verdere uitbouw van laagdrempelige, wijkgerichte gezondheidszorgprogramma's en -diensten, (2) invoering en stimulering van voedingsrichtlijnen en gezonde voedselopties, (3) ontwikkeling van

ondersteunend beleid en regelgeving, en (4) het bevorderen van gezonde voeding en voldoende lichaamsbeweging in de gehele bevolking. Met deze gerichte preventieve maatregelen beoogt de overheid niet alleen de gezondheid en kwaliteit van leven van de bevolking te verbeteren, maar ook de curatieve zorgkosten op de langere termijn beter beheersbaar te houden.

275. *Hoe wordt de stijgende druk op het ziekenhuiswezen aangepakt, gezien de beperkte middelen in de begroting?*

In samenwerking met het Uitvoeringsorgaan AZV en de vakgroepen wordt op dit moment systematisch gekeken naar:

- De verwachte zorgvraag voor de komende jaren (op basis van demografische ontwikkelingen, toename chronische aandoeningen, zorgconsumptiepatronen en epidemiologische trends).
- De benodigde capaciteit per specialisme, zowel in het ziekenhuis als in de poliklinische setting.
- De optimale inzet van schaarse professionals, om dure externe inhuur te verminderen en continuïteit te waarborgen.

Hiermee wordt de personeelscapaciteit gericht afgestemd op wat Aruba werkelijk nodig heeft, waardoor middelen doelmatiger worden ingezet.

276. *Waarom blijft de overheid achter met investeringen in mentale gezondheidszorg terwijl de cijfers over depressie en burn-out stijgen?*

De stijgende cijfers zijn bekend en worden beleidsmatig erkend. Investeringen in mentale gezondheidszorg verlopen echter gefaseerd, omdat binnen een beperkte begrotingsruimte meerdere medische en sociale urgenties gelijktijdig moeten worden gedragen. Dit betekent geen achterstelling: het vigerende, door PAHO mee-onderbouwde kader wordt voortgezet en verdiept, met gerichte versterking van preventie, eerstelijns-ondersteuning en behandelcapaciteit, zodat groei stabiel en uitvoerbaar blijft.

277. *Minister por informa parlamento con ta bai regula vacation rentals?*

De minister hecht, samen met de A.T.A., groot belang aan het onderwerp "short-term vacation rentals" en de wijze waarop dit gereguleerd dient te worden. De

regulering van vakantieverhuur (short-term vacation rentals) kent drie belangrijke aandachtspunten:

1. Registratie en naleving van de wetgeving.
2. Naleving van de belastingwetgeving en de afdracht van de toeristenheffing.
3. Het ontmoedigen van de aankoop en exploitatie van woningen voor vakantieverhuur door buitenlanders.

Dit onderwerp en de reguleringspunten raken de portefeuilles van verschillende ministeries; om die reden geloven wij in een integrale aanpak wat betreft de regulering. Met deze gecombineerde strategie staat de minister voor het stimuleren van innovatie in de wijze van reguleren, om zodoende de inkomsten uit de toeristenheffing te verhogen en tegelijkertijd zorg te dragen voor de bescherming van de woningmarkt en het welzijn van de lokale gemeenschap.

278. *Nos ta mira cantidad ta subi y calidad ta baha di turismo. Ki accionan minister ta tumando pa garantisa turismo di calidad?*

Volgens onze visie groeit het aantal bezoekers naar Aruba op een gematigde manier, met een stijging van 4,9% YTD (Year-To-Date) vergeleken met vorig jaar, wat gezond en beheersbaar is. Dit staat in contrast met het vorige beleid, waarbij tussen 2023 en 2024 een groei van meer dan 13% te zien was die enkel gebaseerd was op kwantiteit. Koopkracht is een van de belangrijkste gegevens om kwaliteitstoerisme te evalueren, en alle data bevestigen dat de kwaliteit van ons toerisme niet afneemt. De hoteltarieven zijn hoger dan ooit. De ADR is YTD gestegen van \$359,13 naar \$401,41, een toename van 11,8%, en de RevPAR is YTD eveneens gestegen van \$297,51 naar \$305,09, een toename van 3,6%. Data van de A.T.A. toont ook een jaarlijkse stijging van 5% in bezoekers die meer dan \$150.000 per jaar verdienen.

Het ministerie blijft hoogwaardig toerisme waarborgen door de positie van Aruba te versterken, door investeringen in verantwoorde en regeneratieve projecten, en door markten aan te trekken met een bezoekersprofiel van hoge waarde.

279. *Grado di ocupacion di hotelnan a baha tur luna e aña aki apesar cu cantidad a crece. Kico ta e consecuencia pa hotelnan si grado di ocupacion keda abou?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 278.

280. *Minister por comparti minister su vision y maneho pa nos turismo?*

De visie van de minister belast met Toerisme omvatten het bevorderen van gemeenschapsgerichte ervaringen, het integreren van digitale innovatie binnen de sector en het aangaan van strategische partnerschappen die natuur-inclusieve ontwikkeling prioriteren. De missie is om de wereldwijde aantrekkingskracht van Aruba als een duurzame en inclusieve bestemming te versterken.

281. *Dicon minister no a nombra un CEO local na aeropuerto?*

Recentelijk is er een nieuwe CEO benoemd om Aruba Airport Authority te leiden.

282. *Kico ta e status di e proyecto di Portcity?*

Port City bevindt zich in een voorbereidende fase en APA is in overleg met de regering om de visie van de regering aan te passen en het businessplan van Port City te actualiseren, om de financiële haalbaarheid van het project te garanderen.

283. *Kico lo wordo haci cu e terenonan di Portcity?*

Een groot deel van de grond voor het Port City-project is al jarenlang eigendom van APA. Sommige percelen zijn nog steeds eigendom van de overheid, en de overheid heeft zich ertoe verbonden deze over te dragen aan de APA, rekening houdend met de Didam-arrest en de principes van behoorlijk bestuur, in lijn met het businessplan van Port City dat samen met de overheid wordt herzien.

284. *Kende lo dicidi riba e terenonan?*

Een groot deel van de grond voor het Port City-project is al jarenlang eigendom van APA. Sommige percelen zijn nog steeds eigendom van de overheid, en de overheid heeft zich ertoe verbonden deze over te dragen aan de APA, rekening houdend met de Didam-arrest en de principes van behoorlijk bestuur, in lijn met het businessplan van Port City dat samen met de overheid wordt herzien.

285. *Tin destaho publico lo tuma lugar?*

De gronduitgifte in Port City aan ontwikkelaars zal worden verzorgd via een openbare uitgifteprocedure, conform de uitgangspunten van het Didam-arrest.

286. *Minister por informa parlamento riba e proyecto di APA di barcadera business park.*

In 2023 vond een openbare ontmantelingsprocedure plaats, in analogie met het Didam-arrest. Geen van de bidders voldeed echter volledig aan de gestelde eisen, waardoor er geen gronduitgifte heeft plaatsgevonden. APA is momenteel bezig de vervolgstappen te evalueren conform de geldende APA-procedure.

287. *Cuanto terreno a wordo otorga caba?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 286.

288. *Kendenan a bin na remarke?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 286.

289. *Destaho publico a tuma lugar?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 286.

290. *Kende ta e comision di seleccion?*

Het betreft een interne commissie van de APA.

291. *Con seleccion a tuma lugar?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 286.

292. *Minister por duna un update riba e beach policy?*

De belangrijkste ontwikkeling is de start van een project om de verouderde Ruimtelijke Richtlijn Inrichting Stranden (RRIS 2014) volledig te herzien en te actualiseren. Het doel is de ontwikkeling van een nieuw, integraal en duurzaam Strandbeleid 2026-2036 dat ecologische, economische en sociale belangen in harmonie brengt. Dit nieuwe beleid zal duidelijke zonering voor alle stranden vaststellen, normen voor de draagkracht bepalen, en een robuust juridisch en handhavingskader creëren. Een cruciale eerste stap omvat een grondige

analyse, een inventarisatie van alle bestaande economische activiteiten (waaronder watersport) op de stranden, en uitgebreide consultaties met stakeholders.

293. *Minister por duna un update riba e maneho di utv y atv?*

Momenteel vinden er diverse gesprekken plaats met de ambtgenoot van Justitie omtrent de situatie van UTV's en ATV's en wordt de benodigde informatie verzameld bij de relevante stakeholders. Er is vastgesteld dat er in het verleden reeds een commissie is gevormd voor dit onderwerp. In overleg met alle betrokken partijen wordt onderzocht wat de beste wijze van regulering is en in welke mate deze moet worden doorgevoerd, waarbij factoren zoals natuurbehoud, de veiligheid van gebruikers, geluidsoverlast in woonwijken en verkeersproblematiek leidend zijn.

294. *Minister por duna un update di e proyecto Aruba Health app? Setar y AZV a participa na e proyecto aki y nos kier sa con a sigui cu e siguiente fase nan?*

In september 2025 is er een eerste informatieve presentatie ontvangen van Setar, AZV, en DVG over de (nieuwe) Aruba Health App (AHA). Uit deze presentatie is gebleken dat de eerste ontwikkel- en implementatiefase nog niet volledig is afgerond. Wel zijn belangrijke verbeteringen doorgevoerd op het gebied van gegevensbescherming en databeveiliging, waardoor de nieuwe versie technisch beter lijkt beveiligd dan de eerdere variant. Desondanks blijft het aantal actieve gebruikers vooralsnog laag. Op basis van de tot nu toe beschikbare informatie lijken hiervoor met name de volgende factoren een rol te spelen: een nog beperkte bekendheid van de nieuwe app, knelpunten bij registratie en inloggen, beperkte gebruikersondersteuning (vooral voor ouderen en minder digitaal vaardigen), de beleving dat het triagesysteem streng is, wat het maken van afspraken bemoeilijkt, en het feit dat de toegevoegde waarde van het platform voor veel zorggebruikers nog onvoldoende duidelijk of overtuigend is. Voordat een besluit wordt genomen over het al dan niet doorgaan met een volgende fase van de Aruba Health App, wordt het noodzakelijk geacht dat de huidige fase eerst goed wordt geëvalueerd, inclusief gebruikscijfers en gebruikservaringen, en dat de gesignaleerde knelpunten worden geanalyseerd en waar mogelijk opgelost. Tevens dient de meerwaarde van de app voor zowel zorggebruikers als zorgaanbieders verder te worden uitgewerkt en helder gecommuniceerd. Na afronding van deze evaluatie en de lopende gesprekken zal er een afweging

worden gemaakt over de voortzetting en eventuele volgende fases van het project.

295. *E proyecto Healthy lifestyle center a atende mas di 800 cliente. Minister por duna un update di e proyecto aki. E lo continua?*

Gezien de hoge mate van obesitas binnen onze bevolking en het aantal cliënten dat de afgelopen jaren bij het Healthy Lifestyle Center in begeleiding is geweest, is het duidelijk dat er een behoefte bestaat aan intensieve ondersteuning op het gebied van leefstijl en preventie. Onlangs heeft de minister een werkbezoek aan het Healthy Lifestyle Center gebracht en daarbij een presentatie gekregen over de aanpak en de tot nu toe behaalde resultaten. Op basis daarvan is de minister van oordeel dat deze interventie een meerwaarde heeft binnen ons preventief gezondheidsbeleid. De minister is daarom in principe positief over voortzetting van dit type voorziening. Tegelijkertijd is het belangrijk om de ervaringen uit deze fase te benutten om te komen tot een meer efficiënte en kosteneffectieve inrichting. In de komende periode zal, samen met de betrokken partners, worden bezien in welke vorm het Healthy Lifestyle Center (of een vergelijkbare voorziening) het best kan worden voortgezet en onder welke financiële randvoorwaarden dit op een duurzame wijze kan worden ingebed.

296. *Kico ta e status di ehecucion di e zorgakkoord?*

Het zorgakkoord en de daaruit voortvloeiende projecten worden conform de gemaakte afspraken tussen de betrokken partijen in het zorgveld uitgevoerd en lopen op dit moment regulier door. Het zorgakkoord vormt voor AZV een belangrijk kader en houvast bij het bepalen van de richting van investeringen en hervormingen binnen het zorgstelsel. Om die reden is er tot nu toe voor gekozen het bestaande zorgakkoord in stand te laten. Tegelijkertijd acht de minister het van belang om te beoordelen in hoeverre de oorspronkelijke doelstellingen en afspraken nog aansluiten bij de huidige ontwikkelingen en prioriteiten in de zorg. De minister is daarom voornemens een evaluatie van het zorgakkoord en de uitvoering daarvan te laten uitvoeren. Op basis van deze evaluatie zal worden bezien of, en zo ja in welke vorm, een “zorgakkoord 2.0” wenselijk is, met eventuele bijstelling of aanvulling van prioriteiten en, waar passend, het betrekken van aanvullende partners.

297. *Ki dia e proyecto di hospital lo wordo entrega?*

SOGA heeft nog niet opgeleverd aan het Land. Het HOH heeft dus nog geen inzicht hierin en kan hierop ook geen antwoord geven.

298. *Minister por comparti e lista di espera di e specialistanan actualmente?*

Ook deze vraag is lastig te beantwoorden, aangezien dit eveneens afhankelijk is van verschillende factoren. Sommige specialisten hebben langere wachttijden omdat patiënten specifiek door een bepaalde specialist geholpen willen worden, waardoor diens wachtlijst langer is, terwijl een collega mogelijk een kortere wachttijd heeft. Daarnaast geldt dat het HOH een zorgbudget vanuit het UOAZV heeft. In dat budget zitten om financiële redenen een gefixeerd aantal artsen en verpleegkundigen. Dat betekent dat het HOH met het bedrag dat zij ontvangt van AZV, personeel moet aanstellen, apparatuur, middelen, materialen moet inkopen en de organisatie moet runnen, op een doelmatige en zorgvuldige, maar ook medisch correcte en juiste manier, zodat de veiligheid en kwaliteit van de zorg wordt geborgd, voor zowel de medewerkers en bezoekers. Concreet: op sommige vakgebieden, zoals bijvoorbeeld radiologie, is er onvoldoende geld om genoeg mensen in dienst te hebben om aan de (zorg)behoefte van de bevolking te voldoen. Wat overigens niet meehelpt is dat met grote regelmaat patiënten zonder afmelding niet verschijnen op hun afspraak. Hierdoor gaat een kostbare plek verloren waar iemand anders geholpen had kunnen worden.

299. *Minister por comparti e gemiddelde wachttijd na spoedeisende hulp?*

Het is lastig om een exacte wachttijd op de SEH te geven. Deze is per dag anders en is sterk afhankelijk van het seizoen, het aantal aanwezige mensen op het eiland, calamiteiten, ongelukken, gaande virussen, etc. Op rustige dagen zijn er 20 personen die binnenkomen op de SEH, op drukke dagen meer dan 200 personen. Er wordt zoveel als mogelijk daarnaar te plannen, maar voor een deel is dat niet mogelijk. Er is zeker in drukke periodes of bij calamiteiten, sprake van schaarste van ruimtes en personeel. Het ziekenhuis is niet gebouwd voor de combinatie van inwoners, 2.4 miljoen toeristen per jaar en zo'n 20.000 tot 25.000 ongedocumenteerden, die deels nu ook langzaam legaal worden. Daarnaast, nog belangrijker zijn er medische factoren. We noemen dit triage. Des te meer spoed, des te eerder wordt een patiënt geholpen. Denk hierbij aan hart- en herseninfarcten, auto-ongelukken, ambulances, etc. Deze patiënten gaan natuurlijk voor op patiënten waar de spoed minder urgent is. Dat kan leiden tot

een situatie dat patiënten die later binnenkomen eerder wordt geholpen dan mensen die al langer wachten. Verder kan het ook zo zijn dat patiënten moeten wachten op de beschikbaarheid of uitslagen van onderzoeken, zoals lab, radiologie, operatiekamers, etc.

300. *Con minister lo adresa e escasez di camanan cu tin pa nos adultonan mayor?*

Voor het begrotingsjaar 2026 zal extra subsidie worden toegekend aan SABA, zodat ze 22 extra bedden kunnen openen. Daarnaast verstrekt Directie Ouderenzaken informatie aan degenen die een nieuw verzorgingshuis willen openen of een bestaand verzorgingshuis willen uitbreiden, betreffende de vereisten die ten grondslag liggen aan het verkrijgen van een vergunning en de eisen die betrekking hebben op de kwaliteit van de geboden zorg.

301. *Cuanto personal tin na minister su bureau? Cuanto ta ter beschikking y cuanto ta riba DVO?*

Binnen het Ministerie VSOV zijn de volgende functies aanwezig: Aandachtsfunctionaris Landspakket Sociale Aangelegenheden, Administratief medewerker, Adviseur Volksgezondheid, Adviseur Volksgezondheid en Landspakket, Algemeen Adviseur, Algemeen en Juridisch Adviseur, Begrotingscoördinator, Chief of Staff, Coördinator Communicatie, Content en Data, Financieel-administratief medewerker, Interieurverzorgster, Juridisch adviseur, Secretarieel medewerker, Strategic Policy Advisor, Combifunctie bode/chauffeur/persoonlijke beveiliging. In verband met de privacy worden de salarissen niet vermeld.

302. *Cua ta e compania cu ta ser paga pa hasi mercadeo pa Minister y cuanto e ta costa pa luna?*

Ministerie van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken

303. *Kunt u aan de Staten een overzicht verstrekken van:
Alle functies en bijbehorende salarissen binnen het bureau van de minister?*

Uit het oogpunt van privacy met betrekking tot de medewerkers van het ministerie van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken wordt volstaan met een

algemeen antwoord. Momenteel zijn de gebruikelijke functies aanwezig, te weten een Chief of Staff, algemene-, financiële-, en juridische adviseurs, rekening houdend met een maximum aantal personen.

304. *Alle (rechts)personen aan wie in 2025 betalingen zijn gedaan onder de post 'deskundig advies' binnen het ministerie en de onderliggende diensten/directies/bureaus, inclusief een aanduiding van de aard van de verstrekte adviezen of diensten?*

Met inachtneming van de privacy- en gegevensbeschermingsregels kan geen informatie over de betreffende (rechts)personen worden verstrekt.

305. *Alle (rechts)personen aan wie in 2025 betalingen zijn gedaan onder de post 'voorlichting en promotie' binnen het ministerie en de onderliggende diensten/directies/bureaus, inclusief een aanduiding van de aard van de verstrekte adviezen of diensten?*

Met inachtneming van de privacy- en gegevensbeschermingsregels kan geen informatie over de betreffende (rechts)personen worden verstrekt.

306. *Hoe rechtvaardigt de overheid de huidige budgetverdeling voor ouderenzorg, gezien de groeiende vergrijzing en toenemen ervan?*

Het streven is om de ouderenzorg op een zodanige wijze te herstructureren dat de middelen (zowel geldelijke als personele) op een efficiëntere wijze kunnen worden ingezet. Daarnaast richt de overheid zich op de versterking van de extramurale zorg, zodat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven.

307. *Minister por duna nos di conoce si a conoce cambio den maneho, unda cu lugaman cu antes a ser mal usa pa excava santo y cu awor por ser usa como vuilnisstortplaasten?*

Vooralsnog is er op Aruba geen wijziging waargenomen in het beheer van zandwinning. Het beheer van ruimtelijke activiteiten is beschreven in het ROPV. Met het ROPV heeft Aruba de locaties beperkt waar zandwinning ("excava santo") is toegestaan. Voor het beheer van afvalstromen blijft de Aruba's Waste Management Blueprint van kracht. Parallel hieraan organiseert de regering meerdere malen per maand 'Baki den Bario', een initiatief dat gericht is op het

verminderen van illegale dumpactiviteiten en zwerfvuil in de wijken. Hiermee wordt zowel aan bewustwording als aan praktische ondersteuning bij afvalinzameling gewerkt. Illegale dumping is geen probleem van het afgelopen jaar; het is een vraagstuk dat door jarenlang uitblijven van een structurele aanpak steeds groter is geworden. Daarom is het van belang om een duurzame, goed onderbouwde en juridisch (e.g. bestuursrechtelijke handhaving) verankerde structurele aanpak te ontwikkelen.

308. *Si esaki no a ta e caso, cua departamento ta encarga cu handhaving di dumpnan ilegal rond Aruba?*

De bepalingen over hoe men wel en niet met afval mag omgaan staan beschreven in de Algemene Politieverordening (o.m. artikelen 16, 17, 28, 29, 53, 54, 55 en 55a) en in de Hinderverordening. De handhaving van deze regelgeving wordt uitgevoerd door het Bureau City Inspectors, de Dienst Natuur en Milieu (DNM) en het Korps Politie Aruba (KPA).

309. *Minister por duna nos di conoce cua shoco tin mas balor pa e ministerio di Minister: e shoconan banda di hotel of e shoconan den mondi?*

Voor het ministerie maakt het geen enkel verschil waar de shoco – onze endemische uilensoort – voorkomt. De shoco is een beschermde soort, en haar bescherming geldt ongeacht of het habitat zich bevindt nabij hotelzones of in de mondi. De specifieke projecten van Aruba Birdlife Conservation in samenwerking met partners zoals Iberostar en Marriott zijn echter essentieel om bewustwording te creëren bij zowel onze bewoners als onze gasten. Dit past naadloos binnen onze visie op regeneratief toerisme, waarbij bezoekers via donaties of educatie actief bijdragen aan natuurbehoud en het eiland beter achterlaten dan bij aankomst.

310. *Actualmente rond di lugar di excavacion bieu tin habitatnan di shoconan cu ta ser destrui pa por usa e santo pa dera sushi cu ta ser benta den e buracan di excavacion di tera laga atras, con Minister ta bai atende cu esakinan?*

Meldingen van burgers en van natuurorganisaties vormen hierbij een belangrijke informatiebron. Zij helpen om risicogebieden sneller te identificeren, waarna deze meldingen worden meegenomen en beoordeeld om vast te stellen welke

beschermde soorten flora en fauna onder directe druk staan en welke maatregelen nodig zijn om verdere schade te voorkomen.

311. *Con Minister ta bai atende cu matanan di Aruba cu door di e dump ilegalnan aki ta ser dera bao di sushi?*

Afval is een product dat door onze gemeenschap wordt gegenereerd. Dit kan op duurzamere manieren worden verwerkt, al brengt dit kosten met zich mee. De natuur zal zich herstellen op plaatsen waar zij weer ruimte en gelegenheid krijgt om te groeien. In de NBSAP Aruba zijn de gebieden benoemd waar herbepanting kan plaatsvinden: verlaten terreinen, geërodeerde gebieden, herstelgebieden en tevens in de wijken zelf.

312. *Con Minister ta bay controla como Minister di Naturalesa pa impedi pa contaminacion di nos subsuelo door di practicanan ilegal entre otro ta wak benta di asbest den e dumpnan ilegalnan aki?*

Afval en gevaarlijke stoffen moeten worden geïdentificeerd voordat zij in de mondi of natuur terechtkomen. Voor asbest bestaan er specifieke richtlijnen voor het verwijderen, opslaan en afvoeren ervan op een veilige manier. Illegale dumpplaatsen moeten worden voorkomen. Deze locaties vormen een risico voor personen die met afval werken, voor de omgeving en voor toekomstige gebruikers van de betreffende gebieden. De afvalketen zoals beschreven in de Waste Management Blueprint is nog steeds van kracht.

313. *Cuanto boet desde maart 2025 a ser reparti na companianan of hendenan cu ta practica e dump ilegalnan aki? Y cuanto e suma di boetnan ta?*

Er zijn geen boetes opgelegd. Het Openbare Ministerie houdt al enkele jaren processen-verbaal aan. Daarom is het nu van belang een duurzame, goed onderbouwde en juridisch bijvoorbeeld bestuursrechtelijke handhaving, verankerde structurele aanpak te ontwikkelen.

314. *Minister por comparti cu Parlamento e jaarrekeningnan di Serlimar?*

315. *Minister por comparti cu nos e investigacion forensico di Serlimar?*

316. *Minister por duna nos cuanto ta costa Serlimar e accionnan di tur diahuebs?*

Serlimar brengt voor het baki den Bario project voor de donderdagen kosten in rekening aan het Land. De kosten van Serlimar bedragen een vast tarief van Afl. 4.631,22 per evenement voor de inzet van roll-off trucks met bemanning en supervisor, en voor de huur van bakken die worden gebruikt voor het inzamelen van het vuil. Daarnaast moet voor het aanbieden van het vuil aan Ecotech een tipping fee worden betaald van Afl. 192,60 per ton. Deze kosten worden door Serlimar aan Land doorberekend vermeerderd met 10% administratiekosten.

317. *Minister por duna nos cuanto placa Serlimar ta contribuyendo cu City Inspector?*

Serlimar betaalt niet aan Bureau City Inspector; de kosten van Serlimar voor het project worden rechtstreeks op de begroting van Bureau City Inspector geboekt.

318. *Minister por duna nos di conoce cuanto placa a paga te November na e accionanan*

319. *di diasabranan den cuadro di Limpi Limpi pa 2025?*

De kosten voor het project voor 2025 tot en met oktober bedragen ongeveer Afl. 300.000,-.

320. *Minister por duna nos cuanto ta pagando na Ecotech den total den e proyecto di tur diahuebs?*

Voor het project Baki den Bario betaalt Land circa Afl. 12.500,- aan Ecotech. Het bedrag wordt bepaald door het volume van het aangeboden vuil tegen een vergoeding van Afl. 192,60 per ton.

321. *Minister por duna nos di conoce cuanto a paga caba pa 2025 na Ecotech den e proyecto di tur weekend di Limpi Limpi na Ecotech?*

Voor het project gedurende de periode tot en met oktober 2025 is door Ecotech een bedrag van Afl. 115.000,- in rekening gebracht.

322. *Minister por duna nos di conoce cuanto ta paga na bailing pa aña 2025 na Ecotech?*

Land Aruba betaalt niet voor de vuilverwerking. Serlimar betaalt hiervoor en heeft tot en met oktober 2025 circa Afl. 4,5 miljoen aan Ecotech betaald.

323. *Minister por duna nos si lo bai cambia e flota di trucknan di Serlimar den bista cu 5 aña ta yegando y con lo financia esaki si ta e caso?*

In 2026 wordt een openbare aanbesteding gehouden voor het vervangen van de trucks van Serlimar. De vervanging zal naar verwachting pas eind 2026 of begin 2027 plaatsvinden.

324. *Minister por duna nos di conoce si a yega un acuerdo nobo na 2025 pa continua e bailing? Y si esaki ta e caso por duna nos e balor di e contract pa aña?*

325. *Minister por duna nos e total di gasto hasi durante e tour na Hulanda unda a bay Rijksministerraad? Un uiteenzetting completo di cuanto hende a compaña Minister (incluyendo esposa) na pasashi, na hotel, na costo di representacion, mercadeo(prensa))*

Ministerie van Justitie en Sociale Zaken

326. *Kunt u aan de Staten een overzicht verstrekken van:
Alle functies en bijbehorende salarissen binnen het bureau van de minister?*

Uit het oogpunt van privacy met betrekking tot de medewerkers van het ministerie van Justitie en Sociale Zaken wordt volstaan met een algemeen antwoord. Momenteel zijn de gebruikelijke functies aanwezig, te weten een Chief of Staff, algemene-, financiële-, en juridische adviseurs, rekening houdend met een maximum aantal. Het betreft met name ter beschikking gestelde personen, maar ook een aantal contractanten. In de meeste gevallen wordt een advies bij DRH ingewonnen die o.a. meegeeft wat de bezoldiging moet zijn. In een aantal gevallen is er bedongen salaris afgesproken.

327. *Alle (rechts)personen aan wie in 2025 betalingen zijn gedaan onder de post 'deskundig advies' binnen het ministerie en de onderliggende diensten/directies/bureaus, inclusief een aanduiding van de aard van de verstrekte adviezen of diensten?*

De begrotingspost 'deskundig advies' is in principe opgenomen om de dagelijkse bedrijfsvoering binnen de desbetreffende diensten waar nodig algemeen te ondersteunen. In veel gevallen gaat het om bescheiden ramingen waarbij met name lokale bedrijven worden ingeschakeld.

328. *Alle (rechts)personen aan wie in 2025 betalingen zijn gedaan onder de post 'voorlichting en promotie' binnen het ministerie en de onderliggende diensten/directies/bureaus, inclusief een aanduiding van de aard van de verstrekte adviezen of diensten?*

De begrotingspost 'voorlichting en promotie' is in principe opgenomen om de dagelijkse bedrijfsvoering binnen de desbetreffende diensten waar nodig algemeen te ondersteunen. In veel gevallen gaat het om zeer bescheiden ramingen waarbij met name lokale bedrijven worden ingeschakeld.

329. *Hoe rechtvaardigt de overheid het schrappen van 17 miljoen voor FCCA, terwijl armoede en sociale ongelijkheid blijven toenemen?*

330. *Welke alternatieve maatregelen worden genomen om kwetsbare gezinnen te ondersteunen nu deze middelen zijn weggevallen?*

331. *Hoe voorkomt de overheid dat het wegvallen van deze fondsen leidt tot een toename van dakloosheid en extreme armoede?*

332. *Waarom is er geen transparant plan gepresenteerd om de sociale vangnetten te versterken, gezien de stijgende kosten van levensonderhoud?*

Het sociaal strategisch beleidsplan, waarin de versterking van het sociale vangnet wordt uitgewerkt, is momenteel in ontwikkeling en zal begin 2026 worden gepresenteerd.

Woningbeleid

333. *Hoe garandeert de overheid betaalbare huisvesting, nu FCCA minder middelen heeft om sociale woningen te realiseren?*
334. *Welke strategie is er om de wachtlijsten voor sociale woningen te verkorten, ondanks de bezuiniging van 17 miljoen?*
335. *Hoe wordt voorkomen dat deze bezuiniging leidt tot hogere huurprijzen en verdere druk op lage inkomens?*
336. *Waarom is er geen duidelijke compensatie in de begroting voor het wegvallen van FCCA-financiering?*
337. *Wat is de visie van de regering met betrekking tot veiligheid op Aruba?*
338. *Sinds de regeringswisseling en het aantreden van de AVP merken wij dat de criminaliteitscijfers opnieuw stijgen. Wat bent u van plan te doen om deze ontwikkeling tegen te gaan?*

De handhaving van de rechtsorde en de veiligheid van de samenleving is de verantwoordelijkheid van instanties zoals het openbaar bestuur, het Korps Politie Aruba (KPA) en het Korrektie Instituut Aruba (KIA), en het Openbaar Ministerie. De genoemde instanties streven deze doelstelling na vanuit de eigen opdracht, maar werken ook nadrukkelijk samen in de zogenoemde rechts handhavende keten. Het Ministerie van Justitie streeft er naar verder te investeren in o.a. capaciteit en de bedrijfsvoering van de justitiediensten. Bij diverse recente bezoeken aan diverse justitiediensten zijn diverse infrastructurele uitdagingen geconstateerd. Ook hieraan zal de komende tijd de nodige aandacht worden

besteedt. Dit alles moet ervoor zorgdragen dat de criminaliteitscijfers op een acceptabel niveau blijft.

339. *Aruba Heart Leadership Foundation krijgt AWG 200.000, ten behoeve waarvan?*

Met het programma 'Duurzaam Ik-Wij' blijft HCLF zich richten op het ondersteunen van het welzijn van jongeren en een positieve karakterontwikkeling. Zo ontdekken jongeren wie ze zijn, wat ze willen bereiken in het leven en welke sterke punten ze inbrengen. Om jongeren beter te ondersteunen, betrekken we ook degenen die hen begeleiden waaronder de ouders, opvoeders, maatschappelijk werkers, gemeenschapsleiders, jongerenorganisaties en scholen. Jongvolwassenen van 18 tot 30 jaar worden opgeleid tot peercoaches. Zij fungeren als groeps- en gespreksleiders en slaan een brug tussen tieners en jongvolwassenen door middel van voorbeeld en mentorschap. In het eerste halfjaar zijn er meer dan 350 unieke deelnemers bereikt via meer dan 45 workshops, sessies en activiteiten. Zij namen deel aan impactactiviteiten op scholen, in samenwerking met andere jongerenorganisaties, of aan sessies die HCLF buiten schooltijd organiseerde. Elke maand worden minimaal 2 sessies georganiseerd voor jongeren in het kader van de Impact Club. Er zijn 32 vrijwilligers opgeleid om onze jongeren te helpen hun kracht te geven.

340. *Hoe komt het dat de raming bij directie ouderenzaken gebleken is te hoog te zijn?*

De ramingen met betrekking tot de benodigde middelen ten behoeve van het Project Pasadia zijn niet lager uitgevallen. Echter, de procedures ten aanzien van het aanvragen en toekennen van subsidie moeten worden gevolgd, zoals voorgeschreven in de subsidieverordening, waardoor het proces van het subsidiëren van (vooral nieuwe) Pasadia's, tijd in beslag neemt (een stichting oprichten). Voor het begrotingsjaar 2026 zijn reeds subsidieaanvragen ingediend voor projecten die met de middelen van Project Pasadia kunnen worden gesubsidieerd.

341. *Immers, er is juist meer geld nodig om de uitdagingen inzake vergrijzing en ouderenzorg aan te pakken?*

Er is inderdaad meer geld nodig, maar dit geld dient op een verantwoorde wijze te worden besteed. Het streven is om de ouderenzorg op een zodanige wijze te herstructureren dat de middelen (zowel geldelijke als personele) op een

efficiëntere wijze kunnen worden ingezet. Daarnaast richt de overheid zich op de versterking van de extramurale zorg, zodat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven.

342. *Waarom is de wachtlijst voor geestelijke gezondheidszorg opnieuw gestegen ondanks eerdere beloftes om deze terug te dringen?*

Zover bekend heeft Respaldo geen beloftes gedaan om de wachtlijst te verlagen aangezien dit afhankelijk is van diverse factoren. De stijging is onder meer te wijten aan de toename in de vraag, diverse instroom routes en een tekort aan met name psychiaters.

343. *Hoeveel patiënten wachten momenteel langer dan 3 maanden op behandeling en hoeveel langer dan 6 maanden?*

Dat zijn meer dan 200 patiënten.

344. *Hoeveel middelen worden in deze suppletoire begroting specifiek vrijgemaakt voor extra psychologen, psychiaters en GGZ-verpleegkundigen?*

Momenteel is er geen noodzaak om extra geld vrij te maken. Er is een wereldwijd tekort aan het hierboven genoemde personeel. Het vrijmaken van extra middelen zal weinig invloed hebben.

345. *Waar is het geld gebleven dat vorig jaar werd toegewezen aan preventieprogramma's voor depressie en verslaving bij jongeren?*

FADA heeft in 2024 een algemene subsidie ontvangen en geen specifieke projectsubsidie. Vanuit deze algemene middelen zijn voorlichtings- en preventieactiviteiten verzorgd op scholen, waaronder de programma's Paga Tino, B-Smart, Moti-4, de campagnes Nix-18, Happy Drinks en Siman di Locura. Daarnaast zijn binnen het adolescentie- en jeugdsegment informatiesessies georganiseerd over uiteenlopende aspecten van mentale gezondheid, inclusief de preventie van depressieve klachten. Deze inzet vond plaats binnen de reguliere preventietaak en richtte zich primair op jongeren.

346. *Waarom is het strategisch plan voor geestelijke gezondheidszorg nog altijd niet afgerond?*

Het strategisch kader voor geestelijke gezondheidszorg bestaat en is vigerend, en vormt de basis van het huidige beleid. De aanvullende uitwerking die momenteel plaatsvindt, dient enkel ter actualisatie en harmonisatie met recente data, begrotingskaders en de prioriteiten van deze minister. Zowel het bestaande beleidskader als de lopende herijking zijn in lijn met de oorspronkelijke roadmap die in samenwerking met PAHO is opgesteld.

347. *Waarom bestaat er nog steeds geen 24/7 crisisdienst voor psychische noodsituaties?*

Voor patiënten in crisissituaties bestaat een duidelijke werkwijze. Sinds 17 oktober 2024 beschikt Respaldo over een Crisisdienst die 24/7 bereikbaar is. Deze Crisisdienst kan worden ingeschakeld door huisartsen, de Spoedeisende Hulp van het HOH en ImSan, de politie, de ambulance en Stichting Hunto. Bij een melding wordt op basis van een triagesysteem bepaald of de patiënt direct beoordeeld moet worden en op welke locatie (thuis, politiebureau, SEH of bij Respaldo zelf), of dat beoordeling op een later moment kan plaatsvinden. Het telefoonnummer van de Crisisdienst is beschikbaar voor bovengenoemde ketenpartners, die optreden als officiële verwijzers.

348. *Hoeveel suicidepreventietrainers zijn er actief en hoeveel waren er volgens de doelstelling nodig voor 2025?*

Respaldo heeft geen suicidepreventie trainers.

349. *Hoeveel minderjarigen zitten nu in behandeling voor angst, depressie of gedragsproblemen, en hoe verhoudt dit zich tot de behoefte?*

Om de gegevens te achterhalen zou een onderzoek op nationaal niveau moeten plaatsvinden.

350. *Hoeveel mensen met ernstige psychische stoornissen wachten momenteel op een opname wegens gebrek aan beschikbare bedden?*

Er is op dit moment geen wachtlijst voor opname bij de kliniek van Respaldo.

351. *Wat is de huidige bezettingsgraad van de klinische GGZ-afdeling en hoe verhoudt dit zich tot de norm?*

De bezettingsgraad is rond de 85%. Er is geen universele norm voor de bezettingsgraad van GGZ-klinieken; deze varieert per instelling en hangt af van factoren zoals de beschikbare capaciteit, het aantal aanvragen en het soort opname. De bezettingsgraad wordt beïnvloed door factoren zoals de duur van de opnames, de behoefte aan bedden en de mate van beschikbaarheid van personeel. Het is dus niet mogelijk om een algemene norm te geven, omdat het per instelling verschilt.

352. *Waarom worden geen extra middelen gealloceerd voor verslavingszorg, terwijl de problematiek aantoonbaar groeit?*

Het ministerie erkent dat de vraag naar verslavingszorg op Aruba groeit en neemt deze ontwikkeling zeer serieus. Tegelijkertijd moet er zorgvuldig worden omgegaan met de beschikbare financiële middelen binnen het bredere zorgbudget. Dit betekent dat keuzes weloverwogen en in samenhang met andere maatschappelijke prioriteiten gemaakt moeten worden.

Binnen deze kaders blijft het belang van toegankelijke en effectieve verslavingszorg nadrukkelijk op de agenda staan. Er zijn inmiddels verzoeken uitgezet naar de betrokken instanties om concrete uitbreidingsplannen, inclusief budgettering en onderbouwing, aan te leveren. Op basis van deze voorstellen kan het ministerie een verantwoorde afweging maken en waar mogelijk aanvullende stappen zetten om de zorgcapaciteit te verbeteren.

353. *Hoeveel middelen zijn er gereserveerd voor jongerenhulp bij middelenmisbruik?*

De middelen voor ondersteuning van jongeren met middelenmisbruik zijn niet als een afzonderlijke post benoemd, maar maken deel uit van het bredere financieringskader voor jeugdhulp en verslavingszorg. Binnen dat totale budget wordt ruimte gereserveerd om passende ondersteuning te bieden waar nodig, in lijn met de algemene beleidsprioriteiten.

354. *Hoeveel psychologische ondersteuning krijgen slachtoffers van huiselijk geweld op dit moment en is dit volgens de regering voldoende?*

355. *Waarom is de samenwerking tussen scholen en geestelijke gezondheidszorg nog niet geformaliseerd?*

Er is een structurele samenwerking tussen JGZ (schoolverpleegkundigen en -artsen), SMW en de zorgteams van DPS, SKOA en SPCOA (IB'er, schoolhoofd, wnd. hoofd). JGZ voert preventieve gezondheidsonderzoeken uit (lichamelijk, mentaal, sociaal-emotioneel) en bepaalt op basis van de data — met oudertoestemming en samen met zorgteam/SMW — bij welke leerlingen specialistische jeugdhulp nodig is. In 2023–2024 registreerde JGZ 74 casussen met ondersteuning via zorgteam en/of SMW. Doel: tijdig signaleren en snel passende hulp inzetten. De samenwerking versterkt ook de basisondersteuning via consultatie aan leerkrachten, ondersteuning bij gesprekken met kinderen/ouders en preventieve activiteiten (workshops, voorlichting).

Verder heeft Respaldo met Shoco Wellness (studenten van de Universiteit van Aruba, IPA en Epi) een samenwerkingsverband om te zorgen dat ze snel worden behandeld om te voorkomen dat deze studenten hun studie moeten onderbreken.

356. *Hoeveel geld wordt besteed aan trainingen voor huisartsen om psychische problemen tijdig te herkennen?*

Huisartsen zijn primair verantwoordelijk voor hun eigen bijscholing en kiezen thema's op basis van hun individuele opleidingsbehoeften en hiaten in kennis of ervaring. Recentelijk is er op Aruba geen nascholing georganiseerd die uitsluitend gericht was op GGZ. Dit betekent dat huisartsen in de praktijk hun kennis over GGZ voornamelijk bijhouden via algemene nascholing, zelfstudie of deelname aan bredere congressen en cursussen, en dat een gestructureerd, praktijkgericht scholingsaanbod specifiek voor GGZ momenteel ontbreekt.

357. *Hoeveel GGZ-personeel is in de afgelopen twee jaar vertrokken en welke maatregelen worden genomen om deze uitstroom tegen te gaan?*

Behalve personeel voor bepaalde tijd waarvan het contract is verlopen, zijn de afgelopen 2 jaar 3 psychiaters vertrokken voor verschillende redenen:

- meer tijd doorbrengen met familie en kleine kinderen
- veel hogere salaris kunnen verdienen door online te werken met NL (35.000 euro per maand naar begrepen)
- geen diensten draaien
- kortere werktijden (maximaal 36 uur per week)

Maatregelen die worden genomen:

- Meer financiering verzoeken aan AZV om betere salarissen te kunnen bieden
- Overwegen om *40-urige werkweek te introduceren voor psychiaters*

358. *Waarom is er geen structurele financiering voor community-based mental health programma's?*

Community-based mental health wordt erkend als een nieuwe preventiebenadering, maar structurele financiering verloopt gefaseerd omdat effectiviteit en brede ketenparticipatie nog onvoldoende zijn onderbouwd door beperkte data en variërende betrokkenheid.

359. *Waarom moeten kinderen met autisme, ADHD of ontwikkelingsstoornissen maanden wachten op diagnose?*

Dat is het gevolg van een wachtlijst.

360. *Waarom blijft Aruba structureel afhankelijk van externe psychiaters en wordt interne capaciteit niet versneld opgebouwd?*

Op Aruba kan men niet opgeleid worden tot psychiater. De AruBIG beperkt de landen waaruit psychiaters mogen worden aangetrokken.

361. *Welke concrete maatregelen worden genomen om te voorkomen dat onbehandelde psychische problematiek leidt tot dakloosheid of criminaliteit?*

Er zijn gerichte ketenmaatregelen om te voorkomen dat onbehandelde psychische problematiek leidt tot dakloosheid of criminaliteit: een 24/7 Crisisdienst van Respaldo zorgt voor directe triage en interventie via huisarts, SEH, politie en Hunto; preventieprogramma's op scholen via algemene subsidie van FADA ondersteunen vroegsignalering en depressiepreventie; binnen het onderwijs werkt een structurele JGZ-SMW-zorgteamlijn aan snelle doorverwijzing en begeleiding; en via de samenwerking Respaldo-Shoco Wellness wordt studie-uitval bij studenten voorkomen zodat zij niet zonder netwerk of vangnet terugvallen in risicosituaties.

362. *Waarom hebben sociale wijkteams nog steeds onvoldoende budget om casussen tijdig op te volgen?*

De DSZ heeft geen sociale wijkteams. Onze sectie Guia Social (welzijnswerkers en maatschappelijk werkers) zijn verdeeld binnen onze drie locaties (hoofdkantoor in Oranjestad, MFA Noord en Savaneta). Momenteel hebben zij geen wachtlijst en worden cliënten direct geholpen.

363. *Hoeveel dossiers van schrijnende sociale problematiek wachten op beoordeling vanwege onderbezetting?*

Er wachten momenteel geen dossiers op beoordeling wegens onderbezetting.

364. *Waarom is het plan om sociale diensten te digitaliseren opnieuw vertraagd?*

De digitalisering van de sociale diensten heeft vertraging opgelopen, omdat de Terms of Reference (TOR) voor het nieuwe registratiesysteem nog in ontwikkeling is. Deze TOR is noodzakelijk om een openbare aanbesteding te kunnen starten. De benodigde middelen zijn reeds opgenomen in de begroting 2026. Het streven is om de aanbestedingsprocedure in de loop van 2026 te laten plaatsvinden.

365. *Hoeveel gezinnen zitten momenteel in armoede en hoe verklaart de regering de stijging ondanks eerdere interventies?*

Het aantal gezinnen dat een gezinsuitkering ontvangt, laat over de afgelopen vijf jaar een dalende trend zien. In 2021 betrof het circa 1.800 gezinnen, terwijl in de betalingslijst van november 2025 nog 465 gezinnen zijn uitbetaald.

366. *Hoeveel mensen wachten op financiële bijstand en wat is de gemiddelde wachttijd?*

Binnen de afdeling Bijstand van de Directie Sociale Zaken wordt geen wachttijd gehanteerd. De gemiddelde behandelingsduur van een verzoek bedraagt maximaal acht weken.

367. *Waarom blijft de indexering van sociale uitkeringen achter bij de inflatie?*

368. *Hoeveel geld uit eerdere sociale programma's is nog steeds niet besteed en waarom?*

Er zijn geen middelen beschikbaar uit eerdere sociale programma's.

369. *Waarom ontbreekt er een duidelijke evaluatie van de effectiviteit van de bestaande armoedebestrijdingsprogramma's?*

Omdat er nog geen officiële armoede definitie is vastgesteld.

370. *Waarom is de samenwerking tussen sociale zaken en jeugdbeleid onvoldoende zichtbaar in de begroting?*

Er wordt door de regering gewerkt aan een jeugdbeleid.

371. *Wat is de reden dat ouderen met lage inkomens nog steeds te maken hebben met structureel te late betalingen?*

Deze vraag is onduidelijk gesteld.

372. *Hoeveel kinderen leven in voedselzekerheid en welke maatregelen worden genomen in deze suppletoire begroting om dat te verlagen?*

Dat is een goede vraag en het is lastig om precies aan te geven hoeveel kinderen in Aruba op dit moment leven in voedselonzeekerheid.

373. *Waarom is er geen extra financiering vrijgemaakt voor opvang en begeleiding van slachtoffers van mensenhandel?*

374. *Hoeveel zedenzaken liggen momenteel stil door capaciteitsproblemen bij het Openbaar Ministerie?*

Vooropgesteld dat het een algemene (mondiale) tendens is dat zowel binnen de publieke als private sector capaciteitsproblemen wordt onderkend, streeft het Openbaar Ministerie een zo effectieve bijdrage te leveren aan een veilige en rechtvaardige samenleving. De Arubaanse samenleving ontwikkelt in een hoog

tempo en naast de ontwikkelingen binnen het Koninkrijk der Nederlanden en de mondiale ontwikkelingen vraagt dit om voortdurende aanpassingen van het OM. Dat vereist interventies die zichtbaar, merkbaar en herkenbaar zijn voor slachtoffers, daders en hun omgeving. Degenen die de wet overtreden moeten in voorkomende gevallen in voldoende mate geconfronteerd worden met een strafrechtelijke interventie en ook voor wat betreft zedenzaken wordt gestreefd om deze zo snel mogelijk op te lossen.

375. *Waarom ontbreken in de suppletoire begroting middelen voor uitbreiding van forensische expertise?*

Dit heeft de aandacht van het ministerie belast met Justitie en in de beleidsvoornemens met betrekking tot het dienstjaar 2026 is een passage opgenomen hoe dit aspect nader gestalte te geven.

376. *Hoeveel zaken worden jaarlijks geseponeerd wegens gebrek aan capaciteit bij de politie of justitie?*

Het Openbaar Ministerie (OM) is als enige instantie bevoegd om verdachten te vervolgen bij een verdenking van een strafbaar feit. Het OM bepaalt wie er voor de strafrechter moet verschijnen. Het is uiteindelijk de strafrechter die bepaalt of de verdachte schuldig is aan een strafbaar feit en welke straf daarvoor wordt opgelegd. In sommige gevallen kan het OM echter de strafzaak zelf afdoen, bijvoorbeeld bij enkele –veelvoorkomende- lichtere strafbare feiten, hetgeen tot een minimum wordt beperkt.

377. *Waarom is het actieplan tegen huiselijk geweld nog niet volledig uitgevoerd terwijl het budget hiervoor al twee jaar vaststaat?*

Huiselijk geweld en seksueel misbruik kennen vaak een verborgen karakter en veroorzaken langdurige psychosociale schade. Vroegtijdige signalering blijft cruciaal om slachtoffers te beschermen en herhaling te voorkomen. De ketenpartners zijn momenteel bezig met de verdere versterking van meldpunten, intervisie- en signaleringsnetwerken, en het verder verbeteren van de opvang en begeleiding van slachtoffers zodat dit verder geoptimaliseerd kan worden.

378. *Wat is de verklaring dat recidive onder jongeren stijgt terwijl er juist meer preventieprojecten zouden komen?*

Gemakshalve wordt verwezen naar het antwoord bij vraag 389.

379. *Waarom is de gevangeniswezen nog altijd onderbemand en welke risico's erkent de regering hierdoor?*

Vooropgesteld dat het een algemene (mondiale) tendens is dat zowel binnen de publieke als private sector capaciteitsproblemen wordt onderkend, wordt continue gestreefd naar een optimale personeelsbezetting in het algemeen bij Land Aruba, zo ook bij Dienst Gevangeniswezen.

380. *Hoeveel veroordeelden wachten op reclasseringsbegeleiding vanwege personeelsgebrek?*

Stichting Reclassering en Jeugdbescherming Aruba (SRJA) is een onafhankelijke stichting die overheidstaken binnen de justitiële keten uitvoert. Deze taken focussen op het voorkomen van recidive en het bevorderen van de resocialisatie van personen die in contact zijn gekomen met justitie.

381. *Waarom zijn de investeringen in slachtofferhulp opnieuw minimaal ondanks herhaalde oproepen van het parlement?*

Justitie streeft naar optimale interventies die zichtbaar, merkbaar en herkenbaar zijn voor slachtoffers, daders en hun omgeving. Degenen die de wet overtreden moeten in voorkomende gevallen in voldoende mate geconfronteerd worden met een strafrechtelijke interventie. De slachtoffers hebben recht op genoegdoening. In Aruba kan er qua slachtofferrechten nog het nodige worden verbeterd. Zo pleit het Openbaar Ministerie voor de invoering van een schadefonds geweldsmisdrijven.

382. *Hoeveel zaken van stalking, bedreiging en cybergeweld blijven liggen door gebrek aan gespecialiseerde rechercheurs?*

Er moet onderscheid worden gemaakt tussen meldingen die buiten ons directe zicht blijven en de meldingen die daadwerkelijk bij het KPA binnenkomen. Alle binnenkomende meldingen worden zorgvuldig beoordeeld, besproken en afhankelijk van aard en ernst, toegewezen aan het juiste recherchebureau. Kleinschalige zaken worden behandeld door de Divisie Algemene Recherche,

terwijl specifieke, grootschalige of complexe dossiers worden opgepakt door de tactische recherche binnen de Divisie Centrale Recherche. Bij relevante casuïstiek wordt bovendien nauw samengewerkt met het NCTVI en de VDA, zodat zowel de veiligheidsdimensie als de benodigde inlichtingenexpertise tijdig worden betrokken. Ten aanzien van cybercriminaliteit hanteert het KPA een interinsulaire aanpak in samenwerking met het RST, KPCN en andere partners binnen de opsporingsketen. Deze samenwerking versterkt onze informatiepositie en vergroot onze slagkracht bij digitale dreigingen. Tegelijkertijd is het belangrijk om te benadrukken dat de structurele oprichting van een volwaardige Cybercrime Afdeling binnen het KPA noodzakelijk is om duurzaam en effectief invulling te kunnen geven aan deze taak. De huidige aanpak vraagt aanzienlijk meer inspanning en leunt zwaar op de beperkte capaciteit binnen het korps. Dit maakt duidelijk dat ondersteuning, prioritering en commitment essentieel zijn om de aanpak van Cybercrime verder te professionaliseren en te verankeren in de strategische visie van het KPA.

383. *Waarom wordt er niet meer geïnvesteerd in technologie voor opsporing zoals digitale forensica en data-analyse?*

De toegenomen complexiteit van criminaliteit, waaronder digitale criminaliteit en georganiseerde misdaad, vereist een technologische inhaalslag. Investerings in data-analyse, slimme surveillancesystemen, forensische IT en real-time informatieverwerking zijn noodzakelijk om sneller, gericht en preventiever op te treden. Innovatieve technologieën maken het bovendien mogelijk om met minder capaciteit meer effect te realiseren, mits hier voldoende budget voor beschikbaar komt. Bijzonder genoeg, is er vooralsnog onvoldoende aanspraak gedaan op reeds bestaande fondsen. Hierbij dient gedacht aan het Criminaliteitsbestrijdingsfonds, hetgeen geruime tijd geleden is opgericht. Op korte termijn zal de Adviescommissie, die recentelijk in november 2023 in het leven is geroepen, verzocht worden om onder andere hier nader aandacht aan te schenken.

384. *Hoeveel politieagenten zijn het afgelopen jaar vertrokken en hoeveel worden er vervangen?*

Gedurende het afgelopen jaar zijn er 10 politieagenten vertrokken en 16 politieagenten ingestroomd, dit in tegenstelling tot het dienstjaar 2024 waarbij 9 politieagenten zijn vertrokken en 19 politieagenten zijn ingestroomd.

385. *Waarom worden agenten onvoldoende beschermd tegen toenemende agressie en psychische belasting?*

Het Korps streeft ten alle tijde ernaar om al haar agenten tegen alle vormen van agressie maar zo ook psychische belasting te beschermen. Het afgelopen jaar heeft het Korps een Mental Health programma gedraaid waarin agenten via verschillende interventies aandacht hebben gehad voor hun mentale gezondheid om zo hun mentale weerbaarheid te vergroten. Daarnaast is samenwerking met verschillende psychologen georganiseerd waardoor mensen werkzaam binnen het KPA bij een psycholoog terecht kunnen. In 2026 zullen de Mental Health programma's en de samenwerking met de psychologen worden gecontinueerd. Het programma "Mental Health" verloopt in samenwerking met Yade Health.

386. *Wat is de status van de renovatie van post oscar brandweer en de politieopleidingsschool?*

Voor het jaareinde vindt er inzake bovengenoemde nog een openbare aanbesteding plaats via DOW.

387. *Waarom wordt er in deze suppletoire begroting niet extra geïnvesteerd in rehabilitatieprogramma's voor gedetineerden?*

In de huidige Landsbegroting is momenteel zonder meer ruimte opgenomen voor wat betreft diverse opleidingsprogramma's, zoals aangeboden door diverse leveranciers, om zo gedetineerden een betere re-integratie kans te bieden.

388. *Wat is de status van het ex-codemsa project?*

Momenteel is het voormalige ex-Codemsa pand vooralsnog leeg en worden er diverse opties geïnventariseerd.

389. *Wat doet de regering om de stijging van jeugdcriminaliteit structureel terug te dringen?*

Gedurende 2024 heeft Stichting Reclassering & Jeugdbescherming Aruba, gesubsidieerd door Land Aruba, een HALT-afdeling geïntroduceerd. Halt is een traject gericht op jongeren van 12 tot en met 17 jaar die een licht strafbaar feit hebben gepleegd en hiervoor in contact zijn gekomen met de politie. Halt biedt

een interventie aan die buiten het justitieel systeem om gericht is op het voorkomen van herhaling van strafbaar gedrag. Elk Halt-traject sluit zo veel mogelijk aan bij de aard van het desbetreffende strafbaar feit, de omstandigheden waaronder het is gepleegd en de jongere zelf. Deze belangrijke stap moet er o.a. voor zorgen dat de jeugdcriminaliteit structureel teruggedrongen wordt.

390. *Waarom zijn er geen nieuwe middelen voorzien voor betere coördinatie tussen GGZ, sociale zaken en justitie terwijl casussen steeds complexer worden?*
391. *Hoe gaat de regering verantwoorden dat er opnieuw geen duidelijke, meetbare doelstellingen zijn opgenomen in deze suppletoire begroting voor de meest kwetsbare groepen in onze samenleving?*

De leden van de MEP-fractie behouden zich het recht voor om nadere vragen te stellen gedurende de openbare behandeling.

Het lid van de PPA-fractie heeft de volgende vragen gesteld.

392. *Heeft de regering een meerjarenprogramma voor het Algemeen Investerings- en Ontwikkelingsfonds (AIOF)? Zo ja, kan de regering dit programma aan de staten verschaffen, waarin de strategische investeringsdoelstellingen en de verwachte bijdrage aan een duurzaam en inclusief verdienvermogen, zoals genoemd in de Memorie van Toelichting, concreet worden uitgewerkt?*

De door de fractie aangegeven onderwerpen zullen tijdens de behandeling van de instelling van het Algemeen Investerings- en Ontwikkelingsfonds aan de orde komen daar zij onderdeel vormen van de daarbijhorende wetgeving en toelichting daarop. De Raad van Advies en het CAft hebben advies uitgebracht ten aanzien van de concept wetgeving. Thans wordt het Nader Rapport voorbereid zodat het wetgevingsconcept kan worden aangeboden aan de Staten van Aruba. Ten aanzien specifiek van de invulling van het meerjarenprogramma zij verder aangegeven dat nu aan de invulling gewerkt wordt opdat deze bij de behandeling kan worden gepresenteerd.

393. *Hoe wordt de doeltreffendheid op economisch en maatschappelijk vlak van de investeringsprojecten objectief gemeten en wie is verantwoordelijk voor deze evaluatie?*

Ex ante vormt de doeltreffendheid onderdeel van het beoordelingskader voor individuele projectverzoeken welke door de evaluatiecommissie beoordeeld worden. Eventuele evaluatie achteraf ligt in de sfeer van de individuele ministeries die immers zich daarover moeten verantwoorden.

Wordt er gewerkt met een ex-ante effectbeoordeling om de doelmatigheid van de inzet van middelen te waarborgen voordat projecten worden gefinancierd, conform punt (c) van de inhoudelijke criteria?

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 393.

394. *Indien de regering nog geen meerjarenprogramma heeft, kan de regering een plan van aanpak betreffende het ontwikkelen van een meerjarenprogramma voor het AIOF aan de Staten van Aruba verschaffen?*

Zoals eerder aangegeven is het meerjarenprogramma momenteel in ontwikkeling en zal bij de instelling van het fonds besproken worden.

395. *Indien de regering nog geen meerjarenprogramma heeft, kan de regering aan de staten in detail uitleggen waarom de procedure is gevolgd om een ontwerp-Landsverordening tot instelling van het AIOF en de bijbehorende budgettaire dotatie voor te stellen, alvorens een formeel beleidsplan of een strategisch meerjarenprogramma dat de concrete doelstellingen, investeringsprioriteiten, de governance-structuur en het formatieplan voor dit fonds gedetailleerd uiteenzet, ter goedkeuring aan de Staten is aangeboden?*

Uit de vraagstelling van de fractie kan opgemaakt worden dat de fractie uitgaat van een fonds als aparte instelling of organisatie met apart personeel. Dit is evenwel niet de bedoeling. Het beoogde fonds is een begrotingsfonds zoals bepaald in de comptabiliteitsverordening 1989. De bemensing van de evaluatiecommissie wordt geregeld op basis van bestaande formaties en organisaties, terwijl de governance ook in lijn loopt met hetgeen bij eerdere begrotingsfondsen naar voren is gekomen. Dit laatste weliswaar met inachtneming van datgene wat uit eerdere adviezen van onder andere de Raad

van Advies over het beheer van begrotingsfondsen is geadviseerd. Ten aanzien van het overige wordt verwezen naar de ophanden zijnde indiening van de wetgeving rond de instelling van het fonds. Ondergetekende acht het opportuun om dit onderwerp op integrale wijze apart te behandelen in stede van als onderdeel van een suppletoire begroting welke slechts een marginaal effect heeft op de door de fractie geuite vraagstelling.

396. *Op welke wijze waarborgt de regering dat de staten een geïnformeerde beslissing kunnen nemen over de doelmatigheid van de middelen en de effectiviteit van het fonds, zonder voorafgaand inzicht in het volledige beleidskader dat de besteding en het beheer van de AIOF-gelden zal bepalen?*

Ten aanzien hiervan zij aangegeven dat het fonds nog niet is ingesteld, waardoor er geen beslissingen genomen zijn, noch genomen kunnen worden en de doelmatigheid en volledige beleidskaders enzovoorts nog niet aan de orde zijn. Bij de behandeling van de in dit kader voorgestelde wetgeving tot instelling van het fonds en tot vaststelling van haar begroting komt dit uiteraard wel aan de orde.

397. *Wat is de voorgestelde bestuursstructuur (governance) van het AIOF, en welke entiteit zal toezicht houden op de naleving van de investeringscriteria en het (nog te ontwikkelen) meerjarenprogramma?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 396.

398. *Hoe wordt de transparantie en publieke verantwoording (punt (f)) gewaarborgd, buiten de standaard begroting, rapportages en jaarrekeningen?*

De bedoeling van de aangegeven rapportages is het betrachten van de transparantie. Uiteraard kunnen aanvullende data op verzoek door bijvoorbeeld de Staten aangevraagd worden.

399. *Welke rol en capaciteit zullen de Staten van Aruba, het CAft en de Algemene Rekenkamer van Aruba krijgen in de monitoring en (tussentijdse) evaluatie van de voortgang van de AIOF-projecten?*

Alle aangegeven instellingen hebben hun wettelijk voorgeschreven rollen en zullen deze ook ten aanzien van dit fonds onverkort kunnen uitoefenen, waaronder ook het na kunnen volgen van alle voor de roluitoefening van deze

instellingen van belang zijnde ontwikkelingen, monitoring en evaluaties rond het fonds.

400. *Gegeven de opmerking van de Raad van Advies dat het onrealistisch is om de instelling van het AIOF nog in dienstjaar 2025 te realiseren, wat is de geactualiseerde, realistische tijdlijn voor de wettelijke instelling en operationalisering van het fonds?*

Zoals eerder vermeld is recentelijk het advies van de Raad van Advies en van het CAft ontvangen en wordt momenteel gewerkt op het nader rapport zodat de ontwerp-landsverordening spoedig kan worden aangeboden aan de Staten. Mocht de instelling dit jaar niet lukken dan is het de bedoeling om in ieder geval in het eerste kwartaal van 2026 de instelling van het fonds en de vaststelling van haar begroting rond te krijgen.

401. *Hoe wordt de uitvoerbaarheid binnen een redelijke termijn (punt (e)) van de geïdentificeerde investeringsprojecten beoordeeld, gezien de potentiële capaciteitsbeperkingen binnen het ambtelijk apparaat en de noodzaak tot het werven van vakbekwame krachten?*

Onderbouwing van uitvoerbaarheid valt in de regel onder de verantwoordelijkheid van de instelling/dienst die een projectvoorstel indient. Degene die namelijk gaat uitvoeren moet zelf in staat zijn om te beoordelen of het wel afdoende capaciteit heeft om tot uitvoering over te gaan. Bij de beoordeling door de evaluatiecommissie zal uiteraard op kritische wijze beoordeeld worden of de indiener in geslaagd is om op overtuigende wijze een betoog over haar uitvoeringscapaciteit over te brengen.

402. *Welk formatieplan is er opgesteld om het fonds van voldoende en gekwalificeerd personeel te voorzien voor het beheer, de monitoring en de beoordeling van de meerjarige investeringsprojecten?*

Er wordt geen formatieplan opgesteld en verwezen wordt naar het geen al eerder is opgemerkt over de governance structuur.

403. *Wat is de precieze bestemmingsreserve of dotatie aan de balans van het Land die zal worden veiliggesteld voor het fonds, mocht de instelling onverhoopt niet in 2025 tot stand komen?*

Bij de Nota van Wijziging, nadat de investeringsomvang is vastgesteld en ten laste van het fonds zal worden gedoteerd, zal dit inzichtelijk worden gemaakt.

404. *Wat zijn de concrete duurzaamheidscriteria (punt (d)) die zullen worden gehanteerd bij de selectie van investeringsprojecten, in het licht van thema's als energietransitie en klimaatbestendigheid?*

Over dit onderwerp zal tijdens de behandeling van de instelling van het investeringsfonds worden ingegaan.

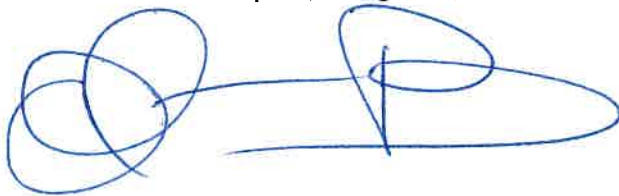
405. *Hoe wordt de beleidscoördinatie en afstemming (bundeling en afstemming binnen één programmatisch kader) tussen de verschillende beleidsterreinen (zoals economische diversificatie, onderwijs, en infrastructuur) geborgd om overlappende of tegenstrijdige investeringen te voorkomen?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 404.

De minister van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidsorganisatie,
Infrastructuur en Ruimtelijk Ordening,

De minister van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken,

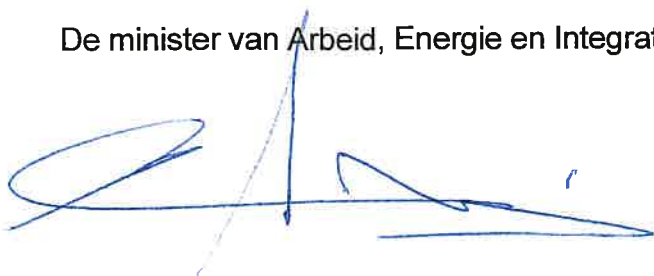
De minister van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling, *e.i.*

De minister van Toerisme en Volksgezondheid,

De minister van Arbeid, Energie en Integratie,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized 'A' followed by a horizontal line and a small flourish.

De minister van Onderwijs en Sport,

A handwritten signature in blue ink, featuring a large, circular loop followed by a horizontal line and a small flourish.

De minister van Justitie en Sociale Zaken,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized 'J' followed by a horizontal line and a small flourish.

De minister van Financiën en Cultuur,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized 'F' followed by a horizontal line and a small flourish.A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized 'F' followed by a horizontal line and a small flourish.